

ISSN 2786-4731 (Print)
ISSN 2786-474X (Online)

Міністерство освіти і науки України
Херсонський державний аграрно-економічний університет

Таврійський науковий вісник

Публічне управління та адміністрування

Випуск 3

Видавничий дім
«Гельветика»
2024

ISSN 2786-4731 (Print)
ISSN 2786-474X (Online)

*Рекомендовано до друку вченою радою Херсонського державного аграрно-економічного університету
(протокол № 9 від 27.06.2024 року)*

Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування / Херсонський державний аграрно-економічний університет. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 3. 106 с.

Журнал включений до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International (Республіка Польща)

Свідectво про державну реєстрацію KB № 24812-14752P від 12.04.2021 року.

На підставі Наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021 № 1017 (додаток 3) журнал внесений до переліку фахових видань України в категорії «Б» (спеціальність 281 – Публічне управління та адміністрування).

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Офіційний сайт журналу: <http://journals.ksauniv.ks.ua/index.php/public>

Редакційна колегія:

Потравка Лариса Олександрівна – завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Херсонського державного аграрно-економічного університету, доктор економічних наук, професор (головний редактор)

Вольська Олена Михайлівна – професор кафедри публічного управління та адміністрування Херсонського державного аграрно-економічного університету, доктор наук з державного управління, доцент

Гарафонов Оля Іванівна – професор кафедри менеджменту Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, доктор економічних наук, професор

Дурман Олена Леонідівна – доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат наук з державного управління

Карташова Оля Григорівна – доцент кафедри публічного управління та адміністрування Херсонського державного аграрно-економічного університету, кандидат економічних наук

Кирилов Юрій Євгенович – професор кафедри публічного управління та адміністрування Херсонського державного аграрно-економічного університету, доктор економічних наук, професор

Монастирський Григорій Леонардович – професор кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу Західноукраїнського національного університету, доктор економічних наук, професор

Пугач Андрій Миколайович – завідувач кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування Дніпровського державного аграрно-економічного університету, доктор наук з державного управління, професор

Храпкіна Валентина Валентинівна – професор кафедри маркетингу та управління бізнесом Національного університету «Києво-Могилянська академія», доктор економічних наук, професор

Kryk Barbara – Doctor of Economics, Professor, Professor University of Szczecin (Poland)

Smalskys Vainius – Doctor of Social Sciences, Professor, Institute of Public Administration, Mykolas Romeris University (Lithuania)

УДК 35.088.6:[004:007:351.86](477)
DOI <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.1>

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ЗАХИСТУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

Арсенович Л. А. – доктор філософії з публічного управління
та адміністрування,
заступник начальника управління – начальник відділу
Департаменту кадрової роботи та управління персоналом
Адміністрації Держспецзв'язку
ORCID: 0000-0001-7081-2838

Глобалізація та швидкі зміни навколишнього середовища вимагають пошуку нових методів і механізмів партнерства не лише між національними економіками на макрорівні, а й між учасниками ринкових відносин всередині держави – на мікрорівні. Одним із таких механізмів співпраці є розвиток державно-приватного партнерства.

В умовах розбудови цифрового світу та розвитку інформаційних технологій особливого значення набувають проблеми професійної підготовки спеціалістів ІТ-сфери, у тому числі фахівців сфери захисту критичної інфраструктури.

Зовнішні та внутрішні загрози у безпековому середовищі України актуалізують потребу підвищення рівня професійної компетенції фахівців, які в умовах протидії збройній агресії російської федерації опікуються питаннями виявлення, запобігання і нейтралізації загроз безпеці об'єктів критичної інфраструктури, а також мінімізації та ліквідації наслідків у разі їх реалізації.

У контексті проведення освітніх реформ у всіх сферах діяльності українського суспільства, співробітництво між державою та приватним сектором шляхом створення дієвої та ефективної системи підготовки кадрів та підвищення компетентності фахівців сфери захисту критичної інфраструктури набуває особливої актуальності та потребує окремої уваги.

У статті розглянуто методологічні засади формування державно-приватного партнерства у сфері захисту критичної інфраструктури, здійснено аналіз нормативно-правового підґрунтя щодо формування державно-приватного партнерства у зазначеній сфері, наведено приклади зарубіжного досвіду розбудови державно-приватного партнерства, запропоновано механізм реалізації державно-приватного партнерства у сфері захисту критичної інфраструктури, який спрямований на подальшу розбудову державно-приватного партнерства, впровадження нових інформаційних та освітніх технологій, застосування прогресивних форм організації освітнього процесу та активних методів навчання, а також сучасних навчально-методичних матеріалів, які в сукупності є основою для всебічного розвитку людини та добробуту населення в цілому.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, критична інфраструктура, підвищення кваліфікації, система підготовка кадрів, сфера захисту критичної інфраструктури.

Arsenovych L. A. Introducing a way of public-private partnership implementation in critical infrastructure protection

Globalization and rapid changes in the environment require to seek new methods and ways of partnership not only between national economies at the macro level, but also between participants in market relations within the state – at the micro level. One of such ways of cooperation is the development of public-private partnership.

In the context of digital world and information technology development, special focus is made on issues related to professional training of IT specialists, including critical infrastructure protection specialists.

External and internal threats in the security environment of Ukraine make it relevant to increase the level of professional competence of specialists who, under the conditions of countering the armed aggression of the Russian Federation, are involved in identifying, preventing and neutralizing critical infrastructure security threats, as well as minimizing and eliminating the consequences if such threats materialize.

In the context of educational reforms in all spheres of activity of Ukrainian society, cooperation between the state and the private sector by way of developing an effective system of personnel training and increasing the competence of critical infrastructure protection specialists is getting especially relevant and requires particular attention.

The article studies the methodological principles of how public-private partnership evolves in the area of critical infrastructure protection, analyzes the regulatory basis for evolving of public-private partnership in the specified area, provides examples of foreign experience of how to develop public-private partnership, and proposes a way of implementing public-private partnership in critical infrastructure protection, which is aimed at further development of public-private partnership, introduction of new information and educational technologies, use of forward-looking ways of education and active teaching methods, as well as modern teaching and methodical materials, which in aggregate form the basis for comprehensive human development and well-being of the population as a whole.

Key words: *Public-private partnership, critical infrastructure, advanced professional training, personnel training system, critical infrastructure protection.*

Постановка проблеми. Розвиток партнерських відносин між державою та бізнесом на теперішній час відіграє вагомую роль у підвищенні не тільки ефективного функціонування підприємств, закладів та установ, а й соціально-економічного розвитку країни в цілому. Завдяки такому розвитку з'являється можливість залучення в державний сектор економіки додаткових ресурсів, іншими словами – інвестицій. Такі відносини сприяють підняттю ефективності використання наявних ресурсів, розподілу ризиків між державним і приватним сектором та їх мінімізації завдяки об'єднанню ресурсів та потенціалів держави та бізнесу [1, с. 23].

Система підготовки кадрів у будь-якій сфері діяльності завжди буде унікальною. На конфігурацію та функціонування такої системи впливає цілий комплекс чинників: від особливостей законодавства до розподілу повноважень між державними органами або підрозділами всередині органу, від менталітету та рівня освіти співробітників (населення) до їх комп'ютерної грамотності, від соціальної відповідальності до розвитку державно-приватного партнерства у цій сфері тощо. При цьому комплексний характер завдань, пов'язаних зі створенням такої системи, вимагає забезпечення потреб у навчанні в широкому діапазоні цільових аудиторій, створення можливостей як для розповсюдження серед співробітників базових понять знань (підвищення інформованості), так і отримання додаткової вищої освіти [1, с. 23–24].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Необхідність подальшої розбудови системи підготовки кадрів у сфері захисту критичної інфраструктури шляхом удосконалення державно-приватного партнерства підкреслюють як іноземні так і сучасні науковці, які з моменту прийняття Закону України «Про критичну інфраструктуру» [2] сигналізують і нагадують про це у наукових статтях і доповідях.

Так, старший викладач Національної академії Служби безпеки України Жевелева І.С. у своїй статті доводить, що державно-приватне партнерство є ключовим елементом захисту критичної інфраструктури, та визначає основні напрями його розвитку у сфері забезпечення інформаційної безпеки об'єктів критичної інфраструктури. Науковиця зазначає, що зважаючи на процес реформування Служби безпеки України у частині переходу від боротьби з економічною злочинністю до зосередження уваги на захисті об'єктів критичної інфраструктури, державно-приватне партнерство у сфері забезпечення, у тому числі, інформаційної безпеки об'єктів критичної інфраструктури доцільно здійснювати через Службу безпеки України [3, с. 26].

Інший науковець, Лук'яненко І.Г., доктор економічних наук, професорка, завідувачка кафедри фінансів Національного університету «Києво-Могилянська

академія» у своїй науковій роботі визначає основні джерела фінансування проєктів розвитку критичної інфраструктури в Україні, аналізує досвід країн Європи, Канади та США щодо реалізації проєктів державно-приватного партнерства та обґрунтовує необхідність застосування механізму реалізації проєктів розвитку інфраструктури на засадах державно-приватного партнерства. Крім цього, авторка зазначає, що, незважаючи на можливості щодо залучення фінансових ресурсів для модернізації інфраструктури, наявні механізми потребують удосконалення в частині стимулювання залучення бізнесу на умовах державно-приватного партнерства для реалізації проєктів розбудови критичної інфраструктури для досягнення цілей сталого розвитку в Україні. Також Лук'яненко І.Г. пропонує подальші кроки щодо розвитку критичної інфраструктури в Україні на умовах державно-приватного партнерства з огляду на досягнення цілей сталого розвитку [4, с. 291].

Питання подальшого впровадження державно-приватного партнерства у сфері захисту критичної інфраструктури розглядають також у своїй науковій статті офіцери кафедри Інституту Управління державної охорони України Київського національного університету імені Тараса Шевченка Павлов Д.М. та Микитюк М.А. вивчаючи вплив підвищення ефективності державно-приватного партнерства на рівень безпеки та стійкості критичної інфраструктури. Зазначені науковці підкреслюють, що під час розроблення системи захисту критичної інфраструктури в Україні, враховуючи євроінтеграційний курс нашої держави, необхідно спрямувати зусилля на досягнення узгодженості національного законодавства з нормативними актами ЄС та впровадження чинних в ЄС стандартів захисту критичної інфраструктури, включаючи державно-приватне партнерство [5, с. 72].

Крім цього, Суходоля О.М., доктор наук з державного управління, професор, у своїй роботі приходить до висновку про необхідність суттєвого перегляду державної політики у сфері критичної інфраструктури. Суходоля О.М. зазначає, що незважаючи на важливі зміни на рівні стратегічного цілепокладання, практична діяльність органів державної влади, принципи взаємодії цивільного сектору та сектору безпеки і оборони, механізми залучення приватного сектору до діяльності із захисту критичної інфраструктури потребують уточнення. Як наголошує вчений, такий підхід вимагає прийняття відповідного законодавства, яке б відобразило нові принципи державної політики щодо захисту критичної інфраструктури, врегулювало питання державно-приватного партнерства (розподіл відповідальності між державою та приватним сектором), забезпечило координацію дій відомчих систем захисту та реагування на окремі типи загроз у єдиній, скоординованій системі захисту критичної інфраструктури [6, с. 74–75].

Зазначені наукові роботи ще раз підкреслюють, що питання державно-приватного партнерства у сфері захисту критичної інфраструктури в контексті реалізації Закону України «Про критичну інфраструктуру» та інших нормативно-правових актів залишилося поза увагою комплексних наукових досліджень, що потребує окремої уваги та подальшої розвідки.

Метою статті є вивчення питання щодо подальшого удосконалення державно-приватного партнерства у сфері захисту критичної інфраструктури.

Виклад основного матеріалу. Державно-приватне партнерство є важливою ланкою взаємодії між державою та бізнесом, що пов'язує їх інтереси і дозволяє ефективно та дієво реалізовувати пріоритетні, соціально значущі проєкти. Державно-приватне партнерство стимулює залучення інвестицій у реальний сектор

економіки та сприяє розвитку ринків капіталу, товарів та послуг, інноваційних галузей промисловості. Механізми державно-приватного партнерства використовують практично у всіх галузях економіки.

Поняття державно-приватного партнерства можна тлумачити як в широкому так і у вузькому значеннях. У широкому розумінні державно-приватне партнерство – це система відносин держави (уряду) та приватної (комерційної) сфери, яка широко використовується як інструмент національного, міжнародного, регіонального (міського), економічного або соціального розвитку. У вузькому розумінні державно-приватне партнерство – це відповідні проєкти, що запроваджуються державними органами спільно із приватними компаніями на об'єктах національної (державної) та муніципальної (приватної) власності.

До ознак державно-приватного партнерства відносять: забезпечення вищих техніко-економічних показників ефективності діяльності; довготривалість відносин (від 5 до 50 років); передачу приватному партнеру частини ризиків; внесення приватним партнером інвестицій в об'єкти партнерства із легальних джерел. Крім того, до ключових ознак державно-приватного партнерства прийнято відносити конкурентний спосіб відбору та фільтрації партнерів, а успіх реалізації проєкту за технологіями державно-приватного партнерства залежить від прозорості проведеного конкурсу, оскільки тільки такий спосіб забезпечує вибір найбільш економічно вигідного проєкту та надійного партнера [7, с. 221].

Передбачається, що взаємодія між державою і приватним сектором повинна будуватися на принципах: законності, «здорової» конкуренції, прозорості, підзвітності, зрозумілості і передбачуваності, економічної а також фінансової сталості, врахування відповідної специфіки, гнучкості та рівності [1, с. 25].

Формування державно-приватного партнерства має відповідати умовам нестабільної економіки та ґрунтуватися на таких методологічних засадах:

- партнерство має відповідати цілям розвитку економіки країни та її суб'єктів;
- партнерство має бути підпорядковане вирішенню не лише поточних, а й стратегічних завдань розвитку відповідної сфери економіки країни загалом та її суб'єктів окремо;

- дотримання рівності інтересів сторін та свободи вибору дій;

- невтручання держави у сферу відповідальності приватного партнера;

- конкурентність та відповідальність за виконання умов контракту [8, с. 107–108].

Відповідно до законодавчих актів, нормативно-правових актів Президента України та Уряду України державна політика у сфері захисту критичної інфраструктури ґрунтується на засадах визнання необхідності забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури, визначення суб'єктів національної системи захисту критичної інфраструктури, їх повноважень та засад відповідальності, створення умов та впровадження заходів, спрямованих на ефективне зниження і контроль за ризиками безпеки, а також умов швидкого відновлення надання життєво важливих функцій та послуг у разі реалізації загроз і порушення функціонування критичної інфраструктури. І однією із таких засад, яка є стрижневою у всій сфері захисту критичної інфраструктури, є застосування державно-приватного партнерства, яке реалізовується, у тому числі, шляхом розбудови системи підготовки персоналу, навчання та тренувань щодо забезпечення стійкості та захисту секторів критичної інфраструктури.

Так, відповідно до статті 25 Закону України «Про критичну інфраструктуру» державно-приватне партнерство у сфері захисту критичної інфраструктури здійснюється шляхом обміну інформацією щодо загроз критичній інфраструктурі та

реагування на кризові ситуації, визначення повноважень та відповідальності державних органів і операторів критичної інфраструктури у сфері забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури, визначення порядку взаємодії між державними органами та операторами критичної інфраструктури у різних режимах функціонування об'єктів критичної інфраструктури, а також шляхом створення системи підготовки кадрів для сфери захисту критичної інфраструктури та підвищення комплексних знань, навичок і умінь персоналу та керівного складу операторів критичної інфраструктури, персоналу суб'єктів господарювання, які провадять діяльність, пов'язану із забезпеченням безпеки об'єктів критичної інфраструктури, з питань реагування на кризові ситуації на таких об'єктах.

Згідно Указу Президента України від 26 серпня 2021 року № 447/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Про Стратегію кібербезпеки України» [9] Україна у співпраці із суб'єктами приватного сектору, академічною спільнотою та громадськістю забезпечить посилення національної кіберготовності та кіберзахисту шляхом:

- запровадження на постійній основі оцінки стану захищеності об'єктів критичної інформаційної інфраструктури та державних інформаційних ресурсів на вразливість, встановлення обов'язковості та періодичності проведення такої оцінки з урахуванням категорій критичності об'єктів, стимулювання участі у цих заходах фахівців з кібербезпеки приватного сектору;

- впровадження системи аудиту інформаційної безпеки, насамперед на об'єктах критичної інфраструктури, визначення механізмів та базових методик проведення аудитів, встановлення вимог до аудиторів інформаційної безпеки, їх сертифікації, атестації (переатестації), навчання та підвищення кваліфікації, а також щодо обов'язковості та періодичності проведення аудитів, надання узагальненої інформації про результати аудитів до Національного координаційного центру кібербезпеки;

- проведення командно-штабних кібернавчань стратегічного рівня, а також тематичних кібернавчань та тренінгів за участю представників державного та приватного секторів.

Крім цього, відповідно до Концепції створення державної системи захисту критичної інфраструктури, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 6 грудня 2017 року № 1009-р [10], протягом 2017–2027 років на загальнодержавному рівні передбачається забезпечити:

- формування засад державно-приватного партнерства у сфері захисту критичної інфраструктури на основі взаємної довіри, обміну інформацією, створення стимулів для інвестування у здійснення заходів, спрямованих на захист критичної інфраструктури, запровадження уніфікованих підходів щодо вимог до підвищення рівня захисту;

- організацію взаємодії суб'єктів державної системи захисту критичної інфраструктури, обміну інформацією між ними про загрози критичній інфраструктурі, створення мережі ситуаційних центрів;

- створення системи підготовки та перепідготовки кадрів у сфері захисту критичної інфраструктури;

- розроблення і затвердження єдиної методології проведення оцінки загроз критичній інфраструктурі;

- встановлення вимог до планування заходів щодо захисту критичної інфраструктури, включаючи аварійні плани, плани взаємодії, плани відновлення об'єктів критичної інфраструктури, плани проведення навчань (тренувань);

розроблення та затвердження Національного плану захисту та забезпечення стійкості критичної інфраструктури.

Зазначені акти ще раз підкреслюють необхідність подальшого вдосконалення освіти у сфері захисту критичної інфраструктури у тісній співпраці з державними органами, місцевими органами виконавчої влади (військово-цивільними адміністраціями), органами місцевого самоврядування, операторами критичної інфраструктури, громадськими об'єднаннями, організаціями роботодавців, що надасть змогу забезпечувати підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації в обсязі, необхідному для задоволення потреб держави, у тому числі в умовах воєнного стану.

Державно-приватне партнерство є досить важливим і дієвим механізмом щодо залучення довгострокових інвестиційних ресурсів для модернізації критичної інфраструктури у світі. Залучення приватного партнера дозволяє державі відновити та розбудувати критичну інфраструктуру, не витрачаючи на це бюджетні кошти, більше того, отримати додаткові надходження до бюджету (наприклад, такі як плата за землю, сплата концесійного платежу, надходження у формі пайового внеску та інші) та створити нові робочі місця [4, с. 293].

Варто зазначити, що у провідних країнах світу ефективна взаємодія систем реагування на загрози, небезпеки і ризики є важливим елементом забезпечення національної безпеки. Наприклад, у США для характеристики здатності систем взаємодіяти широко використовують спеціальний термін “interoperability”, а забезпечення оптимальної здатності систем, персоналу й обладнання отримувати і надавати функціональну підтримку, дані, інформацію та послуги визначено як найбільш важливу вимогу для Міністерства внутрішньої безпеки США під час реагування на інциденти [5, с. 73].

За даними Європейського інвестиційного банку у 2022–2024 роках фінансового закриття досягли 39 проєктів державно-приватного партнерства у сфері захисту критичної інфраструктури на загальну суму 16,6 млрд євро. Проте найбільша кількість таких проєктів, що досягли фінансового закриття, припала на сектор «Освіта». У 2022 році Франція та Велика Британія запустили найбільшу кількість проєктів державно-приватного партнерства, 15 і 8 відповідно. Загалом з 2018 по 2022 роки Велика Британія стала лідером за кількістю укладених договорів державно-приватного партнерства, яка складає понад 80 договорів, у той час як Туреччина стала лідером за вартістю укладених договорів державно-приватного партнерства – на суму 22,76 млрд євро.

З огляду на успішний західний досвід, державно-приватне партнерство поступово розвивається і в Україні. І зміни, які було внесено протягом останніх років до Закону України «Про державно-приватне партнерство» [11], значно покращили стан правового регулювання щодо залучення бізнесу до розбудови інфраструктури в Україні, у тому числі у сфері освіти. Так, відповідно до закону державно-приватне партнерство застосовується в сферах машинобудування, збору, очищення та розподілення води, охорони здоров'я, туризму, відпочинку, рекреації, культури та спорту, управління відходами, здоров'я, а також у сфері надання освітніх послуг.

Серед механізмів системи освіти України сучасні науковці виділяють механізми удосконалення розвитку освіти (нормативно-правовий, організаційно-функціональний, кадрово-мотиваційний) та інтегровані механізми розвитку освіти (стратегічного фінансування, міжнародного співробітництва, науково-освітньої локалізації), які при комплексному застосуванні формують державну освітню політику. Інструментами реалізації вищезазначених механізмів визнано засоби,

прямі і непрямі форми, методи та прийоми, використовуючи які держава послідовно і систематично впливає на кон'юнктуру ринку освітніх послуг і діяльність закладів вищої освіти з метою підтримки оптимальних організаційних, соціальних, педагогічних, правових, кадрових, матеріально-фінансових та інших умов їх розвитку, забезпечення високоякісних освітніх послуг, рівного доступу до освіти, інтеграції української освітньої сфери у європейський простір [12].

Враховуючи наявність деякої нормативно-правової бази, яка хоча і перебуває на етапі становлення, мережу державних і приватних закладів освіти сфери захисту критичної інфраструктури, які у зв'язку із впровадженням цифрових технологій мають тенденцію до збільшення, суттєве розширення кола учасників освітньої діяльності у сфері захисту критичної інфраструктури, а також те, що механізми та інструменти системи освіти України, які мають як теоретичне, так і практичне значення, можуть так само застосовуватися і в системі підготовки кадрів у сфері захисту критичної інфраструктури, слід констатувати, що система, яка досліджується, заснована відповідно до чинного законодавства та перебуває на початковому шляху її розбудови.

На сьогодні, враховуючи думки та дослідження сучасних науковців, можна констатувати проблему відсутності єдиної методології в системі підготовки кадрів у сфері захисту критичної інфраструктури для всіх фахівців – як на державному, так і на приватному рівнях. Відсутність єдиних керівних документів, методичного забезпечення навчання, розбіжність у поглядах на мету, завдання та зміст підготовки з питань захисту критичної інфраструктури знижує ефективність та якість підготовки фахівців для всієї країни в цілому. Крім того, освітній рівень сфери захисту критичної інфраструктури в Україні має ризики до стрімкого послаблення через відсутність відповідної галузі знань.

Ці тези підтверджують статистичні дані, які узагальнено за результатами вивчення освітньо-практичних аспектів, а також численні інформаційні та аналітичні документи сучасних аналітиків і експертів. Так, протягом останніх двох – трьох років державні та приватні заклади вищої освіти випускають відповідних фахівців для потреб сфери захисту критичної інфраструктури у дуже вузькому та роздрібленому напрямі, що є суттєвим освітнім дисбалансом у зазначеній сфері.

Враховуючи зазначене, з метою розвитку державно-приватного партнерства у сфері захисту критичної інфраструктури, необхідним є удосконалення реалізації відповідного механізму, що можна зробити шляхом удосконалення законодавства, вивчення міжнародного досвіду та запозичення кращих практик (рис. 1).

Розроблений проєкт – це механізм створений для зацікавленості приватного сектору в розвитку освіти у сфері захисту критичної інфраструктури, стимулювання співпраці між науковим і освітнім секторами економіки, підтримки суб'єктів національної системи захисту критичної інфраструктури, надання допомоги у створенні державної політики та плануванні освітніх ініціатив, а також для спільного усвідомлення і визначення ключових понять та складових у процесі формування комплексу організаційних, нормативно-правових, інженерно-технічних, ресурсних, інформаційно-аналітичних та методологічних заходів, спрямованих на забезпечення безпеки критичної інфраструктури.

Зазначений механізм спрямований на розбудову державно-приватного партнерства у сфері захисту критичної інфраструктури для впровадження нових інформаційних та освітніх технологій, застосування прогресивних форм організації освітнього процесу та активних методів навчання, а також сучасних навчально-методичних матеріалів, які в сукупності є основою для всебічного розвитку людини та добробуту населення в цілому.

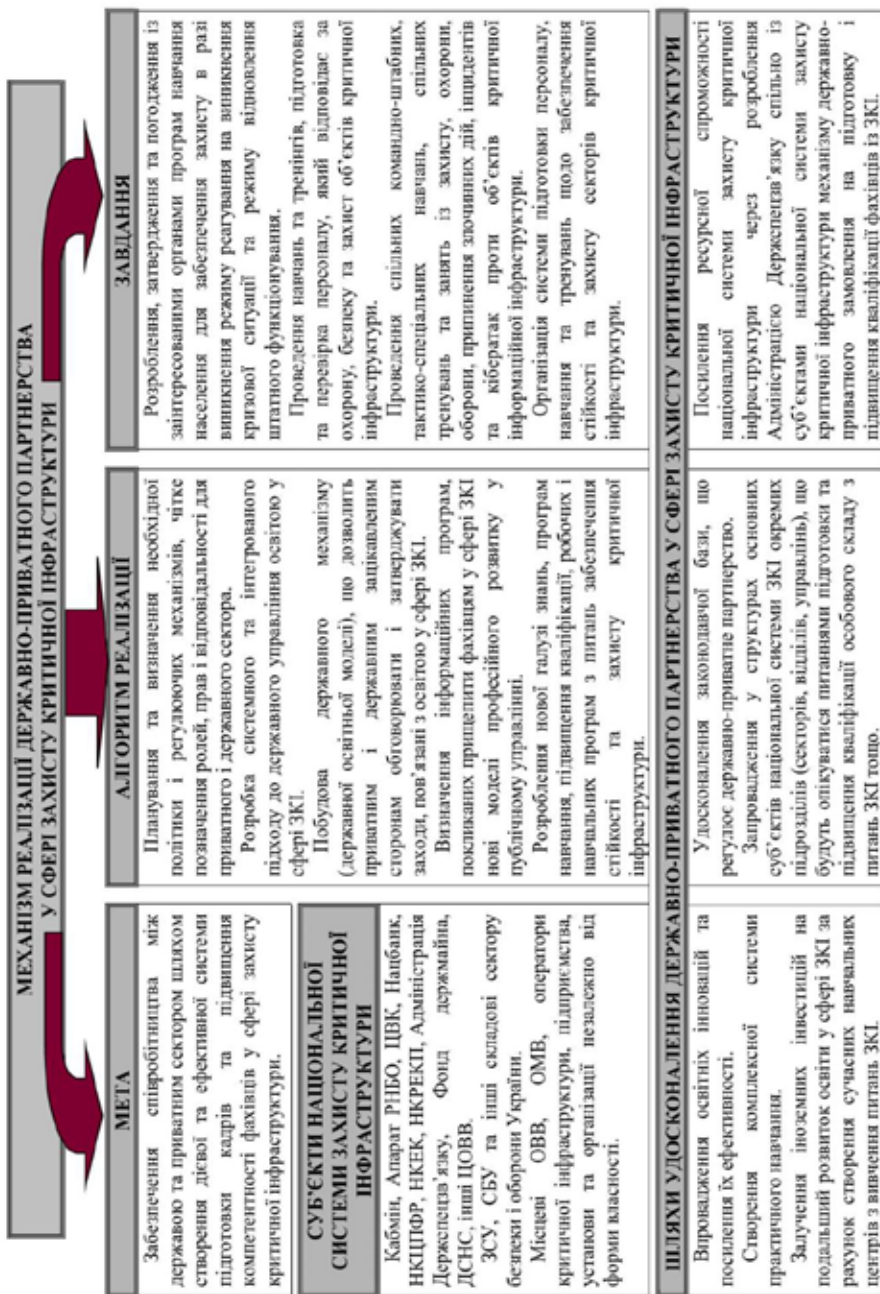

Рис. 1. Механізм реалізації державно-приватного партнерства у сфері захисту критичної інфраструктури

Джерело: розробка автора

Поле освіти у сфері захисту критичної інфраструктури України в тій чи іншій мірі формують Адміністрація Держспецзв'язку, яка забезпечує здійснення передбачених Законом України «Про критичну інфраструктуру України» повноважень уповноваженого органу у сфері захисту критичної інфраструктури під час воєнного стану, а також протягом 12 місяців після його припинення чи скасування, секторальні органи у сфері захисту критичної інфраструктури, місцеві органи виконавчої влади та військово-цивільні адміністрації, оператори критичної інфраструктури, а також державні та приватні заклади вищої освіти.

Адміністрація Держспецзв'язку, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 12 липня 2022 року № 787 «Про утворення Державної служби захисту критичної інфраструктури та забезпечення національної системи стійкості України» [13], на теперішній час:

бере участь у розробленні нової галузі знань, програм навчання, підвищення кваліфікації, робочих і навчальних програм з питань забезпечення стійкості та захисту критичної інфраструктури;

забезпечує підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації, тренування працівників національної системи захисту критичної інфраструктури;

забезпечує в установленому порядку організацію підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і працівників сфери захисту критичної інфраструктури.

Секторальні органи у сфері захисту критичної інфраструктури, а саме державні органи, визначені відповідальними за забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері захисту критичної інфраструктури в окремому секторі критичної інфраструктури, здійснюють організацію системи підготовки персоналу, навчання та тренувань щодо забезпечення стійкості та захисту секторів критичної інфраструктури.

Місцеві органи виконавчої влади (військово-цивільні адміністрації – у разі утворення) у сфері захисту критичної інфраструктури забезпечують розроблення, затвердження та погодження із заінтересованими органами програм навчання населення для забезпечення захисту в разі виникнення режиму реагування на виникнення кризової ситуації та режиму відновлення штатного функціонування.

Одними із основних завдань операторів критичної інфраструктури є проведення навчань та тренінгів, підготовка та перевірка персоналу, який відповідає за охорону, безпеку та захист об'єктів критичної інфраструктури. При цьому оператори критичної інфраструктури забезпечують розроблення та затвердження у встановленому законодавством порядку проведення навчань та тренінгів, підготовку та перевірку персоналу, який відповідає за охорону, безпеку та захист об'єктів критичної інфраструктури.

Процес освіти у сфері захисту критичної інфраструктури, створення в Україні дієвої та ефективної системи підготовки кадрів для сфери захисту критичної інфраструктури та підвищення компетентності фахівців різних сфер діяльності з питань захисту критичної інфраструктури необхідно розглядати, виходячи в першу чергу, з реалій та можливостей. Звісно, не можна не враховувати як позитивний, так і негативний досвід провідних країн світу, у яких вже впроваджені та функціонують аналогічні системи. Тому при аналізі алгоритму реалізації механізму державно-приватного партнерства необхідно робити особливий акцент, який вказує на необхідність:

розроблення відповідних змін до чинного законодавства, що у подальшому забезпечить єдність методологічно-освітніх засад діяльності суб'єктів державної системи захисту критичної інфраструктури;

правового регулювання з питань формування освітньої державної політики у сфері захисту критичної інфраструктури;

впровадження координації дій серед суб'єктів національної системи захисту критичної інфраструктури щодо підвищення компетентності фахівців у сфері захисту критичної інфраструктури;

підвищення рівня цифрових навичок та компетентностей в державі, а також рівня конкурентоспроможності країни щодо розвитку сфери захисту критичної інфраструктури;

створення певних індикаторів для контролю (моніторингу) стану розвитку цифрових навичок та компетентностей у сфері захисту критичної інфраструктури;

прискорення всіх освітніх процесів у сфері захисту критичної інфраструктури;

підвищення конкурентоспроможності співробітників сектору безпеки і оборони України, а також інших громадян шляхом оволодіння новими цифровими навичками та компетентностями у сфері захисту критичної інфраструктури.

Разом з тим виконання завдань, які визначені в рамках реалізації державно-приватного партнерства у сфері захисту критичної інфраструктури, надади би змогу:

забезпечити обмін інформацією між державними органами, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, операторами критичної інфраструктури, громадськими об'єднаннями, організаціями роботодавців, а також громадянами щодо загроз критичній інфраструктурі та реагування на кризові ситуації;

визначити повноваження та відповідальність державних органів і операторів критичної інфраструктури у сфері забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури;

визначити порядок взаємодії між державними органами та операторами критичної інфраструктури у різних режимах функціонування об'єктів критичної інфраструктури;

залучати експертний потенціал наукових установ, професійних та громадських об'єднань до підготовки галузевих проєктів та нормативно-правових актів у сфері захисту критичної інфраструктури;

залучати до виконання завдань із забезпечення сталого функціонування об'єктів критичної інфраструктури суб'єкти господарювання, які провадять діяльність, пов'язану із забезпеченням безпеки об'єктів критичної інфраструктури, громадських об'єднань та професійних організацій;

надавати державними органами консультативної та практичної допомоги операторам критичної інфраструктури з питань реагування на кризові ситуації на об'єктах критичної інфраструктури.

Наступною відправною точкою в удосконаленні державно-приватного партнерства у сфері захисту критичної інфраструктури є негайна потреба у розробленні освітньо-стратегічного бачення у зазначеній сфері, та затвердженні відповідних нормативно-правових документів урядового рівня, спрямованих на підвищення компетентності фахівців різних сфер діяльності з питань захисту критичної інфраструктури.

Впровадження освітніх інновацій та посилення їх ефективності, а також створення комплексної системи практичного навчання нададуть змогу:

створити сучасну цілісну та гнучку систему професійного розвитку;

забезпечити якість та безперервність набуття досвіду шляхом підвищення кваліфікації та самоосвіти;

створити належні умови для реалізації права на професійне зростання;

створити умови для конкуренції серед співробітників;
забезпечити розвиток професійної компетентності [1, с. 28–29].

Створення сучасних навчальних центрів з вивчення питань захисту критичної інфраструктури зможуть забезпечити:

гранти та стипендії для студентів, які опановують спеціальності тотожні сфері захисту критичної інфраструктури;

професійну сертифікацію та можливість тестування студентів на відповідність професійним стандартам сфери захисту критичної інфраструктури;

матеріальну підтримку та працевлаштування випускників.

Разом з тим, запровадження у структурах основних суб'єктів національної системи захисту критичної інфраструктури окремих підрозділів (секторів, відділів, управлінь), що будуть опікуватися питаннями підготовки та підвищення кваліфікації особового складу з питань захисту критичної інфраструктури, надасть можливість:

вдосконалити професійну підготовку шляхом поглиблення і розширення професійних знань, умінь і навичок;

набути фахівцями досвіду виконання додаткових завдань та обов'язків у межах отриманої спеціальності;

підвищувати рівень професійних знань, удосконалити свою майстерність;

закріпити й удосконалити особисті практичні уміння і навички, необхідні для якісного та ефективного виконання службових обов'язків;

оновити, розширити і формувати нові професійні знання;

вивчити сучасні методи управління, ознайомитись з досягненнями науки і техніки та перспективами їх розвитку;

розроблювати пропозиції щодо удосконалення і впровадження у практику найкращих досягнень науки і техніки.

У свою чергу посилення ресурсної спроможності національної системи захисту критичної інфраструктури через розроблення Адміністрацією Держспецзв'язку спільно із суб'єктами національної системи захисту критичної інфраструктури механізму державно-приватного замовлення на підготовку і підвищення кваліфікації фахівців із захисту критичної інфраструктури надав би змогу:

забезпечувати розвиток суб'єктів національної системи захисту критичної інфраструктури за рахунок впровадження освітніх інновацій та посилення їх ефективності;

підвищити загальну культуру відносин між державною і приватною сферою захисту критичної інфраструктури за допомогою створення комплексної системи практичного навчання;

вирішувати проблеми зайнятості населення та залучати іноземні інвестиції на подальший розвиток освіти у сфері захисту критичної інфраструктури за рахунок створення сучасних навчальних центрів з вивчення зазначених питань.

На сьогодні в Україні система підготовки кадрів у сфері захисту критичної інфраструктури перебуває у трансформаційному стані. Існують поодинокі стохастичні явища, але будь-яка комплексна системність практично відсутня. Закон України «Про критичну інфраструктуру» жодним чином не вирішує цієї проблеми, залишаючи осторонь ключові проблеми забезпечення і контролю якості та визнання освіти у сфері захисту критичної інфраструктури. Не існує офіційної статистики з цих питань, відсутні спеціальні концепції та освітні програми. Тому для України вкрай важливо найближчим часом вжити дієві заходи для подолання відставання у цій сфері.

Забезпеченню якісної підготовки фахівців у сфері захисту критичної інфраструктури має сприяти інтеграція закладів вищої освіти, академічних і галузевих секторів науки. У цьому контексті особливого значення має набути впровадження у діяльність закладів освіти інноваційних технологій на кшталт віртуальних лабораторій. Адже нині освіта у сфері захисту критичної інфраструктури характеризується недостатнім рівнем інноваційної активності. Цьому певною мірою сприяє і те, що, власне, в науці, яка нині поділяється на академічну, галузеву та вишівську, на жаль, існує незбалансованість її зусиль на розвиток та впровадження нових організаційних форм, які відповідають логіці ринкових відносин, у тому числі у сфері захисту критичної інфраструктури. Подолання цих недоліків сприятиме інтеграції освіти у сфері захисту критичної інфраструктури, залученню роботодавців до підготовки відповідних фахівців, прискоренню формування конкурентоспроможної головної продуктивної сили суспільства.

Висновки. Навчання протягом життя виходить на чільні позиції у світових освітніх процесах – це диктується базовими тенденціями сучасного розвитку людства. Такий підхід, на наш погляд, дозволить кардинально змінити систему підготовки кадрів у сфері захисту критичної інфраструктури. Адже до цього часу, на жаль, у переважній більшості вона зорієнтована на запити минулого. Сучасна ж економіка потребує кадрів, готових працювати в умовах конкуренції, тобто в інноваційній економіці [1, с. 29].

Слід відзначити, що на теперішній час вже здійснено перший крок у посиленні співпраці у сфері захисту критичної інфраструктури. На сьогодні, співробітництво України та міжнародних партнерів має стратегічне значення як для посилення захисту об'єктів критичної та критичної інформаційної інфраструктури України, так і для збільшення рівня стійкості систем наших партнерів. Тому Держспецзв'язку, розуміючи важливість зміцнення українських систем, які зазнають атак ворога як у кібер-, так і в фізичному просторі, постійно розширює співробітництво з іноземними партнерами. Так, у лютому 2024 року Держспецзв'язку розпочато співпрацю із Фондом цивільних досліджень та розвитку США CRDF, ключовими питаннями якої є захист українських інформаційних ресурсів у кіберпросторі та захист об'єктів критичної інфраструктури, які зазнають різноманітних загроз, пов'язаних передусім з російською агресією проти нашої держави [14].

Для посилення власного захисту в цих надзвичайно складних умовах наша держава потребує залучення допомоги у вигляді консультацій та навчань, а також сучасних технічних і технологічних засобів та інструментів. Україна має унікальний досвід протистояння численним спробам російських військових у різних доменах атакувати об'єкти критичної та критичної інформаційної інфраструктури, яким готова ділитися з партнерами. Передусім, цей досвід стосується комплексних ударів із застосуванням засобів, які раніше не використовувалися під час повномасштабних воєн: кібератак, масованих ракетних обстрілів, атак дронами.

Партнерами висловлено готовність не просто продовжувати всебічну підтримку України, а й посилювати співпрацю, яка є гарантією не лише захисту нашої держави під час війни, а й подальшого формування передових систем захисту, які стануть нормою для цивілізованого світу [14].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Арсенович Л. А. Деякі питання удосконалення державно-приватної взаємодії у сфері кіберосвіти. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. Випуск № 31. 2022. С. 23–30.

2. Про критичну інфраструктуру : Закон України № 1882-IX від 16.11.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text>.
3. Жевелєва І. С. Правові засади забезпечення інформаційної безпеки об'єктів критичної інфраструктури. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : Юридичні науки*. 2020. № 5. С. 22–28.
4. Лук'яненко І. Г. Роль державно-приватного партнерства в розбудові критичної інфраструктури для досягнення цілей сталого розвитку в Україні / І. Г. Лук'яненко, М. Е. Мар'янович. *Економіка, фінанси, грошовий обіг і кредит*. 2020. № 1. С. 291–297.
5. Павлов Д. М. Правові та організаційні засади забезпечення захисту критичної інфраструктури у контексті формування нової безпекової парадигми України / Д. М. Павлов, М. А. Микитюк. *Чесць і закон*. 2020. № 4 (75). С. 69–77.
6. Суходоля О. М. Захист критичної інфраструктури в умовах гібридної війни: проблеми та пріоритети державної політики України / О. М. Суходоля. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 3. С. 62–76.
7. Губанова Т. Державно-приватне партнерство у сфері освіти і науки в Україні: нормативно-правова характеристика. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. Вип. № 6. С. 220–224.
8. Шевчук О. А. Державно-приватне партнерство в сфері інноваційного розвитку : дис. ... доктора філософ. у галузі публ. управлін. та адміністратив. : 281 / Державний університет «Житом. політех». Житомир, 2021. 175 с.
9. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Про Стратегію кібербезпеки України» : Указ Президента України № 447/2021 від 26.08.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text>.
10. Про схвалення Концепції створення державної системи захисту критичної інфраструктури : розпорядження Кабінету Міністрів України № 1009-р від 06.12.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009-2017-%D1%80#Text>.
11. Про державно-приватне партнерство : Закон України № 2404-VI від 01.07.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>.
12. Якайтис І. Б. Механізми державного управління інноваційним розвитком вищої освіти в Україні : автореф. дис. ... канд. наук. з держ. упр. : 25.00.02. Івано-Франківськ, 2018. 22 с.
13. Про утворення Державної служби захисту критичної інфраструктури та забезпечення національної системи стійкості України : постанова Кабінету Міністрів України № 787 від 12.07.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/787-2022-%D0%BF#Text>.
14. Держспецзв'язку посилює співпрацю у сфері кіберзахисту та захисту критичної інфраструктури : веб-сайт. URL: <https://www.cip.gov.ua/ua/news/derzhspeczv-yazku-posilyuye-spivpracyu-u-sferi-kiberzakhistu-ta-zakhistu-kritichnoyi-infrastrukturi>.

REFERENCES:

1. Arsenovych L. A. (2022) Deiaiki pytannia udoskonalennia derzhavno-pryvatnoi vzaiemodii u sferi kiberosvity [Some issues of improving public-private cooperation in the field of cyber education]. *Publichne upravlinnia i administruvannia v Ukraini*, Vup. 31, 23–30.
2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021). Pro krytychnu infrastrukturu [About critical infrastructure]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text>.
3. Zhevelieva I. S. (2020) Pravovi zasady zabezpechennia informatsiinoi bezpeky ob'ektiv krytychnoi infrastruktury [Legal principles of ensuring information security of critical infrastructure objects]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka". Seriya : Yurydychni nauky*, Vup. 5, 22–28.

4. Lukianenko I. H. (2020) Rol derzhavno-pryvatnoho partnerstva v rozbudovi krytychnoi infrastruktury dlia dosiahnennia tsilei staloho rozvytku v Ukraini [The role of public-private partnership in the development of critical infrastructure to achieve the goals of sustainable development in Ukraine]. *Ekonomika, finansy, hroshovy obih i kredyt*, Vup. 1, 291–297.
 5. Pavlov D. M. (2020) Pravovi ta orhanizatsiini zasady zabezpechennia zakhystu krytychnoi infrastruktury u konteksti formuvannia novoi bezpekovoï paradyhmy Ukrainy [Legal and organizational principles of ensuring the protection of critical infrastructure in the context of the formation of a new security paradigm of Ukraine]. *Chest i zakon*, Vup. 4 (75), 69–77.
 6. Cukhodolia O. M. (2016) Zakhyst krytychnoi infrastruktury v umovakh hibrydnoi viiny: problemy ta priorityty derzhavnoi polityky Ukrainy [Protection of critical infrastructure in conditions of hybrid warfare: problems and priorities of the state policy of Ukraine]. *Stratehichni priorityty*, Vup. 3, 62–76.
 7. Hubanova T. (2019) Derzhavno-pryvatne partnerstvo u sferi osvity i nauky v Ukraini: normatyvno-pravova kharakterystyka [Public-private partnership in the field of education and science in Ukraine: regulatory and legal characteristics]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, Vup. 6, 220–224.
 8. Shevchuk O. A. (2021). Derzhavno-pryvatne partnerstvo v sferi innovatsiinoho rozvytku [Public-private partnership in the field of innovative development]. *Dissertation of the Doctor of Philosophy*. Zhytomyr [in Ukrainian].
 9. Office of the President of Ukraine (2021). Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 travnia 2021 roku “Pro Stratehiu kiberbezpeky Ukrainy” [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine from May 14, 2021 “About the Cyber Security Strategy of Ukraine”]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text>.
 10. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2017). Pro skhvalennia Kontseptsii stvorennia derzhavnoi systemy zakhystu krytychnoi infrastruktury [On the approval of the Concept of creation of a state system for the protection of critical infrastructure]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1009-2017-%D1%80#Text>.
 11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010). Pro derzhavno-pryvatne partnerstvo [About public-private partnership]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>.
 12. Yakaitis I. B. (2018). Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia innovatsiinym rozvytkom vyshchoi osvity v Ukraini [Mechanisms of state management of innovative development of higher education in Ukraine]. *Abstract for obtaining the scientific degree of candidate of sciences*. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].
 13. The Cabinet of Ministers of Ukraine (2022). Pro utvorennia Derzhavnoi sluzhby zakhystu krytychnoi infrastruktury ta zabezpechennia natsionalnoi systemy stiikosti Ukrainy [On the establishment of the State Service for the Protection of Critical Infrastructure and Ensuring the National System of Ukraine’s Stability]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/787-2022-%D0%BF#Text>.
 14. Derzhspetsviazku posyliuie spivpratsiu u sferi kiberzakhystu ta zakhystu krytychnoi infrastruktury : veb-sait [The State Intelligence Service is strengthening cooperation in the field of cyber defense and critical infrastructure protection: website]. URL: <https://www.cip.gov.ua/ua/news/derzhspeczv-yazku-posilyuye-spivpracyu-u-sferi-kiberzakhystu-ta-zakhystu-kritichnoyi-infrastrukturi>.
-

УДК 342.951:343.12:351.74

DOI <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.2>

ВПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ

Васильєв П. О. – аспірант кафедри державознавства,
права та європейської інтеграції
Навчально-наукового інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»
ORCID: 0009-0005-5359-2438

У статті досліджується процес впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури України. Основна увага приділяється висвітленню нормативно-правової бази, яка регламентує дотримання етичних норм, а також визначенню ключових викликів і перешкод, з якими стикаються органи прокуратури на шляху до забезпечення високого рівня доброчесності. Обговорюються питання необхідності розробки та впровадження кодексу етики для працівників прокуратури, який би містив чіткі правила та принципи поведінки, а також механізми відповідальності за порушення етичних норм. Підкреслюється важливість підготовки та підвищення кваліфікації прокурорів з питань етики та доброчесності через спеціалізовані навчальні програми, тренінги та семінари.

Стаття акцентує увагу на необхідності створення незалежних органів контролю та моніторингу, наділених повноваженнями для розслідування порушень етичних норм і стандартів доброчесності. Розглядаються механізми захисту викривачів (whistleblowers), які повідомляють про порушення, що сприяє виявленню та усуненню корупційних схем і зловживань. Окремо аналізується роль сучасних інформаційних технологій у автоматизації процесів контролю та моніторингу, що підвищує прозорість і підзвітність діяльності прокуратури.

Стаття підкреслює важливість активної участі суспільства у процесах реформування та створення відкритої системи правопорядку, а також необхідність співпраці з міжнародними організаціями для вивчення та впровадження найкращих світових практик. Зазначається, що впровадження стандартів доброчесності є багатограним процесом, який вимагає злагоджених дій на всіх рівнях управління та координації зусиль різних гілок влади, громадських організацій та міжнародних партнерів. Лише завдяки системному підходу до вирішення цієї проблеми можливо досягти реальних змін та забезпечити високий рівень доброчесності в діяльності органів прокуратури України.

Ключові слова: доброчесність, прокуратура, стандарти, публічне управління, етика, корупційні ризики, правоохоронні органи, моніторинг, прозорість, професійна етика.

Vasiliyev P. O. Implementation of benevolence standards in the activities of prosecutor authorities

The article examines the process of implementing standards of integrity in the activities of the prosecutor's office of Ukraine. The main focus is on the analysis of the legal framework that regulates the observance of ethical norms, as well as on the identification of key challenges and obstacles faced by prosecutorial bodies on the way to ensuring a high level of integrity. The issues of the need to develop and implement a code of ethics for prosecutor's office employees, which would contain clear rules and principles of conduct, as well as mechanisms of responsibility for violations of ethical norms, are discussed. The importance of training and professional development of prosecutors in matters of ethics and integrity through specialized educational programs, trainings and seminars is emphasized.

The article emphasizes the need to create independent control and monitoring bodies empowered to investigate violations of ethical norms and standards of integrity. Mechanisms for the protection of whistleblowers who report violations, which contribute to the detection and elimination of corruption schemes and abuses, are considered. The role of modern information technologies in the automation of control and monitoring processes, which increases the transparency and accountability of the prosecutor's office, is analyzed separately.

The article emphasizes the importance of active participation of society in the processes of reforming and creating an open system of law and order, as well as the need for cooperation with international organizations to study and implement the best global practices. It is noted that the

implementation of integrity standards is a multifaceted process that requires coordinated actions at all levels of management and coordination of efforts of various branches of government, public organizations, and international partners. It is only thanks to a systematic approach to solving this problem that it is possible to achieve real changes and ensure a high level of integrity in the activities of the prosecutor's office of Ukraine.

Key words: integrity, prosecutor's office, standards, public administration, ethics, corruption risks, law enforcement agencies, monitoring, transparency, professional ethics.

Постановка проблеми. Впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури є однією з ключових умов підвищення ефективності та прозорості їх роботи. Однак, цей процес стикається з низкою проблем, які мають як інституційний, так і людський характер. Серед них виділяються недостатня нормативно-правова база, корупційні ризики, брак відповідних навчальних програм для прокурорів, а також відсутність належного контролю та моніторингу дотримання стандартів доброчесності. Крім того, недовіра громадськості до правоохоронних органів, у тому числі до прокуратури, створює додаткові труднощі для впровадження та підтримки високих стандартів етичної поведінки та професійної доброчесності. Всі ці фактори разом перешкоджають ефективному функціонуванню органів прокуратури та вимагають комплексного підходу для їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури є предметом численних досліджень та публікацій, які акцентують увагу на різних аспектах цієї проблеми. Вагомий внесок у розробку теоретичних та практичних підходів до підвищення доброчесності в прокуратурі зробили Білоус О., Грицаєнко Л., Єрмоленко Д., Лисенко С., Шуміло О. та Фальковський А. ті інші.

Метою статті є розкриття процесу впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури, визначення ключових викликів та перешкод, з якими стикаються прокурорські органи на шляху до забезпечення високого рівня доброчесності, а також розробка рекомендацій щодо ефективної інтеграції цих стандартів у щоденну роботу прокурорів. Стаття спрямована на висвітлення існуючих підходів до впровадження стандартів доброчесності, оцінку їхньої ефективності та визначення найкращих практик, які можуть бути застосовані в Україні для покращення роботи прокуратури.

Виклад основного матеріалу. Доброчесність є однією з основних характеристик, яка визначає ефективність і легітимність діяльності органів прокуратури. В сучасних умовах реформування системи правопорядку в Україні, впровадження високих стандартів доброчесності набуває особливого значення. Це обумовлено необхідністю відновлення довіри громадськості до правоохоронних органів, забезпечення прозорості та підзвітності їхньої діяльності, а також підвищення професійного рівня працівників прокуратури.

Важливим аспектом впровадження стандартів доброчесності є створення відповідної нормативно-правової бази, яка б забезпечувала чіткі правила та процедури для дотримання етичних норм. На жаль, існуюча правова база не завжди достатньо регламентує питання доброчесності, що створює простір для різноманітних зловживань та корупційних проявів. Важливою умовою для подолання цих проблем є розробка та прийняття нових нормативних актів, які б враховували сучасні виклики та вимоги до діяльності прокуратури. Не менш значущим є питання підготовки та підвищення кваліфікації прокурорів з питань етики та доброчесності. Наявність спеціалізованих навчальних програм, тренінгів та семінарів дозволяє підвищити рівень обізнаності працівників прокуратури щодо

стандартів доброчесності, допомагає їм усвідомити важливість дотримання етичних норм у професійній діяльності. Проте, сьогодні спостерігається недостатній рівень уваги до цього аспекту в системі підготовки кадрів.

Крім того, впровадження ефективного моніторингу та контролю за дотриманням стандартів доброчесності є невід’ємною складовою успішної реформи. Відсутність належного контролю призводить до того, що навіть найкращі нормативні акти залишаються лише на папері, а реальні зміни в діяльності прокуратури не відбуваються. Для вирішення цієї проблеми необхідно створити дієві механізми моніторингу, які б дозволяли виявляти та оперативно реагувати на порушення стандартів доброчесності.

Впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури є однією з основних умов підвищення ефективності та прозорості їх роботи. Закон України «Про прокуратуру» передбачає, що прокурори повинні дотримуватися високих етичних стандартів та уникати конфлікту інтересів [1]. Однак, сучасні виклики вимагають посилення нормативно-правової бази для забезпечення належної реалізації цих стандартів. Як зазначається в дослідженнях, без створення ефективного нормативного регулювання, яке враховує сучасні реалії, складно досягти бажаних результатів.

Слід також відзначити, що проблема корупційних ризиків у діяльності органів прокуратури є однією з найгостріших. Високий рівень корупції підриває довіру до правоохоронної системи в цілому та прокуратури зокрема. Для мінімізації корупційних ризиків необхідно впроваджувати комплексні заходи, які включають як нормативно-правові зміни, так і підвищення рівня прозорості та підзвітності в роботі прокурорів. Впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури є багатограним процесом, який вимагає комплексного підходу та координації зусиль різних гілок влади, громадських організацій та міжнародних партнерів. Лише за умови системного підходу до вирішення цієї проблеми можливо досягти реальних змін та забезпечити високий рівень доброчесності в діяльності органів прокуратури України.

Особливу увагу слід приділити підготовці та підвищенню кваліфікації прокурорів з питань етики та доброчесності. Відповідно до Закону України «Про запобігання корупції», державні службовці, включаючи прокурорів, зобов’язані проходити регулярне навчання з метою підвищення обізнаності про корупційні ризики та методи їх запобігання [2]. Недостатній рівень уваги до цього аспекту може призвести до низької ефективності антикорупційних заходів. Одним із ключових елементів у впровадженні стандартів доброчесності є розробка і запровадження кодексу етики для працівників прокуратури. Такий кодекс має включати чіткі правила та принципи поведінки, яких повинні дотримуватися прокурори у своїй професійній діяльності. Він також повинен передбачати механізми відповідальності за порушення етичних норм. Прийняття та ефективне впровадження такого кодексу сприятиме формуванню культури доброчесності в прокуратурі. Інший важливий аспект – це забезпечення прозорості діяльності органів прокуратури. Прозорість є фундаментальною умовою для запобігання корупції та зловживань владою. Для цього необхідно забезпечити відкритий доступ до інформації про діяльність прокуратури, включаючи фінансові звіти, рішення та результати розслідувань. Публікація такої інформації на офіційних вебсайтах, проведення регулярних прес-конференцій та звітів перед громадськістю допоможе підвищити рівень прозорості та підзвітності.

Важливим аспектом є забезпечення прозорості діяльності органів прокуратури. Закон України «Про доступ до публічної інформації» встановлює, що інформація

про діяльність державних органів, включаючи фінансові звіти та результати розслідувань, повинна бути доступною громадськості [3]. Це дозволяє підвищити рівень довіри громадян до прокуратури та запобігти корупційним проявам.

Необхідно також підвищувати рівень співпраці між органами прокуратури та громадськими організаціями. Громадянське суспільство відіграє важливу роль у контролі за дотриманням стандартів доброчесності, а також у формуванні громадської думки щодо діяльності правоохоронних органів. Співпраця з громадськими організаціями дозволяє виявляти проблемні моменти у роботі прокуратури та розробляти спільні ініціативи для їх вирішення.

Важливу роль у впровадженні стандартів доброчесності відіграє міжнародний досвід та підтримка. Вивчення найкращих практик інших країн, які вже досягли значних успіхів у цій сфері, дозволяє уникнути помилок та швидше впроваджувати ефективні механізми доброчесності. Співпраця з міжнародними організаціями, такими як ООН, ЄС та інші, може надати необхідну технічну та фінансову підтримку для реалізації реформ. Отже, впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури є складним та багатоетапним процесом, який вимагає комплексного підходу. Лише завдяки узгодженим діям на всіх рівнях – від розробки нормативно-правової бази до підвищення прозорості та співпраці з громадськістю – можна досягти високих стандартів доброчесності та ефективної роботи прокуратури. Ці заходи сприятимуть відновленню довіри до правоохоронної системи та підвищенню її легітимності в очах громадян.

Реформування прокуратури в Україні є невід’ємною частиною загальних реформ державного управління. Відповідно до дослідження О.В. Білоуса, сучасні реформи в системі національної прокуратури спрямовані на перехід від радянської моделі з широкими контрольними повноваженнями до моделі прокуратури демократичної правової держави [4].

Одним із важливих напрямів впровадження стандартів доброчесності є створення незалежних органів контролю та моніторингу. Ці органи мають бути наділені повноваженнями для проведення розслідувань щодо порушень етичних норм та стандартів доброчесності в діяльності прокуратури. Незалежність таких органів є критичною умовою їхньої ефективності, оскільки це дозволить уникнути впливу з боку інших державних структур та забезпечити об’єктивність розгляду скарг та порушень.

Проблема професійної деформації прокурорів є актуальною для багатьох країн, включаючи Україну. Д.О. Єрмоленко досліджує причини професійної деформації серед українських прокурорів та пропонує комплексний підхід до її запобігання та усунення, що включає організаційні, психологічні, професійні та етичні аспекти [5].

Крім того, важливим є розвиток механізмів захисту викривачів (whistleblowers), які повідомляють про порушення стандартів доброчесності. Наявність таких механізмів створює безпечне середовище для тих, хто готовий розкрити інформацію про неправомірні дії всередині органів прокуратури. Це сприяє виявленню та усуненню корупційних схем та інших зловживань. Законодавчий захист викривачів, а також надання їм відповідної підтримки, є невід’ємною складовою ефективною системи доброчесності. Особливу увагу слід приділити запровадженню сучасних інформаційних технологій для автоматизації процесів контролю та моніторингу. Використання спеціалізованого програмного забезпечення дозволяє оперативно збирати, аналізувати та оцінювати дані щодо діяльності прокуратури, виявляти потенційні ризики та порушення. Такий підхід забезпечує прозорість

і підзвітність, а також сприяє підвищенню ефективності роботи контролюючих органів.

Кодифікація етики професійної діяльності є необхідною умовою для підтримання високих стандартів поведінки серед прокурорів. Лисенко С. прогнозує подальше зростання кількості кодексів професійної етики та необхідність їх відповідності етичним стандартам в Інтернеті [6].

Забезпечення незалежності прокурорів є необхідною умовою для підвищення довіри до системи правосуддя та боротьби з корупцією. Шуміло О.М. наголошує, що незалежність прокуратури сприяє об'єктивності правосуддя та підвищенню ефективності боротьби з корупцією [7].

Успішне впровадження стандартів доброчесності також вимагає активної участі суспільства у процесах реформування. Громадські обговорення, залучення експертів та представників громадянського суспільства до розробки нормативно-правових актів, проведення відкритих слухань та консультацій – всі ці заходи сприяють створенню відкритої та прозорої системи правопорядку. Важливо, щоб громадяни мали можливість впливати на процеси прийняття рішень та контролювати діяльність органів прокуратури. Не менш важливим є впровадження системи регулярної оцінки ефективності впровадження стандартів доброчесності. Такі оцінки повинні проводитися незалежними організаціями або експертними групами та включати аналіз досягнутих результатів, виявлення проблемних зон та розробку рекомендацій щодо їх усунення. Регулярний моніторинг та оцінка ефективності дозволяють своєчасно вносити корективи та вдосконалювати процеси управління доброчесністю.

Загалом, впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури є невід'ємною частиною загального процесу реформування правоохоронної системи. Це складний та багатогранний процес, який потребує злагодженої роботи всіх зацікавлених сторін – від законодавців та урядових структур до громадянського суспільства та міжнародних партнерів. Лише завдяки спільним зусиллям можна створити ефективну систему доброчесності, яка забезпечить високу якість роботи органів прокуратури та відновить довіру громадян до правопорядку.

Підсумовуючи, слід зазначити, що впровадження стандартів доброчесності є критично важливим для забезпечення ефективної та прозорої роботи органів прокуратури. Це завдання не можна вирішити одномоментно, воно вимагає систематичного підходу та тривалих зусиль на різних рівнях управління. Перш за все, необхідно зміцнити нормативно-правову базу, яка регламентуватиме діяльність прокуратури, забезпечуючи чіткі та зрозумілі правила поведінки для всіх працівників.

Важливо також враховувати, що культура доброчесності не може бути створена лише за допомогою нормативних актів. Вона повинна стати невід'ємною частиною професійної етики прокурорів, їхньої щоденної роботи та прийняття рішень. Це можливо досягти через постійне навчання та підвищення кваліфікації, впровадження кращих світових практик та стандартів, а також через особистий приклад керівництва прокуратури.

Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів України містить ряд положень, які викликають критику через їхню нечіткість та недостатність конкретних вказівок для практичного застосування. Наприклад, Стаття 14, яка регулює недопущення конфлікту інтересів, встановлює загальні вимоги до повідомлення про конфлікт інтересів, але не містить детальних процедур для виявлення та усунення таких конфліктів. Відсутність конкретних механізмів призводить до труднощів

у реалізації цієї норми на практиці. Крім того, Стаття 12 щодо прозорості службової діяльності містить положення про конфіденційність інформації, але не визначає чітких критеріїв, що саме вважається конфіденційною інформацією, що може викликати непорозуміння та зловживання. Відсутність чітких санкцій за порушення положень Кодексу також є серйозним недоліком, що підриває його ефективність та довіру до прокуратури [8].

Особливу увагу необхідно приділити формуванню позитивного іміджу прокуратури в очах суспільства. Довіра громадян є одним з найважливіших факторів, що впливає на ефективність роботи правоохоронних органів. Прозорість, відкритість та підзвітність прокуратури, активна взаємодія з громадянським суспільством та засобами масової інформації – все це сприятиме формуванню високого рівня довіри до прокуратури та підвищенню її авторитету. Необхідно також створити механізми стимулювання працівників прокуратури до дотримання стандартів доброчесності. Це можуть бути як матеріальні стимули, так і нематеріальні заохочення, такі як публічне визнання досягнень, нагороди та відзнаки. Важливо, щоб доброчесна поведінка була не тільки очікуваною нормою, але й відзначалась та заохочувалась.

Своєю самовідданістю, неупередженістю, сумлінним виконанням службових обов'язків працівники органів прокуратури сприяють підвищенню авторитету прокуратури та зміцненню довіри громадян до неї [9].

Таким чином, впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури є не лише необхідністю, але й стратегічним напрямом розвитку правової системи України. Це вимагає рішучих дій, політичної волі та готовності до змін з боку всіх учасників процесу. Тільки за таких умов можна створити прозору, підзвітну та ефективну систему правопорядку, яка відповідає сучасним вимогам та очікуванням суспільства.

Висновки. Впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури є важливим та необхідним кроком для підвищення ефективності, прозорості та легітимності їх роботи. Це завдання вимагає комплексного підходу, який включає зміцнення нормативно-правової бази, розробку кодексу етики, підвищення кваліфікації працівників, створення незалежних органів контролю, захист викривачів, використання сучасних інформаційних технологій, а також активну співпрацю з громадянським суспільством та міжнародними партнерами.

Ключовим аспектом успішного впровадження стандартів доброчесності є формування культури доброчесності, яка повинна стати невід'ємною частиною професійної етики працівників прокуратури. Важливо, щоб доброчесна поведінка не лише очікувалась, але й активно заохочувалась. Створення позитивного іміджу прокуратури та відновлення довіри громадськості є необхідними умовами для досягнення цих цілей.

Запровадження високих стандартів доброчесності дозволить забезпечити ефективне функціонування прокуратури, зміцнити верховенство права та забезпечити справедливість у суспільстві. Це сприятиме не лише підвищенню ефективності роботи правоохоронних органів, але й загальному розвитку правової системи України. Лише завдяки узгодженим та рішучим діям на всіх рівнях можливо досягти суттєвих змін та створити прозору, підзвітну та ефективну систему правопорядку, яка відповідає сучасним вимогам та очікуванням громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про прокуратуру : Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII : станом на 18 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 19.06.2024).
2. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII : станом на 4 трав. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 19.06.2024).
3. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI : станом на 8 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 19.06.2024).
4. Bilous, O. (2019). Трансформація конституційно-правового статусу прокуратури в Україні та зарубіжний досвід. *ScienceRise: Juridical Science*, (3 (9), 17–23. <https://doi.org/10.15587/2523-4153.2019.179942>
5. Єрмоленко, Д.О. (2023). Протидія професійній деформації прокурорів: комплексний підхід. № 2 (2023): *Аналітично-порівняльне правознавство*. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.64>
6. Lysenko, S. (2021). Current trends in codification of ethics of professional activity in Ukraine. *InterConf*, (67), 250–255. <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.07.2021.026>
7. Шуміло, О. М. (2023). Сутність і значення забезпечення незалежності прокуратури в Україні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*, 102 (3 (Part 2), 221–226. doi: 10.32631/v.2023.3.44.
8. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів : Кодекс Ген. прокуратури України від 27.04.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text> (дата звернення: 21.06.2024).
9. Грицаєнко, Л.Л., Фальковський, А.О. (2014). *Філософія права*. Київ : Вид. центр Нац. акад. прокуратури України.

REFERENCES:

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). Pro prokuraturu [On the Prosecutor's Office]: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 r. № 1697-VII : stanom na 18 trav. 2024 r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (accessed June 19, 2024).
2. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). Pro zapobihannia koruptsii [On Corruption Prevention]: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 r. № 1700-VII : stanom na 4 trav. 2024 r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (accessed June 19, 2024).
3. Verkhovna Rada of Ukraine. (2011). Pro dostup do publichnoi informatsii [On Access to Public Information]: Zakon Ukrainy vid 13.01.2011 r. № 2939-VI : stanom na 8 zhovt. 2023 r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (accessed June 19, 2024).
4. Bilous, O. (2019). Transformatsiia konstytutsiino-pravovoho statusu prokuratury v Ukraini ta zarubizhnyi dosvid [Transformation of the constitutional and legal status of the prosecutor's office in Ukraine and foreign experience]. *ScienceRise: Juridical Science*, (3 (9), 17–23. <https://doi.org/10.15587/2523-4153.2019.179942>
5. Yermolenko, D.O. (2023). Protydiia profesiinii deformatsii prokuroriv: kompleksnyi pidkhid [Counteraction to professional deformation of prosecutors: a comprehensive approach]. № 2 (2023). *Analitichno-porivnialne pravoznavstvo*. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.64>
6. Lysenko, S. (2021). Current trends in codification of ethics of professional activity in Ukraine. *InterConf*, (67), 250–255. <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.07.2021.026>
7. Shumylo, O. M. (2023). Sutnist i znachennia zabezpechennia nezalezhnosti prokuratury v Ukraini [The essence and significance of ensuring the independence of

the prosecutor's office in Ukraine]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, 102 (3 (Part 2), 221–226. <https://doi.org/10.32631/v.2023.3.44>

8. Heneralna prokuratura Ukrainy. (2017). Kodeks profesiinoi etyky ta povedinky prokuroriv [Code of Professional Ethics and Conduct of Prosecutors]: Kodeks vid 27.04.2017 r. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text> (accessed June 21, 2024).

9. Hrytsaienko, L.L., & Falkovskyi, A.O. (2014). *Filosofia prava* [Philosophy of Law]. Kyiv: Vyd. tsentr Nats. akad. prokuratury Ukrainy.

UDC 351.8:004.738(477):316.774.4

DOI <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.3>

ANALYZING THE UKRAINIAN'S GOVERNANCE OF THE DIGITAL ECONOMY: TRUST, REGULATION AND DIGITAL INEQUALITY

Ivanova N. S. – Grand PhD in Economic Sciences,

Associate Professor of the Kherson State Agrarian and Economic University

ORCID: 0000-0002-5010-2668

This study investigates the governance of the digital economy in Ukraine based on an analysis of the Governance subindex of the Network Readiness Index (NRI). The study employed a combination of methods, including bibliometric analysis, comparative and retrospective analyses, and profile building methods. Data from the Web of Science (WoS) Core Collection were processed using the R software package bibliometrix, along with the Network Readiness Index database.

These findings underscore the complexity and significance of trust, regulation, and inclusion in the context of digital technology development. According to the 2023 rankings, Ukraine holds the 58th position out of 134 countries. Ukraine ranks 78th in the government's role in promoting participation in the networked economy, 54th in trust environment favourability, and 60th in digital inequality. A detailed analysis of governance metrics (trust, regulation, and inclusion) identified significant gaps hindering Ukraine's digital economy development: inequality in rural access to and adoption of digital technologies; inadequate adaptation of Internet content and services to local needs; insufficient quality, relevance, and utility of government websites; imperfect legal frameworks for user data privacy protection; and low commitment to cybersecurity. Therefore, there is a critical need for further enhancement of the regulatory environment to foster digital development, address digital inequalities, and increase trust in digital technologies in Ukraine.

This article provides a deep understanding of the current challenges and opportunities in managing the digital economy in Ukraine, which is pertinent to both academic research and practical applications.

Key words: digital economy, governance of the digital economy, Network Readiness Index (NRI), trust in digital technologies, digital inequalities, cybersecurity, regulation of digital technologies, inclusion in digital space.

Іванова Н. С. Аналіз управління цифровою економікою України: довіра, регулювання та цифрова нерівність

У статті досліджено рівень управління цифровою економікою в Україні на основі аналізу субіндексу Governance індексу Network Readiness Index (NRI). Для цього використовувалася комбінація методів, таких як бібліометричний аналіз, порівняльний та ретроспективний аналізи, метод побудови профілів. Дослідження проведено за базою даних Web of Science (WoS) Core Collection, обробка яких виконувалася за допомогою R-пакету програмного забезпечення bibliometrix, та базою даних розрахунку Network Readiness Index.

Представлене в статті дослідження управління цифровою економікою в Україні, проведене на основі аналізу субіндексу Governance індексу Network Readiness Index (NRI), підтверджує складність та важливість аспектів довіри, регулювання та інклюзії в контексті розвитку цифрових технологій. За результатами 2023 року Україна займає 58 місце серед 134 країн. При цьому за виміром ролі уряду у сприянні участі в мережевій економіці Україна займає лише 78 позицію; за рівнем сприятливості середовища довіри – 54 місце; за рівнем цифрової нерівності – 60 місце. Детальний аналіз управління за його вимірниками (довіра, регулювання та інклюзії) дозволили виокремити низьку прогалину, які гальмують розвиток мережевої економіки України: нерівність сільського населення відносно здійснення або отримання цифрових; недостатній рівень адаптації Інтернет-контенту та послуг до потреб місцевого населення; недостатня якість, релевантність та корисність державних веб-сайтів; недостатній рівень адаптивності правової бази до новітніх технологій; недосконалі юридичні рамки для захисту конфіденційності користувачів Інтернету та їх даних; низький рівень зобов'язання з кібербезпеки. Отже, існує необхідність подальшого удосконалення регуляторного середовища для сприяння цифровому розвитку, вирішення проблем цифрових нерівностей та підвищення рівня довіри до цифрових технологій в Україні.

Стаття дозволяє отримати глибоке розуміння сучасних викликів та можливостей управління цифровою економікою в Україні, що є актуальним для академічних та практичних досліджень.

Ключові слова: цифрова економіка, управління цифровою економікою, Network Readiness Index (NRI), довіра до цифрових технологій, цифрові нерівності, кібербезпека, регулювання цифрових технологій, інклюзія в цифровому просторі.

Problem statement. Digital technologies are rapidly developing and penetrating all spheres of economic systems. The shift to remote work caused by the COVID-19 quarantine restrictions and Russia's full-scale war against Ukraine contributed significantly to this process. The question arises as to how this process should be controlled and what governance is necessary. It is worth noting that digitalisation processes are becoming more diverse and irreversible. Therefore, it is extremely important to understand how this tool can be used effectively.

There is a need to determine the level of trust in the elements of the digital economy in order to identify the factors influencing the formation of this trust and to investigate the level of regulation of these processes and the presence of digital inequality.

Analysis of studies and publications. The results of the bibliometric analysis of the Web of Science database confirm the growing interest in academia regarding the digital economy and its management. For the period 1998–2023 769 scientific documents have been published in the Web of Science scientometric database, with an average annual growth rate (Annual Growth Rate) of 24.63 % (Fig. 1).

The most cited paper [4] focused specifically on the study of digital surge scenarios and problems. In it R. De', N. Pandey and Pal discuss some of the most pressing issues of the digital surge in the post-pandemic period: increasing digitalisation, work-from-home and gig workers, workplace monitoring and technostress, online fraud, Internet access and digital divide, Internet governance: net neutrality and zero-rating, Internet governance: shutdowns, digital money, surveillance, and privacy.

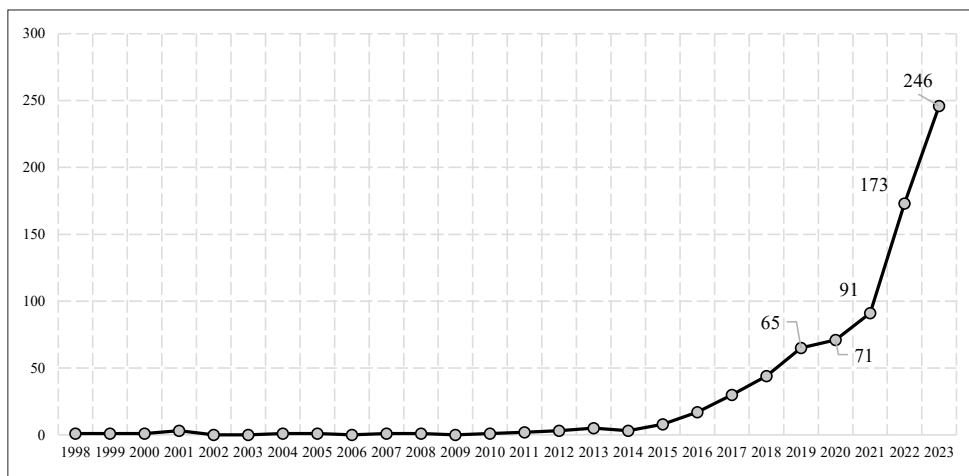

Fig. 1. Annual Scientific Production in the direction of “Governance of the Digital Economy” in the scientometric database WoS (1998–2023)

Source: authors' development via Biblioshiny app ([1–3])

J. Sadowski focuses on data as capital, because one of the striking consequences of digitalization processes is the creation and accumulation of a large amount of data. In his research, [5] he analyzes the way data are collected and distributed as capital and viewed by governments and firms as capital.

S. Vallas and J. B. Schor [6] define platforms as a distinct type of governance mechanism, distinct from markets, hierarchies, or products, and so they represent a unique set of challenges for regulators, workers, and their competitors in a conventional economy. The concept of platforming is devoted to the work of Poell T., Nieborg D. and van Dijck J. [7], which define platforming as the penetration of infrastructures, economic processes and governmental structures of digital platforms into various sectors of the economy and spheres of life, as well as the reorganization of cultural practices and perceptions around these platforms.

The results of the analysis of research and publications allowed us to determine the centres of research on the governance of the digital economy: blockchain (including blockchain technology), datafication, digital (digital finance, digital platforms, digital technology, digital transformation), economic development, entrepreneurship, gender, information security, information technology, and media (including mediating effect).

The present research is based on analytical materials about the Network Readiness Index (NRI), created by a group of scientists from the Portulans Institute and Saïd Business School, University of Oxford. The NRI is presented as a key metric for assessing digital trends and understanding the evolution of online trust in this networked era [8]. Despite the in-depth analysis of the digital trends of 134 countries presented in the reports for certain periods, we decided to study in more detail the retrospective analysis of the Governance subindex (Ukraine), which allows us to assess the structure of the network economy, which strengthens the entire network and ensures the safety of its users.

The aim of this article is to analyse the Ukrainian aspect of the governance sub-index within the Network Readiness Index (NRI).

Presentation of the main research material. Today, entities in a networked economy are surrounded by numerous digital technologies. The pace at which new digital solutions emerge is astounding, with technology companies competing with one another for dominance in the digital technology market. These trends offer numerous advantages to all participants in the process: users, producers, the general public, businesses, and the state. However, a certain turning point is approaching, marked by a transition from control to lack of control, from trust to doubt, and even suspicion, leading to and exacerbating gaps in digital awareness and provision.

The Ukrainian aspects of trust, regulation, and inclusion in the digital economy have been investigated based on data from NRI studies [8] for the period 2019–2023.

The NRI is defined as the degree of readiness of countries to participate in a networked world [9], consisting of four sub-indexes that collectively measure the impact of ICT on the development of countries in various aspects. The NRI ranking reflects the overall level of readiness in different countries. The main NRI sub-indices include technology, people, governance, and impact, each of which has a number of components.

An indicator that comprehensively describes the components that strengthen a holistic network, ensuring the safety of its users is the Governance subindex, which is an integral part of the NRI. The Governance sub-index emphasises the creation and accessibility of structures that stimulate the development of a networked economy in three dimensions: trust, regulation, and inclusion (Table 1, Fig. 2).

Table 1

Triad of Governance Subindex Constituents

Dimensions	Description	Criteria
1. Trust	assesses the state of security for individuals and corporations in the aspect of the networked economy, emphasizing a favorable environment of trust	1) Secure Internet servers 2) Cybersecurity 3) Online access to financial account 4) Internet shopping
2. Regulation	assesses the role of government in promoting participation in the networked economy through regulatory measures, strategies and foresight	1) Regulatory quality 2) ICT regulatory environment 3) Regulation of emerging technologies 4) E-commerce legislation 5) Privacy protection by law content
3. Inclusion	assesses digital gaps in relation to gender, disability and economic background	1) E-Participation 2) Socioeconomic gap in use of digital payments 3) Availability of local online content 4) Gender gap in Internet use 5) Rural gap in use of digital payments

Source: compiled by the author according to [8]

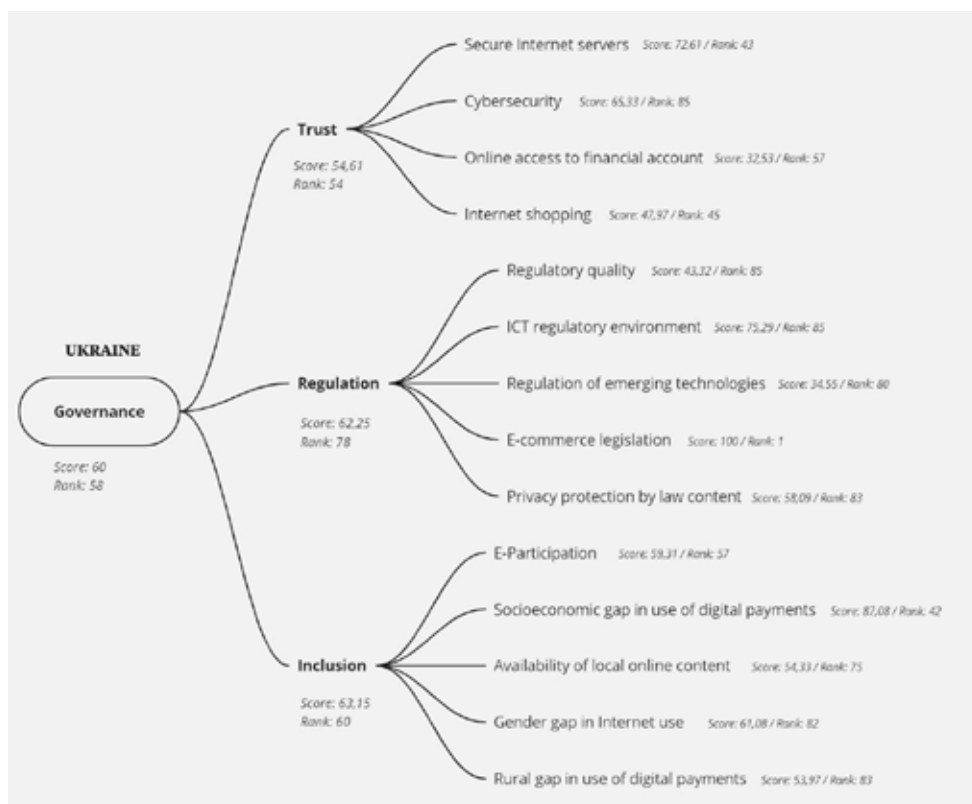

Fig. 2. The Governance subindex of Ukraine according to the 2023 assessment

Source: constructed by the author based on data from [10; 11]

Figure 2 presents the results of the calculation of Ukraine's Governance subindex based on 2023 data [11] across its components. According to the 2023 results, Ukraine ranked 58th (60 points) out of the 134 economies. In terms of the role of the government in facilitating participation in the networked economy (Regulation), Ukraine ranked only 78th (62.25). The level of trust environment (Trust) ranks 54th (54.61 points), and in terms of digital inequality (Inclusion), it ranks 60th (63.15 points). Thus, it can be concluded that Ukraine, relative to some other countries, has a poorer status concerning regulatory measures, strategies, and forecasts for the networked economy, as it occupies a position below the median despite having a relatively high score in the Regulation dimension.

According to the 2023 results, Finland is the leader in the Governance subindex (Fig. 3).

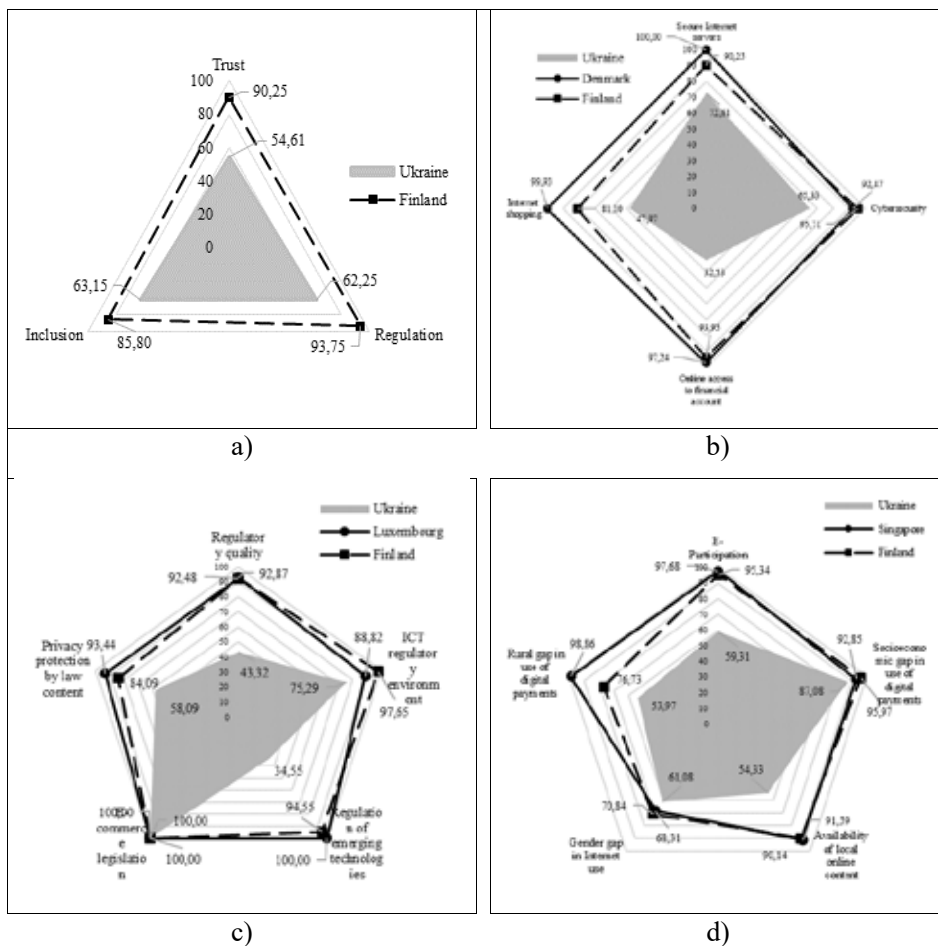

Fig. 3. Profiles of Ukraine and leading countries in the Governance subindex and its dimensions (3a – the Governance subindex; 3b – Trust; 3c – Regulation; 3d – Inclusion), 2023

Source: constructed by the author based on data from [10]

In the Trust dimension, the leader is Denmark (Fig. 3b), which has the highest scores in the respective criteria: Secure Internet servers (100 points versus Ukraine's 72.61 points), Cybersecurity (92.47 points versus Ukraine's 65.33 points), Online access to financial accounts (97.24 points versus Ukraine's 32.53 points), and Internet shopping (99.93 points versus Ukraine's 47.97 points).

In the Regulation dimension, Luxembourg is the leader (Fig. 3c), demonstrating the highest scores across various criteria: Regulatory quality (92.87 points compared to Ukraine's 43.32 points), ICT regulatory environment (88.82 points compared to Ukraine's 75.29 points), Regulation of emerging technologies (100 points compared to Ukraine's 34.55 points), E-commerce legislation (both countries scored 100 points), and Privacy protection by law content (93.44 points compared to Ukraine's 58.09 points). Weak areas for Ukraine in the Regulation dimension include Regulatory quality, which reflects the government's ability to formulate and implement effective policies and rules that facilitate private sector development [12]. Extremely low scores were recorded for the Regulation of emerging technologies criterion, which assesses the legal framework's adaptability to emerging technologies such as artificial intelligence, robotics, app- and web-enabled markets, big data analytics, and cloud computing. Privacy protection by law content evaluates existing legal frameworks for protecting Internet users' confidentiality and data, where Ukraine also shows a limited level of development. It is important to note the maximum possible score for the E-commerce legislation criterion, which indicates the legislative support level for e-commerce and adoption of relevant legislation [12].

In the Inclusion dimension, Singapore leads (Fig. 3d), demonstrating the highest scores across various criteria: E-Participation (97.68 points compared to Ukraine's 59.31 points), Socioeconomic gap in use of digital payments (92.85 points compared to Ukraine's 87.08 points), Availability of local online content (91.59 points compared to Ukraine's 54.33 points), Gender gap in Internet use (68.31 points compared to Ukraine's 61.08 points), and Rural gap in use of digital payments (98.86 points compared to Ukraine's 53.97 points). This confirms the existence of digital divides in Ukraine, including:

- disparity between the rural population and the overall population in terms of engaging in or receiving digital payments last year;
- insufficient adaptation of Internet content and services to local needs;
- low quality, relevance, and usefulness of government websites, where usefulness is defined as the ability of a website to provide citizens with online information, tools, and participation services [12].

From 2019–2023, Ukraine has gradually strengthened the integrity of its network, ensuring the security of its users (Table 2).

Thus, the best positions in Ukraine's Governance subindex were recorded in 2021–2022, ranking 57th. In 2023, there was a decrease by one position to 58th place. Despite previous conclusions about the insufficient level of the Inclusion dimension and the presence of digital divide issues in Ukraine, the data in Table 2 indicate good dynamics and improvements in addressing problems related to various inequalities. According to the dynamics of this dimension, Ukraine in 2022–2023 has the best positions for the entire study period.

There is a deterioration in Ukraine's positions in the Regulation dimension; the worst value was recorded in 2022, at 84th place (out of 134 economies). This coincides with the emergence and increased use of new technologies such as artificial intelligence, robotics, and big data analytics. It can be argued that there is a lack of legal framework for emerging technologies and a weak governmental response to their development and implementation.

Table 2

**Dynamics of the Governance subindex and its dimensions
(positive trend: increase in score; decrease in rank) in Ukraine for 2019–2023**

Dimensions	Metric	2019	2020	2021	2022	2023	Dynamics
Governance	score	58,32	58,19	58,93	60,81	60	
	rank	67	58	57	57	58	
Inclusion	score	60,69	62,42	62,19	67,7	63,15	
	rank	70	72	65	60	60	
Regulation	score	61,26	61,48	65,02	60,03	62,25	
	rank	72	83	61	84	78	
Trust	score	53,00	50,66	49,57	54,7	54,61	
	rank	70	49	55	54	54	

Despite gaps in regulatory policy and inclusion of the network economy, the value of the Trust dimension is improving, albeit slowly. A turning point occurred in 2020 when Ukraine improved its position relative to the previous period by 21 points. This trend can be explained by the increase in the proportion of individuals using a mobile phone or the Internet to access a financial institution account (criterion: Online access to financial account) and the proportion of individuals using the Internet to purchase something online (criterion: Internet shopping). The highest values were recorded during the quarantine restrictions caused by the COVID-19 pandemic. However, the value of Trust is hampered by a low level of commitment to cybersecurity; according to 2023 data, Ukraine ranks 85th in the Cybersecurity criterion.

Conclusions. Networked societies operate with trust in information, communication, and relevant digital media and technologies. Recent studies indicate an increasing rate of trust erosion, which potentially constitutes a fundamental crisis for networked societies including Ukraine. This is driven by various factors, such as disinformation campaigns, advancements in surveillance technologies (including the widespread use of mobile phones), the emergence of “deepfakes”, and the rapid growth of artificial intelligence and Large Language Models, such as ChatGPT.

Research on digital economy governance in Ukraine, conducted based on the analysis of the Governance sub-index of the Network Readiness Index (NRI), confirms the complexity and importance of trust, regulation, and inclusion aspects in the context of digital technology development.

The results of this study are as follows.

- Ukraine ranks 54th in trust levels in a networked economy according to the 2023 data. Insufficient server security and cybersecurity are major challenges. Measures to enhance cybersecurity are required to increase trust in the digital space.

- In terms of digital technology regulation, Ukraine ranks 78th. The low adaptability of the legal framework to emerging technologies (artificial intelligence, robotics, markets accessible via applications and the Web, big data analytics, and cloud computing) and data confidentiality protection limits the development of the digital economy.

- Inclusion indicators in Ukraine highlight the existing digital divides, particularly between urban and rural populations, as well as access to digital payments and content. Promoting broader access to digital technologies across all segments of the population remains critical.

While Ukraine has demonstrated some progress in implementing digital technologies and improving digital governance infrastructure, significant challenges require immediate attention. Improvements in cybersecurity, the regulatory environment, and inclusion are crucial for further development of the networked economy in Ukraine. Achieving these goals requires systematic legislative reform and increased public awareness of cybersecurity in the digital realm.

REFERENCES:

1. Aria, M., & Cuccurullo, C. (2017). bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics*, 11 (4), 959–975. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2017.08.007> [in English].
2. R Core Team (2014). R: A language and environment for statistical computing. R foundation for statistical computing, Vienna, Austria. Retrieved from <http://www.R-project.org/> [in English]
3. RStudio Team (2020). RStudio: Integrated development for R. RStudio, PBC, Boston, MA. Retrieved from <http://www.rstudio.com/> [in English].
4. De', R., Pandey, N., & Pal, A. (2020). Impact of digital surge during Covid-19 pandemic: A viewpoint on research and practice. *International journal of information management*, 55, 102171. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2020.102171> [in English]
5. Sadowski, J. (2019). When data is capital: Datafication, accumulation, and extraction. *Big Data & Society*, 6 (1). <https://doi.org/10.1177/2053951718820549> [in English]
6. Vallas, S.P., & Schor, J.B. (2020). What Do Platforms Do? Understanding the Gig Economy. *Annual Review of Sociology*, Vol. 46, pp. 273–294. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-121919-054857> [in English].
7. Poell, T., Nieborg, D., & van Dijck, J. (2019). Platformisation. *Internet Policy Review*, 8 (4). <https://doi.org/10.14763/2019.4.1425> [in English].
8. Network Readiness Index. (n.d.). URL: <https://networkreadinessindex.org/>
9. Kirkman SG, Osorio AC and Sachs DJ (2002) The Networked Readiness Index: Measuring the preparedness of nations for the networked world. In Kirkman (ed.) *The Global Information Technology Report 2001–2002 Readiness for the networked world*. New York, Oxford University Press, pp. 10–29. [in English].
10. Dutta, S., & Lanvin, B. (eds.) (2023). The Network Readiness Index 2023: Trust in a Network Society: A crisis of the digital age? Washington DC: Portulans Institute. URL: <https://networkreadinessindex.org> [in English].

11. NRI: Country Profile. Ukraine. URL: <https://networkreadinessindex.org/country/ukraine/>

12. World Bank. (n.d.). *Worldwide Governance Indicators*. World Bank. URL: <https://databank.worldbank.org/metadataglossary/worldwide-governance-indicators/series/RQ.PER.RNK.LOWER>

13. United Nations Department of Economic and Social Affairs (UNDESA). *UN E-Government Knowledgebase*. URL: <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/About/Overview/E-Participation-Index>

UDC 378:159.9

DOI <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.4>

PSYCHOLOGICAL PECULIARITIES OF STUDENTS – FUTURE MANAGERS AND LAWYERS WHILE STUDYING FOREIGN LANGUAGES

Nesin Yu. M. – Candidate of Pedagogical Sciences,
Assistant Professor at the Department of Public Administration,
Law and Humanities of the Kherson State Agrarian and Economic University
ORCID: 0000-0002-8296-7025

The article is analyzed psychological peculiarities of higher education acquirers in the field of public administration and law, it is characterized nuances of psychological processes of acquirers of higher education and actions of lecturer in this context, it is offered models of pedagogical interaction between lecturers at higher educational institutions and studying youth, choice of affective means with the aim of mastering foreign languages. Using the experience of Ukrainian scientists the author tries to show the benefit from practical usage of inductive, deductive and translational methods in the process of sessions of foreign languages in the system lecturer of higher educational institution – students. The author confirms the priority of systematic, sequential actions. Taking into consideration this fact, it will give further impulse to organize creative work of acquirers of higher education. Thanks to thoughtful actions it is quite possible to master the level of knowledge of language, speech, social-cultural and general educational (strategic) competences. Big continuous experience of work at different higher educational institutions of Ukraine permits author to stress that the priority approaches for a lecturer are taking into account the process of thinking, speaking, reading, writing among higher education acquirers. The author emphasizes the peculiarity of psychics among 17–18 years old young men and young women, points out that actualization of teaching-cognitive activity leads to the concrete practical actions, broadens the circle of knowledge about the subject of research. Besides, psychological mood creates preconditions for the development of individuality and his/her self-realization. The author thinks that the further development of such factors as memory, imagination, perception, and also motivation can provide the growth of level of knowledge, skills and habits in the field of foreign languages. The author stresses the importance of contemporary authentic textbooks and avoiding bullying and forming of friendly collective of like-minded people – future managers and lawyers.

Key words: lecturers, acquirers of higher education, foreign languages, psychological peculiarities, public administration and law.

Несін Ю. М. Психологічні особливості здобувачів вищої освіти – майбутніх менеджерів і правників під час вивчення іноземних мов

У статті проаналізовано психологічні особливості здобувачів вищої освіти при вивченні іноземних мов в царині публічного управління і права, охарактеризовано нюанси психологічних процесів здобувачів і дії викладача при цьому, запропоновано моделі педагогічної взаємодії між викладачами і молоддю, що навчається, вибір ефективних засобів з метою оволодіння іноземними мовами. Посилаючись на досвід українських науковців, автор намагається показати користь від практичного застосування індуктивного, дедуктивного і традуктивного методів під час занять з іноземних мов в системі викладач вищого навчального закладу – здобувачі вищої освіти. Автор стверджує пріоритетність системних, послідовних дій. Врахування цього може надати подальший поштовх для організації креативної роботи здобувачів вищої освіти. Завдяки продуманим діям цілком можливо вдосконалювати рівень володіння мовною, мовленнєвою, соціокультурною та загальнонавчальною (стратегічною) компетенцією. Великий безперервний досвід роботи у різноманітних вищих навчальних закладах України дозволяє автору зазначити, що пріоритетними підходами для викладача є врахування процесів мислення, говоріння, читання, письма серед здобувачів вищої освіти. Автор виокремлює особливості психіки 17-18 річних юнаків і юначок, наголошує, що актуалізація навчально-пізнавальної діяльності призводить до конкретних практичних дій, розширяє коло знань про предмет дослідження. Крім того, психологічний настрій створює умови для розвитку особистості та її самореалізації. Автор вважає, що подальший розвиток таких факторів як пам'яті, уяви,

сприймання, а також мотивації здатен забезпечити підвищення рівня знань, вмінь та навичок в царині іноземних мов.

Ключові слова: викладачі, здобувачі вищої освіти, іноземні мови, психологічні особливості, публічне управління і право.

Formulation of the problem in general. The teachers, pedagogues, lecturers who have extensive continuous work experience in the field of foreign languages, note that they fully agree with specialists, researchers, and experts, who rightly believe that we must take into account the age and individual characteristics of students of higher education, future managers and lawyers and it is one of the urgent problems of education. As scientists, lecturers, for example, have an opinion – in this connection, the problem of solving of the internal potential of the individual becomes more and more important.

In essence, a foreign language is closely related to four competences, among which we distinguish linguistic (phonetics, vocabulary, grammar), speech (listening, speaking, reading, writing), sociocultural (comparative studies), and general education or strategic (level of knowledge, skills and habits of young people at the beginning and at the end of the learning process).

Analysis of recent researches and publications. A number of Ukrainian scientists and researchers, among whom we can note such figures as V. O. Artemov, N. P. Basai, B. V. Belyaev, O. B. Bigich, G. E. Boretska, N. F. Borysko, T. V. Hora, P. I. Zinchenko, I. O. Zimnia, G. S. Kostyuk, V. Ya. Liaudis, S. Yu. Nikolayeva, T. K. Polonska, V. G. Redko, G. V. Rogova, N. M. Simonova, A. O. Smirnov, emphasize the importance of taking into account the psychological characteristics of higher education students while learning foreign languages.

Highlighting previously unresolved parts of the overall problem. Numerical studies of foreign and Ukrainian scientists make it possible to reveal the degree and nature of the relationship between academic success and the individual and psychological characteristics of students of higher education, future managers, administrators and lawyers, to reveal the most important parameters of individuality that affect the process of mastering foreign languages, but this does not mean that the problem consideration of age and individual differences in learning foreign languages is resolved. In our opinion, there are both objective (economic, political) and subjective reasons (non-disjunctiveness).

We believe that consideration of the psychological characteristics of higher education students in foreign language classes is not very common in the columns of scientific literature, so we will try to highlight it from our point of view, taking into account the large continuous pedagogical activity.

The purpose of the article. The importance and relevance of the modern pedagogical problem, its practical significance determined our choice and, accordingly, the goal of our article – highlighting the psychological characteristics of higher education students – future managers and lawyers in foreign language classes.

Presenting the main material. Future managers, administrators and lawyers understand that the development of a legal state is unthinkable without an appropriate level of legal culture of its citizens. The country's legal system must be transformed in such a way as to finally overcome legal nihilism and legal illiteracy.

One of the aspects of the comprehensive development of the individual is a high legal culture, because a physically healthy person cannot be considered harmoniously developed if he or she, having knowledge, skills and habits, while working or studying, violates laws and rights. A person's ability to understand the rules of coexistence and

the requirements of the law and to behave accordingly is not innate, it is formed under the influence of various activities, it is the result of communication with other people.

The socio-economic situation at the beginning of the twenties of the twenty-first century in Ukrainian society does not contribute to the formation of an appropriate moral environment for the education of young people. The worldwide coronavirus disease, which has developed into a pandemic, a full-scale war with the northern aggressor, occupation, destruction, deaths, injuries, uncertainty not only in tomorrow, but also in the next second of life and as consequences: the difficult financial situation of families, deterioration in the therefore, intra-family relations lead to an increase in the number of young people whose behavior goes beyond moral and legal norms. The level of crime is increasing, but one cannot accept the false statement that war will wipe out everything. We, citizens of Ukraine, must conscientiously obey the laws. Centuries later, the Roman politician Marcus Tullius Cicero (106–43 BC) asserted: “One must be a slave to the law to remain free”.

It is known that one of the main questions of the theory and practice of individual human development is the question of the relationship between the age, typological and individual characteristics of the acquirers of higher education, about the contradictory and changing relationships between them. Their combination will form the basis for the possibilities of further development of the psyche in the right directions and thereby contribute to the manifestation and development of the ability to master academic disciplines, in particular foreign languages. Famous scientists, including professor S. Yu. Nikolayeva [3], repeatedly reminded about this. It was she who initiated a number of measures at the end of the twentieth – the beginning of the twenty-first century to standardize Ukrainian approaches to teaching foreign languages with pan-European approaches.

It is clear that during the years of study in higher educational institutions, the weight of verbal memory mainly increases, figurative meaningful memorization, creative thinking begins to play a large role, the ability to build cause-and-effect relationships appears, speech-mentality is characterized by greater diversity activity, therefore cognitive and psychophysiological indicators are especially manifested and determined. At the same time, personal factors are not used enough.

If we pay attention to higher education students who are studying to be future managers, lawyers, and managers aged 17–18 (mostly in their first or second year of study), we will see some kind of diversity. Psychologists refer to this age as an older teenager or early youth. The above-mentioned age is characterized by a number of psychological features. Meanwhile, the age-specific nature of this period of a person's life is characterized by great uncertainty, which is reflected in all aspects of education: young people are worried. From this it follows that the method of organizing the subject content of communication in foreign language classes should be a problem, and the methods of solving it can be inductive, deductive and transductive. Each of the above-mentioned methods has its own significant advantages, and in our opinion, it is necessary to implement them appropriately in the educational process. The best teachers of Ukraine combine these methods in order to make the process of learning foreign languages more interesting, flexible and mobile.

Along with the development of abstract and holistic thinking, young people are transitioning to higher levels of speech. Thanks to the development of thinking, the speech of young boys and girls, young men and women becomes more complex in terms of content and structure, their active and passive vocabulary expands, which has a great positive value during the further acquisition of foreign languages. Verbal and written

expression of thought is improved, the pace of reading is accelerated, and the only thing that often slows forward movement is listening. The specifics of the phonetics of English and French languages sometimes make it difficult to clearly understand the morphological and syntactic aspects. Authentic video texts come to the rescue, which are slowly replacing audio productions, although the latter has far from exhausted itself. Audio and video products, their moderate, logical use will benefit the acquirers of higher education.

Writing as a type of activity should not lag behind listening, speaking, reading, so the teacher should work with students of higher education in such a way that they can correctly express their thoughts non-verbally. First of all, authentic foreign language texts, reference and encyclopedic literature, atlases, maps, dictionaries, and secondly the Internet can come to the aid of teachers and young people, since the information on it is not always correct and verified.

It is necessary to realize that writing, like any type of activity, cannot be unchanging. Recently, there are more and more Ukrainian words of foreign origin that are used not only in oral speech. An example of a Ukrainian neologism can be considered such a word as *skily*. It is clear that the word was borrowed, and the original is English *skills*. The authentic word is the second in the English chain knowledge – skills – habits. As far as we know, the modern fundamental Ukrainian explanatory dictionary has not been updated for at least eight years, so we will not find the above word on the pages of books in 2016 and, obviously, earlier, but on the big boards we can easily find and read the expressions like: “Pull your skills!». Gradually, the word *skills* began to appear in mass media and in science.

The current boy/girl, man/woman is, so to speak, a product of modern life, he/she is at the same time complex, interesting and controversial being; physical maturation of the individual is completed. Experts – well-known Ukrainian scientists Volkova N. P., Dychkivska I. M., Fitsula M. M. will confirm the fact that in terms of their physical development: today's 17–18-year-old boys and girls correspond to 22-year-old young people of the 30s of the last century [1; 2; 4]. In early adolescence, there are qualitative changes in all aspects of mental activity, when perception becomes arbitrary, it manifests itself in perceptual actions of systematic observation of objects, actions, behavior, experiences, and thoughts. The memory undergoes noticeable changes: the dominance of verbal-logical, long-term memory is noted among those who have higher education, its arbitrariness increases, the productivity of logical memorization increases, and its means are improved. The productivity of involuntary memory, the role of which depends on the organization of mental activity increases. Usually, what is remembered first of all is related to the interests and urgent needs of young people, their plans for the future.

Let's imagine that we take a closer look at the components of the cognitive processes of 17–18-year-old youth and its influence on learning foreign languages, one of the important aspects of mental development is intensive intellectual maturation, in which developmental thinking plays a leading role. The center of cognitive development is the formation of verbal and logical thinking, gradually there is a transition to higher levels of abstract and generalizing thinking. Scientific concepts, interpretations, definitions become not only a subject of study, but also a tool of knowledge. Students of higher education of this age are able to consciously master logical operations (analysis, synthesis, comparison, reflection, feedback, abstraction, specification, generalization). They develop and improve an individual cognitive style of solving cognitive and practical tasks, individual features of thinking are formed, in particular: breadth, depth, awareness, flexibility, independence, criticality, etc. One cannot disagree with the

fact that the thinking of young people of the same age differs in the ratio of visual-figurative and verbal-logical components, as well as their productivity levels. In particular, during the learning of foreign languages, the peculiarities of thinking affect the speed of formation of verbal connections and functional-linguistic generalizations, the flexibility of transformational processes. Depending on the level of development of a young person's productive thinking and the nature of the educational goal, the lecturer of foreign languages should direct this thinking in the direction from the concrete to the abstract and vice versa.

With this in mind, the presence of individual differences in thinking requires a variety of learning techniques. We, lecturers of English can use, for example, a set of active teaching methods (approaches, techniques), and among them:

- onion diagram;
- iceberg;
- traffic lights;
- reading circles;
- think-pair-share;
- fish bowl;
- K-W-L;
- quizzes;
- dramatization.

Besides, pedagogues have at their disposal a number of active teaching technologies that can help students to master their level of English. We can mention:

- brainstorming;
- the rule of seven reactions;
- metaplan;
- projects.

Memory plays an equally important role in mastering foreign languages and it helps a lot in the process of writing. At a young age, there is a desire to have long-term memory, to manage it, to increase its productivity. It is worth considering the fact that the memorization process of future lawyers, administrators, managers is not reduced to simple understanding, special methods of memorization and reproduction, preservation of consciously learned information are needed. The material to be memorized first enters the short-term memory, and then with the help of set of exercises it must be transferred to the long-term memory. Both types of memory are of great importance for the implementation of successful speech activity. The main trend in the development of memory of students of higher education is characterized by its further growth and strengthening of its arbitrariness. As psychologists note, 17–18-year-old boys and girls are mainly dominated by arbitrary memorization, which turns out to be effective if they are aware of the need and expediency of memorizing this or that material, as well as the effectiveness of the final result. To remember material from foreign languages will help the awareness of the characteristic features of this material, correlation and semantic grouping of the objects of memorization, as well as reliance on intensive coordinated work. It is characteristic that students of higher education have a rather strongly developed introspection, they are self-critical, because they have some experience in communication. In any case, for a teacher the combination of individual, pair and group forms of work in foreign language classes is relevant. It is important that the teacher acts in front of the youth in various guises: as an organizer, partner, moderator, director, screenwriter, understudy, etc. At the same time, the students are

faced with a general cognitive task, and the pedagogue organizes and stimulates a joint search where each person can do his/her share of the work.

Involuntary memory also acquires a specific character, the role of which, in our opinion, should not be underestimated. The productivity of this memory depends on the mental work of young people in the process of learning foreign languages. Sometimes acquirers of higher education involuntarily remember what acts as an obstacle, a difficulty in their educational activities. In addition, what is related to their current needs, requests and interests, plans for the future is involuntarily remembered. For this type of memory, reflective methods and methods of working with educational material in foreign language classes (reference outline, algorithm, mental map, intelligence map, cluster) are especially relevant.

For a future lawyer memory has great importance, because without memorizing of various information related to the law, and legal relations, it will be very difficult for any student of higher education to improve his/her skills. The development of imagination, perception, as well as motivation should be aimed at the final successful result. It is not for nothing that modern psychologists call motivation the “starting mechanism” of any individual activity, since the level of foreign language proficiency will depend on its power and stability.

Nowadays, in our opinion, we should be as close as possible to the European educational values. Respect for a person, a life without oppression and humiliation should be in the center of attention. Ukraine is a part of Europe, and students of higher education should receive:

- information on current issues of law in Europe;
- general legal awareness; a sense of respect for the civilized countries of Europe;
- knowledge, skills and habits of legal behavior in Ukraine;
- intolerant attitude towards offenses and crime;
- the desire to actively participate in the fight against negative phenomena in life;
- examples of overcoming misconceptions, negative skills and habits of behavior in the legal consciousness of young people.

Qualitative changes in connection with the processes of integration and globalization are inevitable. Possession of at least two foreign languages is welcomed and this is openly stated in the European Language Standards [5]. A future manager, administrator, lawyer without knowledge of foreign languages is currently perceived as an inexperienced person.

Special attention, in our opinion, should be paid to modern authentic textbooks. Considering a textbook as a book that contains the basics of scientific knowledge in a certain discipline, the material of which is presented in accordance with the learning objectives, determined by the program and the requirements of didactics, we note that there are currently a large number of decent English-language textbooks of the world-famous publishing houses “Oxford University Press”, “Cambridge University Press”, “Macmillan”, “Webster”, “Express Publishing”. The last on this list is the London publishing house, which does not have a very large and majestic historical foundation, but during the last 13–14 years it has printed a number of educational books related to public administration and law. Textbooks from the “Career Paths” series “Management” and “Law” can be a vivid example. Usually ten to twenty people creatively work side by side on each textbook for several years. Among them are scientists, researchers, designers, photographers, artists, translators, proofreaders, and editors. The concrete task for a lecturer of English is to adjust psychologically youth collective to work, using this or that textbook.

Conclusions. Summing up, we note that the psychological characteristics of higher education graduates – future managers, administrators, lawyers should always be taken into account. The process of learning foreign languages is never easy, even taking into account the fact that the first two courses are actually non-specialized, specialization begins with the third year of study. This especially applies to the field of public administration, management, and law. Constant changes, disruptive processes will require great efforts from future managers, administrators, and lawyers. Accordingly, teachers of foreign languages need to put in a lot of effort. Further development of the cognitive sphere of young people is not limited only to the above-mentioned information and parameters. Here we can and should add the problems of focusing the attention of young people on classes with the development of reproductive and creative imagination, solving issues with choosing the most suitable textbook, as well as discipline and possible manifestations of bullying and its overcoming, the formation of a friendly team of like-minded people, where an atmosphere of empathy, sympathy, and emotional community would prevail. We aim to address the above issues in our next publications.

BIBLIOGRAPHY:

1. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. 3-тє вид., стер. Київ : Академвидав, 2009. 616 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2004. 352 с.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
4. Фіцула М. М. Педагогіка. Вид. 2-ге, випр., доп. Київ : Академвидав, 2007. 560 с.
5. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment/Council of Europe. UK : Cambridge University Press, 2020. 260 p.

REFERENCES:

1. Volkova, N. (2009). Pedahohika: navchalnyi posibnyk [Pedagogy: textbook] (3rd ed., ster.). Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].
 2. Dychkivska, I. (2004). Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii: navchalnyi posibnyk [Innovative pedagogical technologies: textbook]. Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].
 3. Nikolaieva, S. (Eds.). (2003). Zahalnoievropeiski Rekomendatsii z movnoi osvity: vyvchennia, vykladannia, otsiniuvannia [Common European framework of reference for language: learning, teaching and assessment]. Kyiv: Lenvit [in Ukrainian].
 4. Fitsula, M. (2007). Pedahohika [Pedagogy] (2nd ed., rev.). Kyiv: Akademvydav [in Ukrainian].
 5. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Council of Europe. UK: Cambridge University Press, 2020. 260 p. [in English].
-

УДК 351.83:338.2:796.01

DOI <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.5>

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В СФЕРІ БУДІВНИЦТВА ОБ'ЄКТІВ СПОРТИВНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НА ПРИКЛАДІ КРАЇН СХОДУ

Никоньонко А. В. – аспірант кафедри державознавства,
права та європейської інтеграції
Інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»
ORCID: 0009-0009-0708-4984

У статті розглянуто особливості публічного управління та адміністрування в сфері будівництва об'єктів спортивного призначення на прикладі країн Сходу, зокрема Об'єднаних Арабських Еміратів (ОАЕ), Катару, Саудівської Аравії та Бахреїну. Використано компаративний аналіз для визначення ключових факторів успіху в реалізації інфраструктурних проектів спортивного призначення. Виявлено, що централізоване планування, партнерство між державним і приватним секторами, впровадження інноваційних технологій та розвиток людських ресурсів є основними чинниками, що сприяють успішному виконанню проектів. Актуальність дослідження обумовлена зростаючим інтересом до розвитку спортивної інфраструктури у зв'язку з проведенням міжнародних спортивних подій, таких як Чемпіонат світу з футболу та інші глобальні спортивні заходи, що потребують сучасних та ефективних управлінських підходів. В ОАЕ, Катарі, Саудівській Аравії та Бахреїні успішно впроваджуються інноваційні рішення та підходи у будівництві спортивних об'єктів, що дозволяє не тільки задовольняти сучасні вимоги, але й стимулювати економічний розвиток регіону. Публічне управління в цих країнах включає комплексну стратегію, спрямовану на довгострокове планування та залучення інвестицій, що є основою для ефективного розвитку спортивної інфраструктури. Крім того, велика увага приділяється створенню умов для розвитку людських ресурсів, що є важливим фактором для забезпечення високого рівня експлуатації та обслуговування об'єктів. Вивчення досвіду цих країн може бути корисним для інших держав, які прагнуть покращити свою спортивну інфраструктуру та підвищити рівень проведення міжнародних змагань. Основні результати дослідження можуть бути застосовані для розробки рекомендацій щодо оптимізації процесів управління та реалізації проектів у сфері спортивної інфраструктури в інших регіонах світу. В ОАЕ, Катарі, Саудівській Аравії та Бахреїні активно використовуються передові технології для відстеження прогресу будівництва, контролю за якістю робіт та забезпечення своєчасного виконання завдань. Це дозволяє не тільки підвищити прозорість процесів, але й забезпечити більш раціональне використання ресурсів. Впровадження таких підходів сприяє створенню надійної та стійкої спортивної інфраструктури, що відповідає міжнародним стандартам та очікуванням. Тому досвід цих країн є цінним джерелом знань також для України, яка прагне досягти успіху в сфері спортивного будівництва та управління в майбутньому.

Ключові слова: публічне управління, адміністрування, будівництво, спортивні об'єкти, країни Сходу, ОАЕ, Катар, Саудівська Аравія, Бахрейн, інноваційні технології, публічно-приватне партнерство.

Nykononok A. V. Public management and administration in the field of sports facilities construction based on a case study of Eastern countries

The article explores distinctive features of public management and administration in the field of sports facilities construction using the example of Eastern countries, namely the United Arab Emirates (UAE), Qatar, Saudi Arabia, and Bahrain. Comparative analysis was employed to identify the key success factors in the implementation of sports infrastructure projects. It was discovered that centralized planning, public-private partnerships, adoption of innovative technologies, and investment in human resources are the main factors contributing to successful project delivery. The relevance of the study is driven by the growing interest in the development of sports infrastructure in connection with hosting international sports events, such as the FIFA World Cup and other global sports activities, which require modern and efficient management approaches. The UAE, Qatar, Saudi Arabia, and Bahrain successfully implement

innovative solutions and approaches in the construction of sports facilities, which allows them to meet contemporary requirements and stimulates regional economic development. Public administration in these countries encompasses a comprehensive strategy focused on long-term planning and attracting investments, which serves as the foundation for the effective development of sports infrastructure. Moreover, significant attention is given to creating favorable conditions for human resource development which is essential for achieving high standards of facility operation and maintenance. Analyzing best practices of these countries may prove valuable for other nations seeking to improve their sports infrastructure and enhance the standards of hosting international competitions. The primary findings of this research can be applied to develop recommendations for optimizing project implementation and management processes in the sports infrastructure sector in other regions. UAE, Qatar, Saudi Arabia, and Bahrain actively utilize advanced technologies to monitor construction progress, control work quality, and ensure timely task completion. This not only enhances process transparency but also ensures more rational resource utilization. The implementation of such approaches promotes creation of reliable and sustainable sports infrastructure that meets international standards and requirements. Therefore, the expertise of the abovementioned countries serves as a valuable source of knowledge for Ukraine in particular as it strives for substantial progress in the field of sports construction and management in the future.

Key words: public management, administration, construction, sports facilities, Eastern countries, UAE, Qatar, Saudi Arabia, Bahrain, innovative technologies, public-private partnership.

Постановка проблеми. В умовах зростаючої глобалізації та інтенсивного розвитку міжнародних спортивних подій, наприклад таких як Чемпіонат світу з футболу, виникає необхідність у створенні сучасної та ефективної спортивної інфраструктури. Одним із головних викликів є забезпечення успішної реалізації інфраструктурних проєктів спортивного призначення, що потребує впровадження інноваційних технологій, централізованого планування, партнерства між державним і приватним секторами та розвитку людських ресурсів. На прикладі країн Сходу, зокрема Об'єднаних Арабських Еміратів, Катару, Саудівської Аравії та Бахрейну, можна спостерігати успішні приклади реалізації таких проєктів, що стимулює економічний розвиток регіону. Досвід таких країн може бути використано при подальшому розвитку об'єктів спортивної інфраструктури в Україні.

Метою статті є висвітлення особливостей публічного управління та адміністрування в сфері будівництва об'єктів спортивного призначення на прикладі країн Сходу, зокрема ОАЕ, Катару, Саудівської Аравії та Бахрейну, а також визначення ключових факторів, які сприяють успішному виконанню інфраструктурних проєктів спортивного призначення.

Для досягнення мети дослідження використано ряд **методів**, включаючи компаративний аналіз, аналіз документів та контент-аналіз. Компаративний аналіз дозволив порівняти підходи до публічного управління в різних країнах, аналіз документів забезпечив оцінку урядових звітів та наукових праць, а контент-аналіз допоміг у виявленні ключових тенденцій та факторів успіху.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі значна увага приділяється дослідженню аспектів публічного управління та адміністрування в сфері будівництва спортивної інфраструктури. Зокрема, у дослідженнях Об'єднаних Арабських Еміратів (ОАЕ), Катару, Саудівської Аравії та Бахрейну акцентується увага на значенні централізованого планування та державного контролю в процесі реалізації великих інфраструктурних проєктів. Дослідження показують, що такі країни активно використовують партнерство між державним і приватним секторами, що дозволяє залучати додаткові ресурси та інновації. Науковець Громенко Д. Є. [1] зазначає, що створення рекреаційно-туристичних кластерів є важливим елементом сталого розвитку регіонів, що може бути інтегровано

в контексті розвитку спортивної інфраструктури. Зокрема, Гурнак В. та Ананченко В. [2] аналізують соціально-економічні наслідки проведення міжнародних заходів, акцентуючи увагу на їхньому впливі на економічне зростання та покращення міжнародного іміджу країн, що є надзвичайно актуальним для країн Сходу у зв'язку з проведенням масштабних спортивних подій. Крім того, Паук М. І. [5] наголошує на значенні використання світового досвіду залучення інвестицій у туристичний сектор. Це є ключовим аспектом для країн, які прагнуть розвивати свою спортивну інфраструктуру.

Поряд із цим, Постернак К. [6] досліджує історико-культурні ресурси Саудівської Аравії та особливості організації турів для європейців, що може бути корисним для країн, які розвивають спортивний туризм. Черненко В. Р. [8] зосереджується на сучасних технологіях обслуговування в діловому туризмі, які можуть бути адаптовані для покращення обслуговування відвідувачів спортивних заходів. Ці дослідження акцентують увагу на важливості інноваційних підходів, централізованого планування та ефективного управління для успішного розвитку спортивної інфраструктури, що є актуальним також для України.

Зміст дослідження охоплює аналіз особливостей публічного управління та адміністрування в сфері будівництва об'єктів спортивного призначення в ОАЕ, Катарі, Саудівській Аравії та Бахреїні. Вивчаються основні підходи до централізованого планування, роль публічно-приватного партнерства, впровадження інноваційних технологій та розвиток людських ресурсів.

Результати дослідження показали, що успішне будівництво об'єктів спортивного призначення в країнах Сходу залежить від кількох ключових факторів. Зокрема, централізоване планування та координація проектів дозволяють ефективно розподіляти ресурси та контролювати процеси. Публічно-приватне партнерство сприяє залученню додаткових фінансів та інноваційних рішень. Впровадження передових технологій, таких як BIM та «розумні» системи управління об'єктами, підвищує ефективність будівництва та експлуатації. Нарешті, розвиток людських ресурсів забезпечує високий рівень професійної підготовки кадрів. Дослідження підтвердило, що успішність будівництва спортивних об'єктів у країнах Сходу залежить від декількох важливих факторів. Централізоване планування та координація проектів дозволяють ефективно розподіляти ресурси та контролювати виконання процесів. Публічно-приватне партнерство сприяє залученню додаткових фінансових ресурсів та інноваційних рішень. Впровадження передових технологій, таких як моделювання інформаційної моделі будівництва (BIM) та «розумні» системи управління об'єктами, значно підвищує ефективність процесів будівництва та подальшої експлуатації. Особливу увагу слід звернути на розвиток людських ресурсів, що забезпечує високий рівень професійної підготовки кадрів. Досвід країн Сходу, таких як ОАЕ, Катар, Саудівська Аравія та Бахрейн, може стати цінним джерелом знань для інших країн, що прагнуть розвинути свою спортивну інфраструктуру на зазначених принципах та підходах.

Виклад основного матеріалу. Централізоване планування та координація є важливими аспектами успішного управління будівництвом спортивних об'єктів в ОАЕ. Центральні органи управління забезпечують контроль на всіх етапах проектів, що дозволяє ефективно розподіляти ресурси та забезпечувати своєчасне виконання завдань. Залучення різних відомств до процесу планування сприяє інтеграції ресурсів та поліпшенню координації, що є особливо важливим для великих інфраструктурних проектів. Централізоване планування в ОАЕ передбачає тісну взаємодію між урядовими агентствами, муніципальними органами та приватними

партнерами. Наприклад, у випадку будівництва спортивних об'єктів враховуються не лише потреби спортсменів та глядачів, але й можливості використання споруд для інших суспільних заходів, що підвищує їхню економічну ефективність [7].

На всіх етапах реалізації будівельних проектів спортивних об'єктів має вестись спостереження за дотриманням чітких регламентів та стандартів є критичним для забезпечення успішного завершення і високої якості робіт. Ці нормативи визначають порядок виконання робіт, критерії оцінки якості і строки виконання завдань, що сприяє уникненню помилок і забезпечує точність в реалізації завдань. Використання сучасних інформаційних систем управління проектами відіграє ключову роль у забезпеченні прозорості процесів та своєчасного виявлення можливих відхилень від планів. Це дозволяє оперативно реагувати на зміни у виконанні робіт і забезпечує невідкладні корективи для досягнення поставлених цілей. Координація між різними відомствами і організаціями є важливим аспектом управління інфраструктурними проектами. Наприклад, інтеграція планування транспортної інфраструктури з будівництвом спортивних споруд гарантує зручний доступ для глядачів і учасників змагань, сприяючи підвищенню загального комфорту та забезпеченню безпеки. Крім того, співпраця між відомствами з охорони здоров'я, безпеки та охорони навколишнього середовища є необхідною для створення безпечних і здорових умов для всіх учасників подій. Це включає в себе ретельний моніторинг впливу будівництва на навколишнє середовище та прийняття необхідних заходів для зменшення негативних ефектів.

Узагальнюючи вищезазначене, варто відзначити, що ефективне управління проектами в сфері будівництва спортивних об'єктів базується на ретельному плануванні, високому стандартизації процесів та активній координації між всіма учасниками. Це забезпечує досягнення максимальних результатів і відповідність найвищим стандартам якості і безпеки.

На основі централізованого планування можна досягти оптимізації використання фінансових ресурсів у сфері інфраструктурних проектів. Визначення пріоритетних напрямків розвитку і розподіл бюджетних коштів відповідно до стратегічних цілей дозволяє уникнути розкидання ресурсів і забезпечити максимальний ефект від інвестицій. Цей підхід особливо важливий для країн, які активно інвестують у великі проекти, спрямовані на підвищення якості інфраструктури та підтримку економічного зростання. Пріоритетність проектів на основі стратегічних цілей дозволяє уникнути нецільового використання бюджетних коштів і зосередитися на тих ініціативах, які найбільше сприятимуть соціально-економічному розвитку країни. Це включає в себе інфраструктурні проекти, що підвищують якість життя місцевого населення і забезпечують необхідність умови для сталого економічного зростання. Країни, які успішно впроваджують цей підхід, можуть досягати значних результатів у покращенні інфраструктури та залученні іноземних інвестицій. Наприклад, Об'єднані Арабські Емірати (ОАЕ) відомі своїми масштабними інфраструктурними ініціативами, які не тільки задовольняють потреби внутрішнього ринку, а й сприяють підвищенню їхнього міжнародного престижу та конкурентоспроможності. Управління фінансовими ресурсами в контексті централізованого планування є важливою складовою стратегії розвитку країни, оскільки це сприяє ефективному використанню державних коштів і забезпечує стає і стійке зростання національної економіки [8].

Публічно-приватне партнерство є ще одним ключовим фактором успіху, оскільки дозволяє залучати приватні інвестиції, що знижує фінансовий тиск на державний бюджет та сприяє впровадженню інноваційних рішень. Участь приватного

сектору не тільки збільшує фінансові ресурси, але й забезпечує додаткову експертизу та нові підходи до реалізації проєктів. В умовах обмеженості державних фінансових ресурсів, особливо важливою є можливість залучення приватних інвесторів, які готові вкладати кошти в розвиток спортивної інфраструктури, беручи на себе частину фінансових ризиків. Однією з головних переваг публічно-приватного партнерства є можливість використання передових технологій та методів управління, які пропонує приватний сектор. Приватні компанії, зазвичай, мають доступ до новітніх технологічних розробок та інноваційних підходів, що дозволяє значно підвищити ефективність будівництва та експлуатації спортивних об'єктів. Зокрема, в рамках PPP-проєктів часто використовуються такі сучасні технології, як Building Information Modeling (BIM), що сприяє оптимізації всіх етапів проєкту від планування до завершення будівництва.

Також важливою перевагою вищезазначеного явища є можливість отримання додаткової експертизи. Приватні компанії часто володіють спеціалізованими знаннями та досвідом у сфері будівництва та експлуатації спортивних об'єктів, що дозволяє уникати типових помилок та забезпечувати високу якість виконання робіт. Співпраця з приватним сектором також сприяє обміну кращими практиками та інноваціями, що в результаті підвищує загальний рівень розвитку спортивної інфраструктури. Нарешті, публічно-приватне партнерство сприяє розподілу ризиків між державою та приватним сектором, що є особливо важливим для великих інфраструктурних проєктів. Завдяки цьому модель PPP дозволяє не лише залучати додаткові фінансові ресурси, але й забезпечувати більш ефективне управління проєктами, знижуючи фінансові ризики для держави. Це особливо актуально в контексті будівництва спортивних об'єктів, де важливо забезпечити максимальну ефективність використання бюджетних коштів та залучити приватні інвестиції для підтримки сталого розвитку інфраструктури.

Впровадження передових технологій, таких як Building Information Modeling (BIM), дозволяє покращити точність планування, скоротити витрати та підвищити ефективність будівництва. Використання BIM сприяє точному прогнозуванню витрат та розподілу ресурсів, що зменшує ризики перевищення бюджету та забезпечує якісне виконання проєктів. Крім того, ця інформаційна модель будівель дозволяє більш ефективно управляти змінами в проєкті, що є критичним для великих і складних будівельних робіт. Застосування BIM в будівництві спортивних об'єктів забезпечує створення детальної цифрової моделі будівлі, що включає всі аспекти її конструкції та експлуатації. Ця модель дозволяє інтегрувати інформацію про архітектурні, інженерні та технологічні рішення, що значно підвищує точність планування та координації робіт. Завдяки цьому можна уникнути багатьох проблем, які часто виникають під час будівництва, таких як непередбачені зміни проєкту або помилки в розрахунках.

BIM дозволяє здійснювати детальний аналіз витрат на всіх етапах проєкту, починаючи від концептуального дизайну і до завершення будівництва. Це дає змогу точно прогнозувати фінансові потреби та ефективно розподіляти ресурси, що сприяє зниженню загальних витрат. Крім того, використання BIM зменшує ймовірність перевищення бюджету завдяки точному контролю за витратами та можливості оперативного реагування на зміни в проєкті. Це особливо важливо для великих спортивних об'єктів, де навіть незначні відхилення можуть призвести до значних фінансових втрат. Однією з ключових переваг вищезазначеної технології є можливість ефективного управління змінами в проєкті. У процесі будівництва часто виникає потреба в коригуванні початкових планів через різні

причини, включаючи технічні, економічні або організаційні фактори. BIM дозволяє оперативно вносити зміни в цифрову модель будівлі, що забезпечує точність і узгодженість всіх частин проекту. Це значно знижує ризики помилок та дозволяє швидко адаптуватися до нових умов, що є критичним для успішного завершення великих інфраструктурних проектів [5].

Крім того, використання BIM сприяє поліпшенню комунікації між всіма учасниками проекту. Завдяки наявності єдиної цифрової моделі всі зацікавлені сторони можуть легко отримувати доступ до актуальної інформації, що сприяє кращій координації та співпраці. Це зменшує ризики неправильного тлумачення даних та забезпечує високу якість виконання робіт на всіх етапах будівництва. В результаті впровадження BIM значно підвищує ефективність управління проектами, знижує витрати та сприяє успішному завершенню будівництва спортивних об'єктів.

Відповідно, «розумні» технології управління об'єктами забезпечують оптимізацію експлуатаційних процесів та зниження витрат на утримання об'єктів. Використання систем автоматизації та контролю дозволяє здійснювати моніторинг стану об'єктів у режимі реального часу, що сприяє своєчасному виявленню та усуненню проблем. Це не тільки знижує витрати на обслуговування, але й продовжує термін експлуатації спортивних споруд.

Розвиток людських ресурсів, включаючи навчання та підвищення кваліфікації, забезпечує високий рівень професіоналізму та компетенцій серед залучених фахівців, що сприяє успішній реалізації проектів. ОАЕ активно інвестують у програми навчання та підвищення кваліфікації, залучаючи як місцевих, так і міжнародних експертів для обміну знаннями та досвідом. Це створює кадровий резерв, здатний ефективно управляти складними інфраструктурними проектами. Однією з ключових стратегій ОАЕ у сфері розвитку людських ресурсів є організація систематичного навчання та підвищення кваліфікації для фахівців, залучених до будівництва та управління спортивними об'єктами. Програми навчання охоплюють різні аспекти, починаючи від сучасних технологій будівництва до управлінських навичок. Ці програми часто розробляються у співпраці з провідними міжнародними університетами та навчальними центрами, що дозволяє застосовувати найкращі світові практики та підходи. Фахівці отримують доступ до передових знань у галузі інженерії, архітектури, екологічного планування та інших ключових напрямків.

Крім традиційного навчання, ОАЕ активно впроваджують практичні тренінги та стажування на будівельних майданчиках і в управлінських офісах. Це дозволяє фахівцям безпосередньо застосовувати отримані знання та навички у реальних умовах, що підвищує їх компетентність та готовність до роботи над складними проектами. Участь у реальних проектах дає змогу фахівцям набути необхідного досвіду, розвивати практичні навички вирішення проблем та ефективної комунікації з різними учасниками проекту.

Окрему увагу приділяють обміну знаннями та досвідом між місцевими та міжнародними експертами. ОАЕ регулярно організовують міжнародні конференції, семінари та майстер-класи, на яких фахівці з усього світу можуть поділитися своїми досягненнями та інноваційними рішеннями. Це не лише сприяє професійному розвитку місцевих кадрів, але й створює умови для впровадження новітніх технологій та методів управління в будівництво спортивних об'єктів. Взаємодія з міжнародними експертами також допомагає адаптувати світові практики до місцевих умов, враховуючи специфіку регіону та культурні особливості. Загалом, розвиток людських ресурсів у сфері будівництва спортивних об'єктів в ОАЕ є комплексним

і багатогранним процесом, який включає навчання, практичні тренінги, обмін знаннями та міжнародне співробітництво [6].

Катар, відомий своєю активною відомою активною розбудовою інфраструктури, особливо актуалізував цей процес у контексті підготовки до Чемпіонату світу з футболу 2022 року. Це значна подія відіграла роль каталізатора для масштабних змін у сфері інфраструктурного розвитку країни. Уряд Катару здійснив стратегічний вибір на користь моделі партнерства публічного та приватного секторів для реалізації значних інвестиційних проектів, що включали будівництво нових стадіонів та супутньої інфраструктури.

Публічний та приватний сектор став ключовим інструментом у досягненні цих амбіційних цілей, дозволяючи залучити значні приватні ресурси та інвестиції в інфраструктурні проекти. Цей підхід не лише забезпечив фінансову підтримку, але й сприяв підвищенню якості реалізації проектів завдяки участі висококваліфікованих міжнародних фахівців та консультантів. В результаті Катар не тільки успішно підготувався до проведення футбольного турніру світового рівня, а й залишив значне спадкове надбання в сфері розвитку своєї інфраструктури, що сприяло подальшому розвитку економіки та підвищенню міжнародної привабливості країни. Підготовка до Чемпіонату світу з футболу викликала значний інтерес до інноваційних підходів у будівництві стадіонів та розвитку інфраструктури в Катарі. Використання вищезазначеної моделі дозволило не лише залучити приватні інвестиції, але й сприяло впровадженню новітніх технологій та управлінських практик. Крім того, Катар активно інвестував у стале навчання та підвищення кваліфікації місцевих кадрів, що забезпечило сталий розвиток інфраструктурних проектів і підвищило конкурентоспроможність країни на міжнародному рівні. Цей досвід показав, що ефективне використання моделі PPP може стати справжньою важливою складовою стратегії для розвитку інфраструктури в інших країнах, особливо в умовах потреби в значних інвестиціях та високих стандартів якості. Таким чином, Катар не лише підняв планку у будівництві спортивних об'єктів, а й став прикладом успішного впровадження інновацій у глобальному масштабі [1].

В свою чергу, Саудівська Аравія також демонструє значний прогрес у сфері публічного управління та адміністрування спортивних об'єктів у рамках програми "Vision 2030". Ця програма передбачає масштабні інвестиції в спортивну інфраструктуру з метою розвитку туризму та поліпшення якості життя населення. Бахрейн, хоча й має менший масштаб інвестицій у порівнянні з ОАЕ та Катаром, також активно розвиває спортивну інфраструктуру. Особливу увагу приділяється створенню мультифункціональних спортивних комплексів, які можуть використовуватися для різних видів спорту та масових заходів. Це сприяє розвитку туризму та економіки, а також забезпечує доступність спортивних послуг для населення [2].

Інтеграція цифрових технологій у управління будівництвом спортивних об'єктів відображає сучасні тенденції у сфері розвитку інфраструктури. Впровадження цифрових інструментів для моніторингу будівництва, управління ресурсами та звітності стає ключовим фактором для зниження витрат і підвищення ефективності управління проектами. Ці технології забезпечують систематичний аналіз процесів будівництва через використання сучасних інструментів збору та обробки даних. Першочерговим аспектом впровадження є використання смарт-систем для постійного моніторингу будівництва. Це охоплює встановлення сенсорів і ІТ-рішень для автоматизованого збору і передачі даних про стан матеріальних ресурсів та прогрес робіт. Це дозволяє у реальному часі відслідковувати витрати, ефективність

використання ресурсів і вчасно виявляти потенційні проблеми. Другим важливим аспектом є використання аналітичних інструментів для обробки накопичених даних. Сучасні програмні засоби забезпечують можливість проведення глибокого аналізу і прогнозування ризиків і потреб проекту через автоматизовану обробку великих обсягів інформації. Це сприяє вчасному виявленню проблем і прийняттю дієвих управлінських рішень [9].

Третім аспектом є підвищення транспарентності та відкритості в управлінні будівельними проектами за допомогою цифрових інструментів. Забезпечення доступу до актуальної інформації для всіх учасників проекту сприяє уникненню конфліктів і забезпечує швидке прийняття управлінських рішень. Це важливо для забезпечення високої якості будівництва та підтримки довіри громадськості. Загалом, інтеграція цифрових технологій у управління будівництвом спортивних об'єктів є стратегічним напрямком розвитку, що сприяє підвищенню ефективності, зниженню ризиків і забезпеченню сталого розвитку інфраструктурних проектів.

Впровадження принципів прозорості та акаунтабельності в управління інфраструктурними проектами є критично важливим елементом сучасної публічної політики. Прозорість у процесі прийняття управлінських рішень та доступ до інформації для громадськості та зацікавлених сторін сприяє збільшенню довіри до управлінських структур і забезпечує контроль за діяльністю владних органів. Цей підхід сприяє також зменшенню можливостей корупційних ризиків і забезпеченню вищих стандартів етичності у виконанні державних функцій. Важливим елементом є забезпечення відкритої звітності, яка має на меті не лише інформування громадськості про стан інфраструктурних проектів, але й забезпечення можливості громадян за участю в контролі за витрачанням публічних коштів. Це включає в себе регулярне публікування фінансових звітів, результатів аудитів та інформації про виконання проектних завдань [3].

Здійснення ефективної взаємодії з громадськістю є ще однією важливою складовою управління інфраструктурними проектами. Відкриті консультації та засідання, участь представників громадськості у процесі прийняття рішень і обмін інформацією сприяють підвищенню рівня довіри та легітимності управлінських органів. Це сприяє відповідальному та ефективному використанню ресурсів та збільшує шанси досягнення оптимальних результатів у реалізації інфраструктурних ініціатив. Все вищезазначене свідчить про необхідність систематичного і структурованого підходу до впровадження прозорих та акаунтабельних практик в управління інфраструктурними проектами. Це не лише сприяє покращенню якості та ефективності управління, але й зміцнює демократичні засади управління громадськими справами.

Розвиток інституційної спроможності управління будівництвом інфраструктурних об'єктів є стратегічно важливою складовою для забезпечення ефективного функціонування сучасних державних систем. Підвищення кваліфікації кадрів у сфері публічного управління відіграє ключову роль у забезпеченні професійної підготовки та компетентності працівників, які здатні ефективно управляти складними інфраструктурними проектами. Одним із важливих аспектів є вдосконалення нормативно-правової бази, яка регулює будівництво і інфраструктурні проекти. Це включає в себе розробку та впровадження сучасних нормативних актів, які відповідають міжнародним стандартам і враховують специфіку національного законодавства. Такий підхід сприяє стабільності та передбачуваності у виконанні будівельних проектів, а також забезпечує відповідність правових рамок з міжнародними вимогами [4].

Крім того, важливо розвивати інструменти управління, які сприяють удосконаленню процесів прийняття рішень і контролю за виконанням проектів. Це може включати в себе впровадження інноваційних технологій для моніторингу і оцінки ефективності проектів, а також створення механізмів для систематичного аналізу та звітності.

У сфері публічного управління будівництвом спортивних об'єктів на прикладі країн Сходу спостерігається складний та мультимодальний процес, що вимагає інтегрованого підходу до управління ресурсами, технологіями, соціальними аспектами та управлінськими практиками. Цей досвід може бути корисним для інших країн, що стикаються з необхідністю удосконалення інфраструктури та підвищення спортивної активності через покращене публічне управління.

Впровадження ефективних стратегій управління ресурсами є критичним для забезпечення ефективності і успішності будівництва спортивних споруд. Це включає оптимальне використання фінансових, людських та матеріальних ресурсів з метою досягнення максимальних результатів із забезпеченням стабільності проекту в умовах мінливого середовища. Також необхідно враховувати соціальні аспекти планування та реалізації інфраструктурних проектів. Це охоплює здатність управлінських органів до ефективної взаємодії з різними зацікавленими сторонами, включаючи місцевих мешканців, спортивні організації та громадські ініціативи, з метою забезпечення легітимності та прийняття взаємовигідних рішень. Управлінські практики в контексті публічного будівництва спортивних об'єктів вимагають системного підходу до організації та контролю за виконанням проектів. Це означає розробку ефективних механізмів моніторингу, оцінки та звітності, що забезпечують прозорість і відповідність вимогам законодавства і міжнародних стандартів.

Висновки. Відтак, дослідження показало, що успішне будівництво об'єктів спортивного призначення в країнах Сходу залежить від кількох ключових факторів. Централізоване планування та координація проектів дозволяють ефективно розподіляти ресурси та контролювати процеси. Публічно-приватне партнерство сприяє залученню додаткових фінансів та інноваційних рішень. Впровадження передових технологій, таких як BIM та «розумні» системи управління об'єктами, підвищує ефективність будівництва та експлуатації. Нарешті, розвиток людських ресурсів забезпечує високий рівень професійної підготовки кадрів. Досвід країн Сходу, зокрема ОАЕ, Катару, Саудівської Аравії та Бахрейну, може бути корисним для інших країн, які прагнуть розвивати свою спортивну інфраструктуру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Громенко Д. Є. Формування рекреаційно-туристичних кластерів в контексті сталого розвитку регіонів. 2019.
2. Гурнак, В., & Ананченко В. Соціально-економічні наслідки проведення міжнародних заходів в Україні. *Економіст*. 2012. № 9. С. 12–16.
3. Кіш Г. В., & Нагорняк Г. С. Сучасні реалії функціонування сучасного ринку ресторанного бізнесу в Україні. 2021.
4. Логвин Д. М. Міжнародний туризм як економічний та соціокультурний феномен. 2021.
5. Паук М. І. Використання світового досвіду залучення інвестицій в туристичний сектор. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2014. Вип. 6. № 4. С. 61–64.
6. Постернак К. Історико-культурні ресурси Саудівської Аравії: особливості організації турів для європейців. 2021.

7. Свиначенко Д. Перспективи розвитку міжнародного туризму в Україні (на прикладі діяльності туристичного агентства «Кит» (Master's thesis, ДВНЗ» Придніпровська державна академія будівництва та архітектури)). 2021.
8. Черненко В. Р. Сучасні технології обслуговування в діловому туризмі. 2023.
9. Шовген М. Р. Зарубіжний досвід розвитку індустрії туризму в Україні та його вдосконалення. 2022.

REFERENCES:

1. Hromenko, D. Ye. (2019). *Formuvannia rekreatsiino-turystychnykh klasteriv v konteksti staloho rozvytku rehioniv [Formation of recreational and tourist clusters in the context of sustainable regional development]* [in Ukrainian].
2. Hurnak, V., & Ananchenko, V. (2012). *Sotsialno-ekonomichni naslidky provedennia mizhnarodnykh zakhodiv v Ukraini [Socio-economic consequences of holding international events in Ukraine]*. Serii: Ekonomist, (9), 12–16 [in Ukrainian].
3. Kish, H. V., & Nahorniak, H. S. (2021). *Suchasni realii funktsionuvannia suchasnoho rynku restorannoho biznesu v Ukraini [Modern realities of the functioning of the restaurant business market in Ukraine]* [in Ukrainian].
4. Lohvyn, D. M. (2021). *Mizhnarodnyi turizm yak ekonomichni ta sotsiokulturnyi fenomen [International tourism as an economic and socio-cultural phenomenon]* [in Ukrainian].
5. Pauk, M. I. (2014). *Vykorystannia svitovoho dosvidu zaluchennia investytsii v turystychnyi sektor [Using the world experience of attracting investments in the tourism sector]*. Naukovyi Visnyk Khersonskoho Derzhavnoho Universytetu. Serii: Ekonomichni Nauky, 6 (4), 61–64 [in Ukrainian].
6. Posternak, K. (2021). *Istoryko-kulturni resursy Saudivskoi Arabii: osoblyvosti orhanizatsii turiv dlia yevropeitsiv [Historical and cultural resources of Saudi Arabia: features of organizing tours for Europeans]* [in Ukrainian].
7. Svyachenko, D. (2021). *Perspektyvy rozvytku mizhnarodnoho turizmu v Ukraini (na prykladi diialnosti turytychnoho ahenstva "Kit") [Prospects for the development of international tourism in Ukraine (based on the activities of the travel agency "Kit")]* (Master's thesis, DVNZ "Prydniprovska Derzhavna Akademiia Budivnytstva ta Arkhitektury") [in Ukrainian].
8. Chernenko, V. R. (2023). *Suchasni tekhnolohii obsluhovuvannia v dilovomu turizmi [Modern service technologies in business tourism]* [in Ukrainian].
9. Shovhen, M. R. (2022). *Zarubizhnyi dosvid rozvytku indusrii turizmu v Ukraini ta yoho vdoskonalennia [Foreign experience in the development of the tourism industry in Ukraine and its improvement]* [in Ukrainian].

UDC 35.07:34

DOI <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.6>

PRINCIPLES OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE SPHERE OF LAW-MAKING: CONCEPT AND CONTENT

Novikova M. M. – Candidate of Juridical Sciences,

Associate Professor at the Kherson State Agrarian and Economic University

ORCID: 0000-0002-0334-3979

The article examines the principles of public administration in the sphere of law-making as a component of the process of making and implementing managerial decisions. It is emphasized that the lack of proper guiding principles in this area can lead to serious negative consequences and the inconsistency of national norms with international standards. The importance of law-making is characterized as a factor for the qualitative implementation of managerial functions, the building of a legal state, and a democratic society.

The work highlights that law-making is aimed at creating, amending, and terminating legal norms to regulate social relations. This activity has a legal and public-administrative nature. Its connection with public administration is manifested through the law-making activities of public authorities. This dual nature of law-making shapes the peculiarities of the principles of public administration in the law-making sphere. The article defines the functions of law-making and its features.

The concept of public administration in law-making is also defined in the work. It is understood as the formally defined influence of authorized public authorities on the state and development of law-making to effectively regulate social relations. Attention is drawn to the fact that the Law of Ukraine "On Law-Making" contains a list of principles of law-making. However, the legislation does not disclose the essence of the concept of "principle of law-making", and the science of public administration does not define the concept of "principles of public administration in the field of law-making".

Based on the analysis of normative acts, scientific and reference sources, the article formulates the author's concept of the principles of public administration in the sphere of law-making. It is noted that the principles of public administration in the sphere of law-making are a necessary step for building a legal state and a democratic society.

Key words: public administration, principles of public administration, law-making, sphere of law-making.

Новікова М. М. Принципи публічного управління у сфері правотворчої діяльності: поняття та зміст

У статті розглядаються принципи публічного управління у сфері правотворчої діяльності як складової процесу прийняття та реалізації управлінських рішень. Підкреслено, що відсутність належних керівних засад у цій сфері може призвести до серйозних негативних наслідків, невідповідності національних норм міжнародним стандартам. Охарактеризовано важливість правотворчої діяльності як фактору якісної реалізації управлінських функцій, побудови правової держави та демократичного суспільства.

В роботі підкреслено, що нормотворча діяльність спрямована на створення, зміну та припинення правових норм з метою врегулювання суспільних відносин. Ця діяльність має правову та публічно-управлінську природу. Її зв'язок з публічним управлінням проявляється через нормотворчу діяльність органів публічної влади. Така подвійна природа правотворчої діяльності формує особливості принципів публічного управління у правотворчій сфері. У статті визначено функції правотворчої діяльності та її ознаки.

В роботі також визначено поняття публічного управління у правотворчій діяльності. Під ним розуміється формально визначений вплив уповноважених органів публічної влади на стан і розвиток правотворчої діяльності з метою ефективного регулювання суспільних відносин. Звернуто увагу на те, що закон України «Про правотворчу діяльність» містить перелік принципів правотворчої діяльності. Однак, в законодавстві не розкривається сутність поняття «принцип правотворчої діяльності», а в науці публічного управління не визначено поняття «принципи публічного управління у сфері правотворчої діяльності».

У статті на підставі аналізу нормативних актів, наукових та довідкових джерел сформульоване авторське поняття принципів публічного управління у сфері правотворчої діяльності. Зазначено, що принципи публічного управління у сфері правотворчої діяльності є необхідним кроком для побудови правової держави та демократичного суспільства.

Ключові слова: публічне управління, принципи публічного управління, правотворча діяльність, сфера правотворчої діяльності.

Problem statement. Law-making activity is an important component of the process of making and implementing managerial decisions. It influences social relations through public authorities within their competence. However, the lack of regulatory influence in this area can lead to negative consequences such as legal gaps, duplication, ambiguity, and inconsistency of normative acts, politicization of the law-making process, inconsistency of national norms with international standards, etc. Therefore, public administration in the sphere of law-making acts as a factor in the qualitative implementation of managerial functions, building a legal state, and a democratic society. This makes the law-making sphere particularly significant, and the role of public administration is to ensure its qualitative development and protection. Analyzing the fundamental principles of public administration in the law-making sphere will allow establishing the proper foundations for the implementation of public administration in this area.

Analysis of recent research and publications. In their scientific works, researchers such as D. Baranenko, A. Vashchenko, V. Zhadetska, S. Hetman, K. Glukhoverya, S. Kozulina, A. Rasyuk, V. Yatsinyuk, and others have actively studied various aspects of law-making activity as a form of public authorities' activity. In particular, they researched the concepts and essence of law-making activities of public authorities at different levels (D. Baranenko, V. Zhadetska, A. Vashchenko), ways to modernize law-making activities (A. Rasyuk, K. Glukhoverya), and functions of law-making of public authorities (Y. Lepekha, A.O. Korshun). These studies are close to the essence of the problem we have chosen but do not fully reveal its content. Therefore, we consider it appropriate to formulate specific provisions aimed at outlining the principles of public administration in the sphere of law-making.

Research purpose. The purpose of the article is realized through the study of the essence of the principles of public administration in law-making. Accordingly, to achieve this goal, we need to clarify the essence, nature, and types of principles for the implementation of public administration in law-making.

Presentation of the main material. The formation of normative legal acts is one of the important directions of the state's activity. This type of legal activity is aimed at creating, amending, and terminating legal norms to regulate social relations. Today, proper law-making is an important feature of the development of modern society. Therefore, the issues of forming a national law-making doctrine and a model of public administration in this area are important for national state-building. The importance of this issue for the administrative sphere is emphasized by the adoption in 2023 of the Law of Ukraine "On Law-Making" [1]. Unfortunately, before the adoption of this law, law-making activity in Ukraine was regulated at the level of subordinate acts.

When conducting research on the principles of the implementation of public administration in law-making, it is first necessary to determine the content of the object of public administration. This is necessary to specify the principles of public administration depending on the object of managerial influence. A.L. Pomaza-Ponomarenko defines public administration as a "purposeful, organizing, and regulating influence of subjects (state and non-state institutions) on the object (sphere of social life)...» [2, p. 4]. This makes it possible to determine that the object of public administration is the sphere of social life. In our study, this sphere is the sphere of law-making.

Analyzing the nature of law-making, it is necessary to agree with the position of L.O. Shapenko [3, pp. 217-218] that law-making has a distinctly legal and public-administrative nature. On the one hand, law-making is a type of legal activity. It aims to create, amend, or terminate legal norms to regulate social relations. On the other hand, the subjects of law-making are most often public authorities for whom it is a form

of public administration implementation. These features, in our opinion, influence the formation of the principles of public administration in the law-making sphere.

By its essential nature, law-making performs the following functions:

- 1) ensures the regulation of social relations based on normative legal acts;
- 2) systematizes and organizes legislation through incorporation, consolidation, and codification;
- 3) improves existing legislation considering the socio-economic, political, and cultural characteristics of the development of Ukrainian society [4, pp. 39–40].

S.M. Husarov defines that law-making, as a form of public authorities' activity, has a system of characteristic features:

- 1) the presence of authorized subjects of implementation (public authorities; citizens during a referendum; other subjects with delegated powers);
- 2) implementation by creating, amending, or canceling existing legal norms;
- 3) implementation based on procedural norms in a procedural order [5, p. 58].

Based on the analysis of the nature of law-making, we will define the concept of public administration in this area. Public administration in the sphere of law-making is the formally defined influence of authorized public authorities on the state and development of law-making to effectively regulate social relations.

Despite the adoption of the Law of Ukraine "On Law-Making", current legislation does not contain the concept of "principles of law-making". Accordingly, the concept of "principles of public administration in the sphere of law-making" has not been scientifically formed. However, Article 3 of the mentioned Law contains a list of principles of law-making. This allows us to evaluate the normatively established principles of law-making. The legislator includes the following among them: the rule of law, priority of human rights and freedoms, democracy, proportionality, necessity, systematicity, justification, resource provision, scientific provision [1].

The legislative consolidation of the principles of law-making, such as the rule of law, priority of human rights and freedoms, democracy, and others, is an important step towards improving the legal system. However, the lack of a clear definition of "principles of public administration in the sphere of law-making" in current legislation creates certain challenges for theorists and practitioners of public administration.

We will clarify the essence of the concept of "principle" by analyzing normative legal acts, reference, and scientific literature. The Academic Explanatory Dictionary understands the term "principle" as the basic starting provisions of any theory, scientific system, ideological direction, etc.; a feature underlying the creation or implementation of something; a way of creating or implementing something; a belief, norm, rule that someone is guided by in life and behavior [6]. In philosophy, the category of principle is considered as the basis that should be guided in scientific knowledge, practical activity, behavior [7, p. 187]. Based on this, we can say that a principle is a fundamental provision or foundation of some activity.

In legal science, principles are understood as the main provisions, ideas that are universal, reflecting the essential provisions of legal science and practice [8, p. 133]. S.V. Plavich, considering the principles of law-making, emphasizes that they underlie its effectiveness. He believes that the principles of law-making should be understood as "provisions and ideas that form the basis of this activity and whose implementation ensures the quality of normative legal acts and optimal normative regulation" [9, p. 83].

In public administration, principles are understood as initial rules, guiding provisions that are formally established and allow avoiding violations of legality and observing the regularities of the management process [3, p. 5].

From the above, it can be concluded that the principles of public administration in the sphere of law-making are established in normative acts guiding provisions and ideas that determine the main directions and methods of implementing law-making to ensure the effectiveness of the managerial process in this area.

Conclusions. The principles of public administration in the sphere of law-making are fundamental provisions that determine the main directions and methods of implementing law-making by public authorities. They aim to ensure the effectiveness of the law-making process aimed at creating, amending, and terminating legal norms. These principles include the rule of law, priority of human rights and freedoms, democracy, proportionality, necessity, systematicity, justification, resource, and scientific provision. An important characteristic of law-making is the presence of authorized subjects such as public authorities that carry it out based on procedural norms. The principles of public administration help avoid violations of legality and adhere to the regularities of the management process. The lack of a clear definition of these principles in legislation creates certain challenges for their practical implementation. However, the normative consolidation of the principles of law-making promotes the systematization and predictability of legal norms. This is important for ensuring the stability and effectiveness of society and the state. Forming the proper foundations for the implementation of public administration in the sphere of law-making is a necessary step for building a legal state and a democratic society.

BIBLIOGRAPHY:

1. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (дата звернення 22.06.2024)
2. Шапенко Л.О. Зміст та природа правотворчості органів публічного управління. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 217–220.
3. Організаційно-правові засади публічного управління та адміністрування : конспект лекцій / укладач А.Л. Помаза-Пономаренко. Харувів : НУЦЗУ, 2020. 54 с.
4. Лепех Ю.С. Про функції правотворчості органів публічного управління. *Університетські наукові записки*. 2018. № 66. С. 36–43.
5. Гусаров С.М. Поняття та сутність правотворчості в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. № 2. С. 55–59.
6. Принцип. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <https://slovnuk.ua/> (дата звернення 25.06.2024).
7. Філософія: словник термінів та персоналій / В. С. Бліхар, М. А. Козловець, Л. В. Горохова, В. В. Федоренко, В. О. Федоренко. Київ : КВІЦ, 2020. 274 с.
8. Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 268 с.
9. Плавич В. П., Плавич С. В. Зasadничі принципи правотворчої діяльності як основа її ефективності. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 83–87.

REFERENCES:

1. Pro pravotvorchu diialnist: Zakon Ukrainy vid 24.08.2023 № 3354-IX. [Law of Ukraine dated August 24, 2023 No. 3354-IX, "On Law-Making"] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (data zvernennia 22.06.2024)
2. Shapenko L.O. (2022) Zmist ta pryroda pravotvorchosti orhaniv publicnogo upravlinnia. [The Content and Nature of Law-Making by public authorities] *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. № 1. S. 217-220.
3. Pomaza-Ponomarenko A.L. (2020). Orhanizatsiino-pravovi zasady publicnogo upravlinnia ta administruvannia : konspekt leksi. [Organizational and legal foundations of public administration and administration: lecture notes]. Kh.: NUTsZU. 54 s.

4. Lepek Yu.S. (2018) Pro funktsii pravotvorchosti orhaniv publicnogo upravlinnia [On the Functions of Law-Making by public authorities] *Universytetski naukovy zapysky*. № 66. S. 36–43.
 5. Husarov S.M. (2015) Poniattia ta sutnist pravotvorchosti v Ukraini [The Concept and Essence of Law-Making in Ukraine]. *Pivdennoukrainskyi pravnychi chasopys*. № 2. S. 55–59.
 6. Pryntsyp. Akademichniy tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Academic Explanatory Dictionary of the Ukrainian Language]. URL: <https://slovnyk.ua/> (data zvernennia 25.06.2024).
 7. Blikhar V. S., Kozlovets M. A., Horokhova L. V. (2020) *Filosofia: slovnyk terminiv ta personalii*. [Philosophy: Dictionary of Terms and Personalities]. Kyiv: KVITs. 274 s.
 8. Topolevskyi R. B., Fedina N. V. (2020) *Teoriia derzhavy i prava: navch. posibnyk*. [Theory of State and Law : Textbook] Lviv: LvDUVS. 268 s.
 9. Plavych V. P., Plavych S. V. (2012) *Zasadnychi pryntsypy pravotvorchoi diialnosti yak osnova yii efektyvnosti*. [Fundamental Principles of Law-Making as the Basis of Its Effectiveness]. *Almanakh prava*. 2012. Vyp. 3. S. 83–87.
-

UDC 342.9.35

DOI <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.7>

CONTROL AND SUPERVISION IN PUBLIC ADMINISTRATION AND THEIR FEATURES

Pravotorova O. M. – Doctor of Law,

Professor at the Department of Public Administration,

Law and Humanities at the

Kherson State Agrarian and Economic University

ORCID: 0000-0002-7458-1595

Based on the opinions of scholars in the field of administrative law, modern theoretical provisions of administrative legislation and law, the article examines control and supervision in public administration and their features.

The author has carried out a comprehensive and integrated study of theoretical and practical aspects, developed proposals and recommendations for improving the state policy in the field of control and supervision in public administration.

The author notes that control as a tool of public administration is a type of activity of public administration, which consists in active actions to check and record how the controlled object of public administration performs the tasks assigned to it and implements its functions, defined by the norms of administrative law.

Administrative supervision, as compared to control, is a narrower type of public administration. The peculiarity of supervision is that it aims not only to prevent offenses, but also to apply administrative coercive measures, including administrative liability, in case of detection of violations of administrative and legal rules in a certain area by the relevant inspectorates or services.

Administrative supervision is a special type of public activity carried out by special executive authorities in relation to organizationally independent enterprises, institutions, organizations, officials and citizens in connection with their compliance with special cross-sectoral norms, rules and requirements, using a set of administrative means of influence to prevent, detect and stop offenses, restore established legal relations and bring perpetrators to justice.

The author also emphasizes that control and supervision in public administration have a direct proportional impact on the effectiveness of administrative and legal protection – this is the ability of public administration to restore violated rights, freedoms and legitimate interests of non-governmental individuals and legal entities, as well as the public interest of the State and society, in a timely manner and on the basis of administrative law.

Key words: instrument of public administration, administrative and legal protection, administrative supervision, administrative control, legislation, public relations, administrative and legal protection, public administration, administrative and legal relations, public administration.

Правоторова О. М. Контроль і нагляд у публічному управлінні та їх особливості

В статті на основі думок вчених в галузі адміністративного права, сучасних теоретичних положень адміністративного законодавства та права досліджено контроль і нагляд у публічному управлінні та їх особливості.

Автор здійснив усебічне комплексне дослідження теоретичних і практичних аспектів, вироблення пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення державної політики в сфері контролю і нагляду у публічному управлінні.

Автор зазначає, що контроль як інструмент публічного адміністрування – це вид діяльності публічної адміністрації, що полягає в активних діях щодо перевірки й обліку того, як контролюваний об'єкт публічного управління виконує покладені на нього завдання та реалізує свої функції, визначені нормами адміністративного права.

Адміністративний нагляд порівняно з контролем є більш вузьким видом публічного адміністрування. Особливість нагляду полягає в тому, що він має за мету не тільки попередити правопорушення, а й застосувати заходи адміністративного примусу, зокрема адміністративної відповідальності, у разі виявлення порушень адміністративно-правових правил у визначеній сфері відповідними інспекціями чи службами.

Адміністративний нагляд – це особливий вид публічної діяльності, здійснюваної спеціальними органами виконавчої влади щодо організаційно не підпорядкованих підприємств,

установ, організацій, посадових осіб і громадян у зв'язку з виконанням ними спеціальних міжгалузевих норм, правил, вимог, з використанням комплексу адміністративних засобів впливу для попередження, виявлення і припинення правопорушень, відновлення встановлених правовідносин і притягнення винних до відповідальності.

Також автор акцентує увагу, що як контроль і нагляд у публічному управлінні прямо пропорційно впливають на ефективність адміністративно-правової охорони – це уміння публічної адміністрації на основі норм адміністративного права якісно та своєчасно відновлювати порушені права, свободи й законні інтереси невіддільних фізичних і юридичних осіб, публічний інтерес держави та суспільства.

Ключові слова: інструмент публічного адміністрування адміністративно-правова охорона, адміністративний нагляд, адміністративний контроль, законодавство, суспільні відносини, адміністративно-правовий захист, публічна адміністрація, адміністративно-правові відносини, публічне управління.

Statement of the problem. Control and supervision in public administration and their features are very important, and therefore, a clear definition of these concepts will allow for their detailed delineation, although it is still difficult to reach a single correct opinion in this area of scholarship and scientific discussions on this issue continue. In this scientific work, based on the opinions of scholars in the field of administrative law and modern theoretical provisions of administrative law, we will analyze these extremely multifaceted concepts of control and supervision in public administration, since many researchers in the field of administrative law, public administration and legal theory in general have been interested in this issue, etc.

Analysis of recent research and publications. In their scientific works, such scholars as V.B. Averyanov, P.P. Anokhina, S.S. Anokhina, and V.M. Bevzenko also took an interest in the issues of distinguishing between control and supervision and their definitions: V.B. Averyanov, O.P. Alyokhina, L.S. Anokhina, D.M. Bakhrakh, V.M. Bevzenko, Y.P. Bytyak, I.L. Borodin, I.A. Galagan, V.V. Galunko, V.M. Garashchuk, I.P. Golosnichenko, S.T. Goncharuk, E.V. Dodin, V.V. Zuy, R.A. Kalyuzhny, L.V. Koval, T.O. Kolomoys, V. Kolpakov, A. Komziuk, O. Kuzmenko, S. Kuznichenko, M. Loshytskyi, D. Lukianets, R. Melnyk, S. Mosyondz, O. Muzychuk, V. Nastiuk, V. Olefir, D. Prymachenko, R. Serbina, O. Kharytonov, and many, many others. Of course, this list can be continued, but even a brief review of the works of all these scholars makes it clear that there is no single exhaustive and complete point of view, let's say, on the terms "control" and "supervision", some highlight the following key features, others – completely different, and therefore this research topic is quite urgent.

These studies and conclusions contribute to the improvement of the modern terminological system and the development of scientific approaches to solving current problems of distinguishing between the terms "control" and "supervision".

However, we would like to emphasize once again that the science of administrative law has not yet developed a unified and generally accepted, sustainable approach to these terms.

The purpose of the article. Therefore, based on the above, the purpose of our article is to study the definitions (concepts) of control and supervision in public administration and to outline their features, as far as possible.

Summary of the main material. Science deals with a special set of objects of reality that cannot be reduced to objects of everyday experience. To describe these objects, which are unusual from the point of view of common sense, science has developed a special language and conceptual apparatus, and to directly influence them, science has created a system of special tools (measuring instruments, various devices, etc.) that allow to identify their possible state under conditions that are under the control of the subject. Science forms specific ways to substantiate the truth of knowledge:

experimental control over the knowledge obtained, derivation of some knowledge from other knowledge, the correctness of which has already been proven [1, p. 217]. And it is from the scientific point of view that we will try to characterize the definitions of control and supervision in public administration, and that is why this quote at the beginning of the article seems to us quite appropriate.

When studying control and supervision in public administration and their peculiarities, we should start with analyzing the opinions of scholars on these multifaceted concepts.

In the right opinion of V.M. Garashchuk, and we fully agree with him, that organizational and managerial relations in any state cannot develop properly (improve, update, adjust in the course of managerial actions, etc.) without a properly organized and efficiently operating system of control and supervision – an important factor in the gradual development of social relations [2, p. 206–207].

A complex independent instrument of public administration is control, which is a type of activity in which a public administration entity checks and records how the controlled object performs its tasks and realizes its functions [3, p. 53].

According to V.A. Bortnyak and K.V. Bortnyak, the national scientific literature continues to debate the content of the concepts of “control” and “supervision”. The opinions of researchers generally reflect two approaches: the first is that these are identical concepts; the second is that they are not identical concepts, control and supervision are independent forms of legal activity. At the legislative level, there is also no clear distinction between the concepts of “control” and “supervision”. However, it is important for the practice of governance that these concepts should be distinguished even when the legislator uses both terms to define the name and regulate the powers of certain bodies. It can be argued that the only thing these terms have in common is the goal of ensuring law and order in state (public) administration. The existence of such a goal gives grounds to consider these terms in functional unity as “control and supervision activities”.

The view of I.M. Shopina, who considered somewhat related issues and more general issues regarding the object and subject of public control, is appropriate. The object of public control (supervision) is a complex of public goods of a non-patronage nature that arise due to the activity of civil society members and consist in the protection of the rights, freedoms and interests of individuals and legal entities, reduction of corruption risks and effective rational use of budget funds in the security and defense sector. The non-patronage nature of public control (oversight) means that the source of benefits is not the state, but civil society. We believe that public control (supervision) extends to the protection of the rights, freedoms and interests of not only civilians but also the military – for example, when monitoring changes in the system of food supply for military personnel [4, p. 292–294].

According to L.M. Soroka, supervision and control as elements of the system of state guarantees are a set of legal, organizational, information and inspection measures carried out by the authorized bodies of power to identify, stop and prevent violations of the rules of business entities in order to ensure quality and safe activities, protect the interests of individuals, society and the state, and environmental safety. The above is carried out in accordance with the Law of Ukraine “On the Basic Principles of State Supervision (Control) in the Field of Economic Activity”, i.e. on the general principles and conditions of state supervision and control in the field of economic activity in Ukraine [5, p. 173–177].

Understanding the difference between the categories of “management” and “administration”, we consider it necessary to add to the list of formative special principles

of administrative and legal protection the following: priority of state policy (direction of the state's activities, determination of principles, its goals, objectives, basic forms and methods of management); principle of entropy saving (conditions for ordering the uncertainty of the situation); principle of least action (to select from the possible arsenal of managerial influences those which result in the minimum measurement of entropy).

The analysis of the current legislation shows that the concepts of “control” and “supervision” are not synonymous, since the legislation gives grounds in certain cases to distinguish between controlling and supervisory bodies by such a criterion as the way their activities are initiated. The tendency to replace the term “supervision” with the term “control” without any reservations in the regulations, and not vice versa, supports the judgment that supervision is also control. Control and supervision are not identical concepts.

Control is a permanent function of management, a condition for ensuring the success of its activities, and it is always professional, regardless of whether it is departmental or national. That is, supervision has a narrower scope. Control should be considered a broader concept, and supervision should be viewed as an element of control, as “narrowed control”, but narrowed only in relation to its scope. Supervision is exercised over entities that are not subordinate to the supervisory authority, while control can be exercised over both subordinate entities and those that are not directly subordinate. The existence of opposing points of view indicates that it is a mistake to equate control and supervision institutions, while the statement that these are two independent forms of exercising control power in a state governed by the rule of law deserves attention.

Thus, the practice of public administration shows that there are differences in the concepts of “state control” and “state supervision”. These differences are due to the subject, purpose, forms and limits of supervision and control activities. Today, in the context of the formation of the public administration system in Ukraine, there is an urgent need, first of all, for a clear regulatory and legal consolidation of the place and role of both state control and state supervision in accordance with the tasks required by the implementation of the European integration policy. The introduction of European standards of public administration and the formation of a state governed by the rule of law with a market economy require a reduction of state interference in the activities of enterprises, institutions, organizations, and citizens. Therefore, as a first step, the system of modern public administration in Ukraine needs to create conditions that would facilitate the gradual narrowing of the scope of control and optimization of the scope of supervision to improve the efficiency of management activities.

The main purpose of control is to identify the inconsistency of its object with certain legitimate evaluation criteria for further application of adequate response measures [7, p. 95–96].

In his works V.M. Garashchuk, who studied a somewhat related issue, rightly notes that control can be defined as one of the forms of organizational and managerial relations – a set of actions to monitor the functioning of the relevant control object with the aim of: obtaining objective and reliable information about the state of affairs there; correcting the behavior of such an object (its officials); applying measures to prevent offenses (with the right to directly interfere with the operational activities of the control object).

According to the Law of Ukraine of April 5, 2007, No. 877-U “On Basic Principles of State Supervision (Control) in the Field of Economic Activity”, state control means the activities of the central executive authorities authorized by law, their territorial bodies, local self-government bodies, and other bodies within the powers provided by

law to prevent and detect violations of the law by business entities and to ensure the interests of society, in particular the quality of products, works and services, and an acceptable level of safety.

The purpose of control is to establish the results of the activities of certain entities, deviations from the accepted requirements, principles of organization, identify the causes of these deviations from the accepted requirements, as well as identify ways to overcome obstacles to the effective functioning of the entire system. In the modern sense, control is considered not only as a means of punishment, but also as an information and analytical tool [9, p. 339].

The essence of public control is to monitor the functioning of the respective controlled object; to obtain objective and reliable information; to take measures to prevent and eliminate violations; to identify the causes and conditions that contribute to the offense; to take measures to bring to justice those responsible for the violation.

The features of control as an instrument of public administration are as follows: the purpose is to carry out an inspection by public administration entities of compliance by public administration objects with the provisions of administrative and legal regimes defined by law; public control bodies carry out activities exclusively on the basis and in cases provided for by the laws of Ukraine; during the inspection, public administration identifies shortcomings in the administrative and legal regulation of public relations, requires public administration objects to eliminate

The essence of public control is most clearly revealed in the activities of specialized state inspectorates and services and representative bodies of local self-government, whose main tasks are to exercise state control and supervision in a certain rather narrow but important area of activity.

In the opinion of L.V. Soroka, and we fully agree with her, state control and supervision can only be exercised by a public authority authorized by law, within its competence, whose powers are detailed in specialized laws, which indicate the central executive body that ensures the implementation of these institutions, i.e. performs the control and supervisory functions of the state [5, p. 173–177].

The most important of these are inspectorates – fire, labor, tax, price control, and plant protection. The services include sanitary, customs, control and audit, etc. – public administration bodies or their independent structural units with jurisdictional powers. Being public control bodies of other departmental affiliation in relation to the structures under their control, they exercise independent control.

Conclusions. Thus, there is no single exhaustive and complete point of view, let's say, on the terms “control” and “supervision” and their features, some scholars identify the following key features, others – completely different ones, and we focused on them in our research, trying to emphasize the views of a particular scholar.

Control as an instrument of public administration is a type of public administration activity that consists of active actions to verify and record how the controlled public administration object performs its tasks and exercises its functions as defined by administrative law.

Administrative supervision, as compared to control, is a narrower type of public administration. The peculiarity of supervision is that it aims not only to prevent offenses, but also to apply administrative coercion measures, including administrative liability, in case of violations of administrative and legal rules in a certain area by the relevant inspections or services.

Administrative supervision is a special type of public activity carried out by special executive authorities in relation to organizationally independent enterprises, institutions,

organizations, officials and citizens in connection with their compliance with special cross-sectoral norms, rules, requirements, using a set of administrative means of influence to prevent, detect and suppress offenses, restore established legal relations and bring perpetrators to justice. For example, administrative supervision of persons released from prison is a system of temporary compulsory preventive measures to monitor and control the behavior of such persons carried out by the National Police [10].

Thus, administrative supervision is the exercise by special state bodies of targeted supervision exclusively in areas of significant public danger over compliance by enterprises, institutions, organizations and citizens with the rules provided for by regulatory legal acts.

So, at the end of our scientific article, we will explain these two terms: control as a public administration tool is a type of public administration activity that consists of active actions to check and record how the controlled public administration object performs its tasks and realizes its functions defined by administrative law.

Administrative supervision is the exercise by special state bodies of targeted surveillance exclusively in areas of significant public danger over compliance by enterprises, institutions, organizations and citizens with the rules provided for by regulatory legal acts.

The main functions of administrative supervision should be reiterated and emphasized. Its purpose is to detect and prevent violations, eliminate their consequences and bring the perpetrators to justice. The main purpose of supervision is to ensure compliance with legislation and regulations in the field of activities of supervised entities.

It is important to notice that administrative supervision does not involve interference with the operational and business activities of supervised entities, as well as the amendment or cancellation of management acts.

BIBLIOGRAPHY:

1. Бичко І. Філософія : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2006. 656 с.
2. Адміністративне право України. Повний курс / за заг. ред. В. Галунько, О. Правоторової. Видання четверте. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 656 с.
3. Гаращук В. Контроль та нагляд у державному управлінні : навчальний посібник. Харків : Вид-во Національної юридичної академії України ім. Я. Мудрого, 1999. 53 с.
4. Шопіна І. М. Об'єкт та предмет громадського контролю. *Конституційні права і свободи людини та громадянина в умовах воєнного стану* : матеріали наукового семінару / упор. М. В. Ковалів, М. Т. Гаврильців, Н. Я. Лепіш. Львів : ЛьвДУВС, 2022. С. 292–294.
5. Сорока Л. В. Державний контроль і нагляд як основа адміністративно-правового забезпечення та реалізації державних гарантій. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. Т. 31 (70). Вип. 4. С. 173–177.
6. Оболенський О. Ю. Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни Публічне управління : наукова розробка. Київ : НАДУ, 2011. 56 с.
7. Адміністративне право України : навчальний посібник / Г. Забарний, Р. Калюжний, В. Шкарупа. Київ : Вид-во Паливода А.В., 2003. С. 95–96.
8. Галунько В., Стеценко С., Берlach А., Буханевич О., Ситников О. та ін. Адміністративне право та адміністративний процес України в умовах воєнного стану : колективна монографія / за заг. ред. В. Фелика, В. Курила. Київ : «Видавництво Людмила», 2023. 704 с.
9. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі : Закон України від 1.12.1994 р. № 264. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 17.06.2024).

10. Зайчук О. В. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 685 с.
11. Лютіков П. С. Державний контроль у галузі чорної металургії в Україні : деякі проблемні аспекти доктринального дослідження та нормативного регулювання. *Митна справа*. 2008. Вип. 2. С. 110–114.
12. Адміністративне право України : підруч. для юрид. вузів і фак. / Ю. П. Битяк, В. В. Богущкий, В. М. Гаращук та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка. Х. : Право, 2000. 520 с.
13. Пихтін М. П., Галунько В. В., Новіков М. М., Новікова М. М., Онищук О. О. Теорія держави і права : навчальний посібник. Херсон : ХІОІ ХНУВС, 2010. 250 с.
14. Тарахонич Т. І. Механізм дії права, механізм правового регулювання, механізм реалізації права: особливості взаємодії. *Держава і право*. 2010. Вип. 50. С. 12–18.

REFERENCES:

1. Bychko, I. (2006). *Filosofia* [Philosophy]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
2. Halunko, V. & Pravotorova, O. (2021). *Administratyvne pravo Ukrainy. Povnyi kurs* [Administrative law of Ukraine. A full course]. Kherson: OLDI-PLIuS [in Ukrainian].
3. Harashchuk, V. (1999). *Kontrol ta nahliad u derzhavnomu upravlinni* [Control and supervision in the state administration]. Kharkiv: Vyd-vo Natsionalnoi yurydychnoi akademii Ukrainy im. Ya. Mudroho [in Ukrainian].
4. Shopina, I. M. (2022). Obiekt ta predmet hromadskoho kontroliu [Object and subject of public control], *Konstytutsiini prava i svobody liudyny ta hromadianyna v umovakh voiennoho stanu*, materialy naukovo seminaru [Constitutional rights and freedoms of a person and a citizen under martial law, Proceedings of Scientific Seminar]. Lviv [in Ukrainian].
5. Soroka, L. V. (2020). Derzhavnyi kontrol i nahliad yak osnova administratyvno-pravovoho zabezpechennia ta realizatsii derzhavnykh harantii [State control and supervision as the basis of administrative and legal support and implementation of state guarantees]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu im. V. I. Vernadskoho. Seriia: yurydychni nauky*, 31 (70), 4, 173–177. doi: 10.32838/1606-3716/2020.4/28 [in Ukrainian].
6. Obolenskyi, O. Yu. (2011). *Opornyi konspekt leksii z navchalnoi dysypliny Publichne upravlinnia* [Reference synopsis of lectures on the academic discipline of Public Administration]. Kyiv: NADU [in Ukrainian].
7. Zabarnyi, H., Kaliuzhnyi, R., & Shkarupa, V. (2003). *Administratyvne pravo Ukrainy* [Administrative law of Ukraine]. Kyiv: Vyd-vo Palyvoda A.V. [in Ukrainian].
8. Halunko, V., Stetsenko, S., Berlach, A., Bukhanevych, O., & Sytnykov, O. (2023). *Administratyvne pravo ta administratyvnyi protses Ukrainy v umovakh voiennoho stanu* [Administrative law and the administrative process of Ukraine under martial law]. Kyiv: Vydavnytstvo Liudmyla [in Ukrainian].
9. Law of Ukraine on Administrative Supervision of Persons Released from Prisons from December 1 1994, № 264. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
10. Zaichuk, O. V. (2006). *Teoriia derzhavy i prava. Akademichnyi kurs* [Theory of the state and law. Academic course]. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
11. Liutikov, P. S. (2008). Derzhavnyi kontrol u haluzi chornoj metalurhii v Ukraini: deaki problemni aspekty doktrynalnoho doslidzhennia ta normatyvnoho rehuliuвання [State control in the field of ferrous metallurgy in Ukraine: some problematic aspects of doctrinal research and regulatory regulation]. *Mytna sprava*, 2, 110–114 [in Ukrainian].
12. Bytiak, Yu. P., Bohutskyi, V. V., Harashchuk, V. M. (2000). *Administratyvne pravo Ukrainy* [Administrative law of Ukraine]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

13. Pykhtin, M. P., Halunko, V. V., Novikov, M. M., Novikova, M. M., & Onyshchuk, O. O. (2010). *Teoriia derzhavy i prava* [Theory of the state and law]. Kherson: KhIuI KhNUVS [in Ukrainian].

14. Tarakhonych, T. I. (2010). Mekhanizm dii prava, mekhanizm pravovoho rehuliuvannia, mekhanizm realizatsii prava: osoblyvosti vzaiemodii [Mechanism of action of law, mechanism of legal regulation, mechanism of implementation of law: peculiarities of interaction]. *Derzhava i pravo*, 50, 12–18 [in Ukrainian].

УДК 35.071.6.-159

DOI <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.8>

МЕХАНІЗМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ЕТАПІ ПОВОЄННОЇ РОЗБУДОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Родіонов Є. О. – аспірант кафедри державного управління

і місцевого самоврядування

Херсонського національного технічного університету

ORCID: 0009-0000-2786-3904

В статті вирішується важливе завдання публічного управління, яке полягає у формуванні механізмів соціальної взаємодії публічної влади та громадянського суспільства. Підкреслюється необхідність зазначеної взаємодії у зміцненні демократії та зниження рівня таких соціально негативних явищ, як корупція, бідність та недовіра. На думку автора статті, механізми соціальної взаємодії влади та громадськості сприятимуть побудові відкритого демократичного суспільства, в якому люди будуть довіряти органам публічної влади та спільними зусиллями вирішувати проблеми соціально-економічного розвитку. У статті наголошується на провідній ролі соціально активного громадянина, якій здатен брати безпосередню участь у громадських і політичних процесах, відстоювати свої права та інтереси. У роботі підкреслюється соціальний характер взаємодії влади та суспільства, яка спрямована на досягнення ефективного управління, забезпечення громадянських прав і свобод, а також на підтримку соціальної стабільності та соціально-економічного розвитку. Дослідження містить розкриття сутності механізмів соціальної взаємодії, що полягає у створенні відповідного алгоритму реалізації дій влади по досягненню соціальних цілей громадянського суспільства. До таких механізмів у статті віднесено комунікаційний, партисипативний, нормативно-правовий та інформаційний. У роботі побудована модель формування механізмів соціальної взаємодії, яка будується на принципах прозорості, відкритості, інклюзивності, підзвітності та довіри. Дослідження містить дані опитування про низький рівень довіри з боку населення до інститутів влади та інститутів громадянського суспільства, що вимагає пошук шляхів удосконалення механізмів соціальної взаємодії влади та суспільства.

Ключові слова: механізми соціальної взаємодії, публічна влада, громадянське суспільство, публічне управління, публічна політика, соціально-економічний розвиток, соціальна сфера.

Rodionov E. O. Mechanisms of social interaction between government and civil society at the stage of post-war development of public administration

The article addresses an important task of public administration, which consists in the formation of mechanisms of social interaction between public authorities and civil society. The necessity of the mentioned cooperation in strengthening democracy and reducing the level of socially negative phenomena such as corruption, poverty and mistrust is emphasized. According to the author of the article, the mechanisms of social interaction between the authorities and the public will contribute to building an open democratic society in which people will trust public authorities and solve problems of socio-economic development through joint efforts. The article emphasizes the leading role of a socially active citizen, as he is able to actively participate in public and political processes, defend his rights and interests. The work emphasizes the social nature of the interaction between the government and society, which is aimed at achieving effective governance, ensuring civil rights and freedoms, as well as supporting social stability and socio-economic development. The study contains the disclosure of the essence of the mechanisms of social interaction, which consists in the creation of an appropriate algorithm for the implementation of government actions to achieve the social goals of civil society. The article includes communication, participatory, regulatory and information mechanisms to such mechanisms. The work builds a model of the formation of social interaction mechanisms, which is built on the principles of transparency, openness, inclusiveness, accountability and trust. The study contains survey data on the low level of trust on the part of the population in government institutions and civil society institutions, which requires finding ways to improve the mechanisms of social interaction between the government and society.

Keywords: mechanisms of social interaction, public power, civil society, public administration, public policy, socio-economic development, social sphere.

Постановка проблеми. Військова агресія росії проти державності України активізувала демократичні процеси, результатом яких є формування дієвих механізмів соціальної взаємодії влади та громадянського суспільства. В сучасних умовах проблема взаємодії є одним з центральних питань публічного управління, що викликано складністю та трансформаційними перетвореннями системи владних відносин між державою та суспільством. Зазначена проблема набуває своєї актуальності через модернізацію політичної системи України, зміни у системі публічного управління, серед яких є децентралізація, зниження втручання держави у суспільні демократичні процеси через зміну методів впливу. Визначення головних пріоритетів політичної системи вимагає створення дієвих інституцій громадянського суспільства, які будуть мати суттєвий вплив на прийняття політичних рішень. Зазначений процес набуває ефективності завдяки формуванню механізмів соціальної взаємодії влади та громадянського суспільства, які допоможуть створити результативний алгоритм захисту інтересів соціальних груп, що дозволить нівелювати суспільні конфлікти та вирішувати проблеми соціально-економічного розвитку держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Взаємодія влади та суспільства є цікавим напрямом сучасних наукових досліджень, який розкривається в багатьох наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених, серед яких можна відмітити роботи Ю. Габермаса, В. Гончарука, М. Русинюка, О. Федорчук, В. Філіппової, Д. Юськова та ін.

Мета статті. Мета статті полягає у теоретичному аналізі сутності механізмів соціальної взаємодії влади та суспільства у процесі повоєнної трансформації публічного управління.

Виклад основного матеріалу. Соціальна взаємодія влади та суспільства формується у демократичних державах, які обрали шлях врядування «іменем народу, силами народу і для народу» відбувається з метою створення суспільного блага [1]. Головною дієвою особою в цьому процесі є саме громадянське суспільство, яке виконує управлінські функції через створення дієвих інституцій, які забезпечують контроль та легітимність у системі публічної влади за допомогою відповідних механізмів взаємодії [2]. Центральною фігурою громадських інституцій є громадянин з активною громадянською позицією, який відстоює свої інтереси, а не підтримує чужі [3]. Формування позиції такого громадянина є результатом демократичних трансформацій, оскільки він здатен брати активну участь у громадських і політичних процесах, відстоювати свої права та інтереси, а також сприяє вирішенню суспільних проблем за допомогою обізнаності, інформованості, ініціативності, відповідальності, критичного мислення та соціальної активності.

Варто акцентувати увагу, що соціальна активність формує характер взаємодії влади та суспільства, оскільки спрямована на вирішення соціально-економічних проблем та є ключовим аспектом функціонування демократії та розвитку суспільства. Вона будується на формуванні відповідних механізмів, які є сукупністю процедур і процесів, що забезпечують обмін інформацією, співпрацю та взаємний вплив між державними органами та громадянами. Вони спрямовані на досягнення ефективного управління, забезпечення громадянських прав і свобод, а також на підтримку соціальної стабільності та розвитку. Хоча при цьому видами соціальної взаємодії може бути співробітництво, конкуренція та конфлікт.

На нашу думку, в системі публічного управління між владою та громадянським суспільством може бути співробітництво та конфлікт, включаючи конкуренцію. Виходячи з того що партнери по взаємодії сприяють одне одному відносно досягнення цілей, конфлікт, маючи динамічний характер врешті-решт може привести до співробітництва між владою та суспільством, результатом чого буде формування дієвих механізмів соціальної взаємодії.

Оскільки будь-який механізм є складовою частиною системи, то механізми соціальної взаємодії є частиною системи публічного управління, але при цьому вони мають дифузійний характер, оскільки влада створює умови, а народ при цьому є джерелом влади. З одного боку, передбачається вплив держави на політичні партії, рухи, громадські організації через державні установи, законодавчі органи, економічну сферу, з іншого боку – вплив громадського суспільства на державу та її владні структури шляхом забезпечення активної участі громадян у публічному управлінні, їх безпосереднього впливу на законодавчу та виконавчу владу, за допомогою доступу до процесу обговорення та прийняття політичних рішень.

Отже, сутність механізмів соціальної взаємодії полягає у створенні відповідного алгоритму реалізації дій влади по досягненню соціальних цілей громадянського суспільства. На нашу думку, до таких механізмів варто віднести: комунікаційний, партисипативний, нормативно-правовий та інформаційний. Модель формування механізмів соціальної взаємодії відображено на рис. 1.

Згідно представленої моделі, сутність механізму соціальної взаємодії полягає у реалізації членами громадянського суспільства свого статусу через незалежну, активну та відповідальну участь у суспільному процесі через включення громадян в процеси управління суспільством та державою. Громадянська участь віддзеркалює інтереси всіх верств суспільства, які мають бути представлені в процесі прийняття рішень через залучення громадян до обговорення, розробки політичних, соціально-економічних, культурних програм та проєктів. Так, наприклад, за допомогою громадянської участі може компенсуватися неефективність системи представництва у забезпеченні реалізації спільних інтересів, рівності громадян та їхнього доступу до впливу на політичний процес. При цьому важливо відзначити, що поряд з реальними формами громадянської участі, що дозволяють говорити про соціальну взаємодію, влада часто вдається до імітації громадянської участі або, у кращому випадку, до простого інформування громадян, що суттєво знижує дотримання принципів демократії в державі.

Ми поділяємо думку М. Русинюка, який вважає, що важливою складовою взаємодії є створення нормативно-правових та політичних умов соціальної взаємодії, до яких можна віднести: створення фінансових умов діяльності інститутів громадянського суспільства; формування громадської консолідації з метою вирішення соціальних проблем членів громадянського суспільства; визначення принципів соціальної взаємодії влади та громадянського суспільства; формування ефективних процедур та дій підтримки діяльності недержавних організацій у реалізації ними соціально значущих програм та проєктів [3, с. 112–113].

До принципів соціальної взаємодії, на яких формуються механізми, можна віднести наступні (рис. 1).

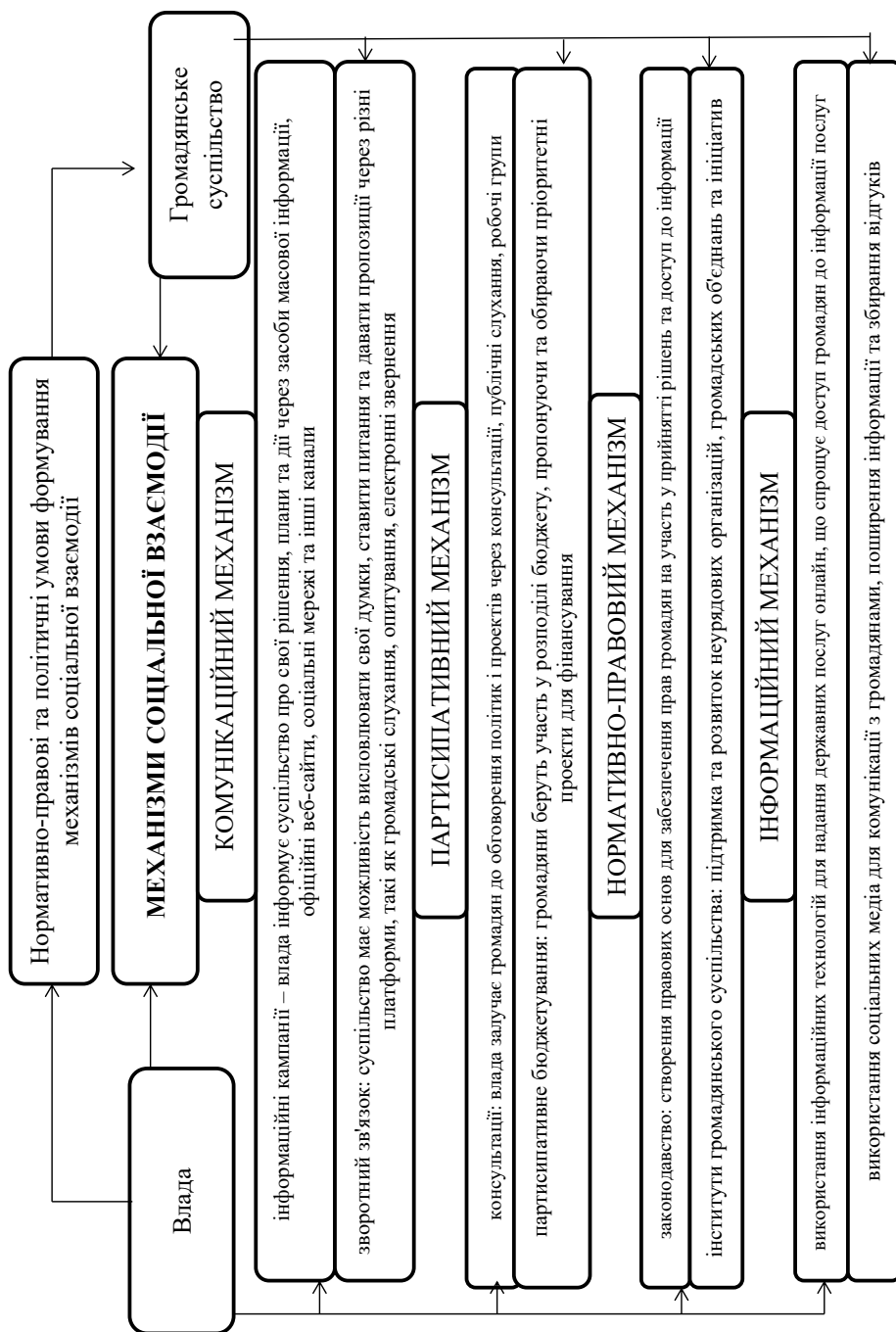

Рис. 1. Модель формування механізмів соціальної взаємодії влади та суспільства

Зазначимо, що сучасні демократичні перетворення в нашій державі вимагають дотримання зазначених принципів для ефективної соціальної взаємодії влади та суспільства. Публічна влада створює необхідні умови для зазначеної взаємодії [3].

Нещодавні опитування громадянської думки продемонстрували ситуацію щодо довіри населення до влади та громадських інститутів. Так, згідно з опитуванням Центру Разумкова, довіра до інститутів суспільства має таку картину (табл. 1).

Таблиця 1

Довіра до інститутів суспільства, згідно з опитуванням Центру Разумкова, січень 2024 [4]

Інститути суспільства	Рівень довіри, %
Збройні сили України	95
Добровольчі загони	85
Державна служба з надзвичайних ситуацій	82
Національна гвардія України	81
Волонтерські організації	78
Державна прикордонна служба	77
Міністерство оборони України	69
Служба безпеки України	68
Президент України	64
Церква	61
Національна політика України	58
Громадські організації	55
Національний банк України	53
Голови міста (селища, села), в якому живе респондент	49
ЗМІ України	47
Уповноважений Верховної Ради з прав людини (Омбудсмен)	42,5
Політичні партії	28
Верховна Рада України	30
Уряд України	46
Профспілки	23

Отже, можемо спостерігати зниження рівня довіри з боку населення до інститутів влади та інститутів громадянського суспільства, що вимагає пошуку шляхів удосконалення механізмів соціальної взаємодії влади та суспільства.

Одним з напрямів такого удосконалення є покращення освітньої складової через освітні програми та залучення науковців до дослідження громадянської думки з метою впливу її на процес прийняття рішень. В цьому напрямку заслуговують уваги наукові розробки науковців, так В. Філіппова пропонує створення дослідницьких центрів при вищих навчальних закладах, метою роботи центрів буде впровадження політики взаємодії влади та суспільства через освіту [5].

Посилення роботи комунікаційного та інформаційного механізмів між владою та суспільством також можливе через формування активної політичної культури, що приведе до сприйняття та осмислення правових цінностей в державі, яка виховує у громадян повагу до закону, довіру до органів державної влади, усвідомлення своєї ролі, сприяючи вкоріненню демократичних політичних цінностей, подолання абсентеїстських настроїв. Наявність у громадянина політико-правових

знань та практичних навичок зумовлює високий рівень його політичної культури та політичної активності. При цьому надзвичайно важливо, щоб освітні установи, як інститут, що формує активістську політичну культуру, стали активними агентами політичної аксіологізації, що дозволить ефективно взаємодіяти владі та суспільству.

При цьому, напрямом удосконалення нормативно-правового механізму соціальної взаємодії влади та суспільства є створення відповідної законодавчої бази, яка забезпечує прозорість, залучення громадян до прийняття рішень, підзвітність, використання сучасних технологій та інклюзивність. Це передбачає внесення змін та доповнень до існуючого законодавства, впровадження нових законодавчих актів, а також створення умов для їх ефективної реалізації. Цьому сприятиме розробка та впровадження законодавчих актів, які гарантують громадянам право на доступ до інформації про діяльність державних органів; закріплення обов'язку державних органів регулярно публікувати звіти про свою діяльність, використання бюджетних коштів та результати роботи; встановлення норм, що зобов'язують враховувати результати громадських консультацій у процесі прийняття рішень; створення при органах місцевого самоврядування громадських рад, які мають право консультувати та рекомендувати щодо розподілу бюджетних коштів. Реалізація цих заходів зміцнює довіру між владою та суспільством та підвищує ефективність управління і соціальну стабільність.

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, хотілось би наголосити, що досягнення ефективності механізмів соціальної взаємодії влади та суспільства можливо через виконання ряду умов. По-перше, через підвищення рівня обізнаності членів громадянського суспільства у питаннях захисту своїх прав, свобод та можливостей, а по-друге, покращення умов належного використання органами публічної влади існуючих та нових механізмів взаємодії влади та суспільства, що буде сприяти вирішенню проблем соціально-економічного розвитку держави та забезпеченню суспільного блага.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Політологічна енциклопедія. Кн. 2 / Укл.: Карасевич А. О., Шачковська Л. С. Умань, 2016. С. 227–236.
2. Габермас Ю. (2000) Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство. Львів : Літопис, 2000. С. 319.
3. Русинюк М.М. (2019) Механізми взаємодії публічної влади та громадянського суспільства у процесі реалізації публічної політики України. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2019. Том 30 (69). № 4. С. 111–116.
4. Оцінка громадянами ситуації в країні та дій влади. Довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів (січень 2024р.) URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-ta-dii-vlady-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-politykiv-posadovtsiv-ta>
5. Філіппова В. Д. (2013) «Фабрика думок» як складова формування державної політики в галузі педагогічної освіти України. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування 2013. № 2. URL: https://el-zbirndu.at.ua/2013_2/2.pdf
6. Федорчук О. (2017) Недержавні аналітичні центри України як сегмент політичної науки. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2017. Випуск 10. С. 155–159.
7. В. Гончарук (2022) Реалізація механізмів взаємодії органів влади та інститутів громадянського суспільства: виклики та перспективи. *Аспекти публічного управління*. 2022. Том 10. № 5. С. 35–46.

8. Does public trust in government matter for effective policy-making? URL: <https://www.economicsobservatory.com/does-public-trust-in-government-matter-for-effective-policy-making>

9. Д. Юськов (2024) Форми взаємодії інститутів громадянського суспільства та органів публічної влади в системі управління вищою освітою в Україні та основні напрями їх оптимізації. *Наукові перспективи*. 2024. № 4. С. 112–124.

REFERENCES:

1. Politolohichna entsyklopediia. [Political encyclopedia] Kn. 2 / Ukl.: Karasevych A. O., Shachkovs'ka L. S. Uman', 2016. S. 227–236 [in Ukrainian].
2. Habermas Yu. (2000) Strukturni peretvorennia u sferi vidkrytosti: doslidzhennia katehorii hromadians'ke suspil'stvo. [Structural transformations in the field of openness: a study of the civil society category]. L'viv: Litopys, 2000. S. 319 [in Ukrainian].
3. Rusyniuk M.M. (2019) Mekhanizmy vzaiemodii publichnoi vlady ta hromadians'koho suspil'stva u protsesi realizatsii publichnoi polityky Ukrainy. [Mechanisms of interaction between public authorities and civil society in the process of implementing public policy of Ukraine]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriia: Derzhavne upravlinnia*. 2019. Tom 30 (69) № 4. S. 111–116 [in Ukrainian].
4. Otsinka hromadianamy sytuatsii v kraini ta dii vlady. Dovira do sotsial'nykh instytutiv, politykiv, posadovtsiv ta hromads'kykh diiachiv (sichen' 2024) [Citizens' assessment of the situation in the country and the actions of the authorities. Trust in social institutions, politicians, officials and public figures (January 2024)]. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-ta-dii-vlady-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-politykiv-posadovtsiv-ta> [in Ukrainian].
5. Filippova V. D. (2013) “Fabryka dumok” iak skladova formuvannia derzhavnoi polityky v haluzi pedahohichnoi osvity Ukrainy [“Factory of Thoughts” as a component of the formation of state policy in the field of pedagogical education of Ukraine]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia i mistsevoho samovriaduvannia*. 2013. № 2. URL: https://el-zbirn.du.at.ua/2013_2/2.pdf [in Ukrainian].
6. Fedorchuk O. (2017) Niderzhavni analitychni tsentry Ukrainy iak sehment politychnoi nauky. [Non-state analytical centers of Ukraine as a segment of political science] *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia filos.-politoh. studii*. 2017. Vypusk 10. S. 155–159 [in Ukrainian].
7. V. Honcharuk (2022) Realizatsiia mekhanizmiv vzaiemodii orhaniv vlady ta instytutiv hromadians'koho suspil'stva: vyklyky ta perspektyvy [Implementation of mechanisms of interaction between authorities and institutions of civil society: challenges and prospects]. *Aspekty publichnoho upravlinnia*. 2022. Vol. 10. № 5. С. 35–46 [in Ukrainian].
8. Does public trust in government matter for effective policy-making? URL: <https://www.economicsobservatory.com/does-public-trust-in-government-matter-for-effective-policy-making> [in English].
9. D. Yus'kov (2024) Formy vzaiemodii instytutiv hromadians'koho suspil'stva ta orhaniv publichnoi vlady v systemi upravlinnia vyschoiu osvitoiu v Ukraini ta osnovni napriamy ikh optymizatsii [Forms of interaction between civil society institutions and public authorities in the higher education management system in Ukraine and the main directions of their optimization.] *Naukovi perspektyvy*. 2024. № 4. S. 112–124 [in Ukrainian].

УДК 35:728

DOI <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.9>

СУЧАСНЕ ІНВЕСТИВАННЯ У БУДІВНИЦТВО ЖИТЛА В УКРАЇНІ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ТА ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО ЗАХИСТУ

Серебрій А. Ю. – аспірант кафедри державознавства,
права та європейської інтеграції
Інституту публічної служби та управління
Національного університету «Одеська політехніка»
ORCID: 0009-0000-7497-8149

У статті розглядаються організаційно-правові форми інвестування у будівництво житла в Україні, висвітлюється шлях трансформації таких форм та їх розповсюдженість, яка притаманна саме ринку нерухомості.

У статті наголошується на важливості створення достатніх інвестиційних умов для залучення іноземних та національних інвестицій, створення достатніх гарантій для покриття ризиків інвесторів.

Будівельна галузь є стратегічною галуззю економіки будь-якої країни. Вона в собі поєднує всі галузі економіки, так як всім галузям потрібні об'єкти нерухомості для ведення своєю комерційної та некомерційної діяльності. Будівництво житлової та комерційної нерухомості напряму впливає на економічний та соціальний розвиток всієї країни. Дана сфера тісно пов'язана із іншими видами підприємницької діяльності, такими як: імпортування, виробництво, продаж будівельних матеріалів, оздоблювальних матеріалів, побутової техніки, іпотечного кредитування, сектору інвестування тощо. Показники ефективності котрих безпосередньо впливають на кількість та якість робочих місць, податків до бюджету, розвитку інфраструктури, транспортного сполучення, інженерних мереж, інфляцію, фінансовий сектор економіки, тощо.

Висновки та пропозиції автора спрямовані на удосконалення нормативно-правового регулювання у сфері будівництва, що має сприяти розвитку галузі, підвищенню якості будівельних робіт та створенню сприятливих умов для інвестування. Реалізація запропонованих заходів може значно покращити стан будівельної галузі в Україні та забезпечити її стійкий розвиток у довгостроковій перспективі.

Ключові слова: нормативно-правове регулювання, будівельна галузь, будівництво житла, інвестиції, державний контроль, адміністративне право, міжнародне право, технічні регламенти, інфраструктура, відповідальність, публічне управління, міжнародний досвід.

Serebrii A. Yu. Modern investment in housing construction in Ukraine: organizational and legal forms and problems of state protection

The article examines the organizational and legal forms of investment in housing construction in Ukraine, highlights the way of transformation of such forms and their prevalence, which is specific to the real estate market.

The article emphasizes the importance of creating sufficient investment conditions for attracting foreign and national investments, creating sufficient guarantees to cover the risks of investors.

The construction industry is a strategic branch of the economy of any country. It combines all branches of the economy, as all branches need real estate to conduct their commercial and non-commercial activities. Construction of residential and commercial real estate directly affects the economic and social development of the entire country. This area is closely related to other types of business activities, such as: import, production, sale, construction materials, finishing materials, household appliances, mortgage lending, investment sector, etc. Performance indicators that directly affect the number and quality of jobs, taxes to the budget, infrastructure development, transport connections, engineering networks, inflation, the financial sector of the economy, etc.

The author's conclusions and proposals are aimed at improving regulatory and legal regulation in the field of construction, which should contribute to the development of the industry, increase the quality of construction works, and create favorable conditions for investment.

The implementation of the proposed measures can significantly improve the state of the construction industry in Ukraine and ensure its sustainable development in the long term.

Key words: legal regulation, construction industry, housing construction, investment, state control, administrative law, international law, technical regulations, infrastructure, responsibility, public administration, international experience.

Постановка проблеми. Розпочинаючи тему сучасного інвестування у будівництво житла в Україні треба звернути увагу перш за все, що в країні на сьогодні склалося ситуація, при якій основним джерелом фінансування у будівництві житла є грошові кошти фізичних осіб. Попри те, що міжнародний досвід провідних країн Європейського союзу показує нам, що основним джерелом фінансування у будівництві житла є грошові кошти юридичних осіб та фінансових установ. Це є центральною відмінністю та особливістю в Україні станом на сьогодні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій у сфері інвестування будівництва житла в Україні свідчить про наявність низки проблем та недоліків, що потребують вирішення. У своїх працях Іван Топор та інші автори наголошують на важливості удосконалення законодавства у сфері інвестування будівництва житла.

Метою статті є визначення організаційно-правових форм інвестування у будівництво житла в Україні, окреслення шляху трансформації таких форм та їх розповсюдженість на ринку нерухомості.

Виклад основного матеріалу. Причиною відмінності національного та міжнародного досвіду у сфері інвестування у будівництво житла є низка вихідних умов (факторів) для замовника будівництва житла, розглянемо у порівнянні:

Таблиця 1

Національний і міжнародний досвід у сфері інвестування у будівництво житла

№	Фактор (умова)	Україна	ЄС	Коментар
1	Іпотечна кредитна ставка, середня, 2024 рік	від 15 до 30 %	від 2 до 6 %	https://finance.ua/ua/mortgage?type=primary [1]
2	Депозитна кредитна ставка, середня, річна, \$, 2024 рік	1,23 %	4 %	https://minfin.com.ua/deposits/stats/?currency=usd&investors-group=fiz&rates-type=avg [2] https://minfin.com.ua/2024/04/11/124867270/ [3]
3	Позикова кредитна ставка, середня, \$, 2024 рік	від 7 до 12 %	4,5 %	https://minfin.com.ua/deposits/stats/?currency=usd&investors-group=fiz&rates-type=avg [2]
4	Індекс інфляції за 2023 рік, середній	Від 5 до 12,9 %	2,6 %	https://minfin.com.ua/2024/04/11/124867270/ [3] Державна служба статистики України, експрес-випуск від 10.01.2024 р. [4]

Наведені фактори (умови) є основними, але є й додаткові, такі як: стан ринку оренди житла (розвинений для країн Європейського союзу, на стадії формування

в Україні, та здебільшого у стагнації через військовий стан), податкове навантаження (18 % податок на прибуток в Україні, у Болгарії, Боснії та Герцеговині, Косово, Північній Македонії та Румунії вони становлять 10 % [5], тощо), гарантії безпеки вкладень з боку держави (через такі інструменти, як порядку розрахунків за договором за допомогою третіх осіб, таких як: адвокат, нотаріус, за допомогою депозиту, або через Банківську установу за допомогою депозитного рахунку, третя особа за договором є депозитарієм), перевірка готовності об'єкту будівництва (за допомогою всесвітньої асоціації інженерів FIDIC), та багато іншого.

Всі дані вихідні фактори (умови) напряму впливають на джерело фінансування об'єкту будівництва, в Україні на сьогоднішнє центральне місце посідають грошові кошти фізичних осіб, в країнах Європейського союзу грошові кошти юридичних осіб та фінансових установ.

Особа, яка планує побудувати об'єкт нерухомості, наприклад багатоквартирний будинок, та продати розташовану в ньому нерухомість (квартири, офіси, машиномісця тощо), зазвичай має намір отримувати фінансування будівництва за рахунок майбутніх власників об'єктів нерухомості. Це пов'язано з тим, що в замовника будівництва не завжди є достатньо коштів для самостійного фінансування будівництва, а якщо такі є, то залучення інвесторів на ранніх стадіях будівництва знижує потенційні ризики та звільняє суттєві суми грошових коштів для інвестування в інші проекти. Водночас під час отримання фінансування від інвесторів виникає питання зменшення (оптимізації) податкового навантаження. Таким чином, необхідність фінансування будівництва на його ранніх стадіях, а також мінімізація оподаткування є основними критеріями для визначення схеми фінансування будівництва [6].

Фінансування будівництва забудовник здійснює за допомогою як власних, так і залучених коштів. Водночас будівництво багатоквартирних будинків здійснюють майже завжди з метою подальшого продажу квартир і нежитлових приміщень, та майже завжди покупцями вказаних об'єктів є фізичні особи. Отже, якщо не враховувати можливості забудовника здійснювати будівництво за власні кошти, а також з урахуванням того, що кредитування в Україні – дуже непопулярний механізм забезпечення фінансування будівництва, то основним джерелом фінансування будівництва багатоквартирних будинків є кошти фізичних осіб. [7].

Станом на 2024 рік, основним законом України, що регулює господарські-правові механізми інвестування у будівництво житла є Закон України «Про гарантування речових прав на об'єкти нерухомого майна, які будуть споруджені в майбутньому» № 2518-IX, надалі за текстом іменується – «Закон № 2518», але він не є вичерпним.

Відповідно до статті 6 Закону № 2518:

«Стаття 6. Особливості залучення коштів для будівництва об'єкта нерухомого майна

1. Пряме чи опосередковане залучення (інвестування, фінансування) замовником будівництва, девелопером будівництва, управителем фонду фінансування будівництва коштів від фізичних та юридичних осіб, у тому числі в управління, для спорудження об'єкта нерухомого майна з подальшим набуттям такими особами права власності на відповідні об'єкти нерухомого майна може здійснюватися виключно в такий спосіб:

1) шляхом укладення договорів купівлі-продажу неподільних об'єктів незавершеного будівництва / майбутніх об'єктів нерухомості (частки неподільного об'єкта незавершеного будівництва):

замовником будівництва, який є юридичною особою або фізичною особою – підприємцем;

девелопером будівництва, який є юридичною особою;

2) шляхом укладення договорів про участь в фонді фінансування будівництва управителем фонду фінансування будівництва через фонди фінансування будівництва відповідно до цього Закону з урахуванням особливостей, визначених Законом України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю»;

3) шляхом емісії цільових корпоративних облігацій, погашення яких здійснюється шляхом передачі об'єкта (частини об'єкта) житлового будівництва відповідно до Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» з умовою передачі об'єкта (частини об'єкта) житлового будівництва відповідно до укладеного нотаріального договору між замовником будівництва та власником таких облігацій про резервування (бронювання) об'єкта (частини об'єкта) житлового будівництва. До такого договору застосовуються вимоги щодо договору купівлі-продажу неподільного об'єкта незавершеного будівництва / майбутнього об'єкта нерухомості (перший продаж), крім пункту 19 частини другої статті 13 цього Закону.

2. Вимоги частини першої цієї статті не поширюються на випадки фінансування об'єктів, що споруджуються виключно за рахунок власних, кредитних або позикових коштів замовника будівництва та/або девелопера будівництва.

3. Управителі фондів операцій з нерухомістю можуть залучати кошти від фізичних та юридичних осіб, у тому числі в управління, для спорудження об'єктів нерухомого майна відповідно до Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» [8].

Наведений у статті 6 Закону № 2518 не є вичерпним, здебільшого пункти 2–3 частини 1 статті, існували раніше, до прийняття закону.

Виходячи зі змісту даної статті та з практики минулих років, можемо дійти висновку, що є такі види залучення грошових коштів у будівництво: шляхом укладення договорів купівлі-продажу неподільних об'єктів незавершеного будівництва / майбутніх об'єктів нерухомості; шляхом укладення договорів про участь у фонді фінансування будівництва управителем фонду фінансування будівництва через фонди фінансування будівництва; шляхом емісії цільових корпоративних облігацій, погашення яких здійснюється шляхом передання об'єкта (частини об'єкта) житлового будівництва; шляхом створення кооперативів; акція корпоративного інвестиційного фонду; інші.

Розглянемо кожний з цих видів окремо:

1. Договір купівлі-продажу неподільних об'єктів незавершеного будівництва / майбутніх об'єктів нерухомості.

Даний вид прийшов на заміну звичайному договору купівлі-продажу майнових прав, що був центральним документом у сфері будівництва житла до прийняття Закону № 2518, на даний час ще використовуються забудовниками, але актуальний тільки для тих забудовників, які отримали дозвіл на будівництво до набрання чинності Законом № 2518 та яким не обов'язково здійснювати реєстрацію майбутніх об'єктів нерухомості. Нотаріально завірена форма. Урегульовано статус майбутній об'єкт нерухомості – передбачена проектною документацією на будівництво складова частина подільного об'єкта незавершеного будівництва, яка після прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта стане

самостійним об'єктом нерухомого майна (квартира, гаражний бокс, інше житлове або нежитлове приміщення, машиномісце тощо). Майбутні об'єкти нерухомості поділяються на майбутні об'єкти житлової нерухомості (квартира, інше житлове приміщення тощо) та майбутні об'єкти нежитлової нерухомості (гаражний бокс, інше нежитлове приміщення, машиномісце тощо) [8].

Урегульовано статус майбутнього об'єкту нерухомості, майбутній об'єкт нерухомості реєструється державою у відповідному єдиному реєстрі, договір купівлі-продажу реєструється у відповідному єдиному реєстрі, за умови повної оплати право на майбутній об'єкт нерухомості буде зареєстровано за покупцем у відповідному єдиному реєстрі, у разі часткової оплати існують варіанти забезпечення прав суб'єктів (забудовника, покупця), реальна гарантія покупцю від ймовірного подвійного продажу з боку забудовника, тощо.

Мінуси: здебільшого для забудовника, у разі такого договору забудовнику необхідно виконати низку умов для отримання дозволу для будівництва, необхідно зареєструвати всі права на майбутні об'єкти нерухомості, що тягне за собою неможливість збільшення площі майбутньої квартири та варіації майбутніх квартир до продажу, відсутність послуги у об'єднанні двох-трьох майбутніх квартир в одному великої площі на етапі будівництва, всі витрати до моменту отримання дозволу покладаються на забудовника без можливості будь-якого продажу, податкове навантаження, нотаріальні витрати, тощо.

Даний вид є прозорим інструментом для покупця, та витратним інструментом для забудовника. Можливо з часом з'явиться примірники таких договорів, котрі будуть складені забудовником та будуть оптимізувати деякі незручності для останнього, але такий спосіб є відразу обмеженим. Забудовник буде завжди шукати оптимальні способи перш за все для себе, потім для покупця.

2. Договір про участь у фонді фінансування будівництва.

Даний спосіб існував до прийняття Закону № 2518, та регулюється законом України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю». Участь у фонді здійснюється через управителя – фінансову установу, яка від свого імені діє в інтересах установників управління майном і здійснює управління залученими коштами згідно із законодавством, Правилами фонду та відповідає вимогам, встановленим цим Законом [9]. За кошти довірителів (тобто покупців за фактом).

Плюси: чіткий та прозорий механізм залучення коштів, продавцем є фінансова установа (управитель) з відповідної ліцензії, покупцем довірителі фонду, створення фонду для кожного окремого будівництва за для фінансування за кошти довірителів, управитель зобов'язаний контролювати використання коштів і стає уповноваженою особою у відносинах між довірителями (покупцями) і замовником будівництва, тощо.

Мінус: здебільшого для забудовника, складність у створенні таких фондів, відповідальність за ліцензійні умови, податкове навантаження, не профільна діяльність для забудовника, тобто фонд є окремим суб'єктом, забудовник (замовник) окремим, високі умови з боку фондів до забудовника, для покупця складність існування фонду, відсутність великих фондів на території України, які створюють довіру до даного інструменту, тощо.

Даний вид є прозорим для покупця, та складним для сприйняття останнім одночасно, відсутність суттєвих переваг для забудовника, якому простіше використовувати інші інструменти, через що даний вид не набув широкої популярності та розповсюдженості на території України.

3. Емісія цільових корпоративних облігацій.

Забудовник, який є емітентом, здійснює випуск (емісію) цільових облігацій, а виконання зобов'язання здійснюється шляхом передання об'єкта житлової нерухомості в обмін на облігації. Одна облігація дорівнює певній кількості квадратних метрів, здебільшого 1 квадратному метру, але можливо й менше, загальна кількість облігацій дорівнює загальній площі майбутньої квартири.

Плюси: ліцензований вид діяльності, що є точним плюсом для покупця, укладання договору купівлі-продажу облігацій з ліцензіатом та договору резервування квартири із забудовником, участь Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку в якості регулятору та функцією контролю, тощо

Мінуси: саме через ліцензування емітент доручає спеціалізованій фінансовій установі (ліцензіату), останній викупає всі облігації, потім продає покупцям, що буде вже дорожчим, погашення здійснюється після введення об'єкту будівництва до експлуатації, тобто є непокриті ризики для покупця у зв'язку із ймовірністю «недобудови», участь Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку в якості регулятору та функцією контролю, що є навантаженням на забудовника додатково, відсутність кодифікованої нормативної бази тощо.

Даний вид є прозорим для покупця, та великим навантаженням для забудовника, окрім того, такий вид значно збільшує витрати, що впливає на собівартість, у подальшому на ціну, через що даний вид не набув широкої популярності та розповсюдженості на території України.

4. Створення кооперативів.

Найпопулярніший вид на території України до прийняття Закону № 2518. Закон № 2518 не передбачає такого виду залучення коштів, але у частині 2 статті 6 визначено: *«2. Вимоги частини першої цієї статті не поширюються на випадки фінансування об'єктів, що споруджуються виключно за рахунок власних, кредитних або позикових коштів замовника будівництва та/або девелопера будівництва.»*, чим підкреслив не вичерпність видів (способів) залучення коштів. Регулюється законом України «Про кооперацію», насамперед стаття 6 закону визначає:

«Стаття 6. Кооператив

Кооператив є первинною ланкою системи кооперації і створюється внаслідок об'єднання фізичних та/або юридичних осіб на основі членства для спільної господарської та іншої діяльності з метою поліпшення свого економічного стану.

Відповідно до завдань та характеру діяльності кооперативи поділяються на такі типи: виробничі, обслуговуючі та споживчі. За напрямками діяльності кооперативи можуть бути сільськогосподарськими, житлово-будівельними, садово-городніми, гаражними, торговельно-закупівельними, транспортними, освітніми, туристичними, медичними тощо.»

У даному виді використовуються саме житлово-будівельні кооперативи. Покупці вносять пайові внески, якими зафіксовано право в майбутньому обміняти внесений пай на об'єкт нерухомості (майнове право на нерухомість). Пайовий фонд є власністю кооперативу і використовується з метою будівництва. Тобто, фінансування будівництва здійснюють за рахунок власних коштів кооперативу, що й дає змогу даному виду існувати попри Закон № 2518. Після введення об'єкту будівництва до експлуатації є декілька варіантів дій зі сторони кооперативу, перший, кооператив реєструє право власності на всі об'єкти нерухомості за собою, а потім на підставі нотаріального договору міни здійснює обмін пайового внеску, попередньо внесеного до кооперативу покупцем, на визначений в пайовому договорі об'єкт нерухомості (квартиру), після чого реєстрація права власності здійснюється

у нотаріуса за покупцем, другий, кооператив не оформлює на себе взагалі нічого, надає перелік документів в оригіналах покупцю (договір, акт приймання-передачі майнового права, довідку про повну сплату паю, сертифікат на введення об'єкту до експлуатації, тощо), останній звертається до суб'єкта, що має право проводити реєстраційні дії (реєстратор, нотаріус) для оформлення права власності на об'єкт нерухомості (наприклад квартиру, чи нежитлове приміщення, паркінгу, тощо). В обидвох варіантах відсутність податку на додану вартість.

Плюси: для покупця, прозорість, чітке регулювання, окремий закон, стала форма на ринку, для забудовника, можливість (у минулому) отримання статусу неприбутковості (всі залучені кошти повинні бути витрачені кооперативом для будівництва), можливість залучення афілійованих компаній підрядників, оптимізоване податкове навантаження.

Мінуси: для забудовника, правова завантаженість такого виду, обмеження накладені Законом № 2518, що надає право голосу всім члена кооперативу без виключення, через що управління такою формою власності стає надскладним.

Треба зазначити, що забудовники станом на сьогодні змогли подолати накладені обмеження Законом № 2518, не уходячи у подробиці, коротко, при наявності житлово-будівельного кооперативу, останній більше не продає паї у вигляді майнових прав, а продає свої корпоративні права, після введення об'єкта до експлуатації, покупець виходить зі складу членів кооперативу, замість внесеного у грошовому вигляді паю отримує взамін об'єкт нерухомості, який дорівнює розміру паю. Незручності із правом голосу кожного члена кооперативу подолали шляхом нової редакції статуту, ускладнюючи порядок вступу осіб, які внесли пайовий внесок до складу членів кооперативу, передбачивши умову про 100 % виплату паю, а видача довідки відбувається тільки після введення об'єкту будівництва до експлуатації, що в фінальному етапі прийняття до складу членів і виключення здійснюється в один день.

Дани вид є розповсюдженим по всій території України, попри Закон № 2518, буде і далі існувати до моменту введення нових змін, через те, що він зручний для покупця і забудовника однаково.

5. Акція корпоративного інвестиційного фонду.

Даний вид діє сьогодні та діяв до прийняття Закону № 2518. Регулюється законом України «Про інститути спільного інвестування» з 2012 року. Акція корпоративного інвестиційного фонду – цінний папір, емітентом якого є корпоративний інвестиційний фонд (далі – корпоративний фонд) та який посвідчує майнові права його власника (учасника корпоративного фонду), включаючи право на отримання дивідендів (для закритого корпоративного фонду), частини майна корпоративного фонду у разі його ліквідації, право на управління корпоративним фондом, а також немайнові права, передбачені цим Законом [11].

Корпоративний інвестиційний фонд, надалі за текстом іменується – «КІФ», від імені якого діє компанія з управління активами є інвестором будівництва житлових будинків. Інвестування здійснюється на підставі інвестиційних договорів, укладених КІФом із забудовниками об'єктів будівництва. Внаслідок виконання інвестиційних договорів та передоплати вартості об'єктів інвестування (квартир, інших приміщень), КІФ набуває права вимоги до забудовнику про передачу таких об'єктів інвестування у власність після закінчення будівництва та введення об'єктів будівництва в експлуатацію. Протягом терміну будівництва КІФ здійснює продаж (відступлення) свого права вимоги до забудовника з інвестиційних договорів на користь інших осіб (фізичних та юридичних осіб) з оплатою такими особами

на користь КІФу вартості відступленого права вимоги грошима. Внаслідок відступлення права вимоги здійснюється заміна сторони – інвестора за інвестиційними договорами.

Операція зі відступлення права вимоги за кошти не є об'єктом оподаткування ПДВ (підпункт 196.1.5, стаття 196 Податкового кодексу України) [12].

Плюси: для забудовника, що використовує КІФ, не настає обов'язку з нарахування податкового зобов'язання у вигляді податку на додану вартість, КІФ не є платником податку на прибуток в частині операцій інститутів спільного інвестування до яких у тому числі включені права вимоги, акціонерами КІФу можуть бути, як юридичні особи (резиденти та нерезиденти), так і фізичні особи (резиденти та нерезиденти), ставка податку ПДФО при виплаті дивідендів фізичній особі (резиденту або нерезиденту) становить 9 % (167.5.4. у половинному розмірі ставки, встановленої у пункті 167.1 цієї статті (18 %) – для доходів у вигляді дивідендів з акцій та/або інвестиційних сертифікати, корпоративні права, нараховані нерезидентами, інститутами спільного інвестування та суб'єктами господарювання, які не є платниками податку на прибуток.) та військовий збір 1,5 %, оплата проводиться в момент виплати дивідендів, тощо.

Мінуси: складність звітності КІФ, не розповсюдженість на ринку, складність для покупця (важко собі уявити корпоративний інвестиційний фонд, десь у маленькому місті при забудові малоквартирного будинку), тощо.

Проаналізувавши даний вид, можливо дійти висновку, що саме він у недалекому майбутньому вийде на перше місце серед форм інвестування в будівництво житла в Україні і ініціаторами такої популярності стануть самі забудовники, через оптимізації податкового навантаження. Більш того, даний вид є зрозумілим видом інвестування для іноземців, порівнюючи його з кооперацією, котра взагалі для розуміння іноземцю.

Висновки та пропозиції. Зазначені у викладенні основного матеріалу статті види залучення коштів для будівництва об'єктів нерухомого майна не є вичерпним, але є основними сьогодні на території України. Насамперед ключову роль в обранні виду залучення коштів відіграють забудовники, так як саме він на етапі формування свого продукту до продажу, відразу формує господарсько-правовий механізм із реалізації свого продукту. На думку автора статті, майбутнє перше місце будуть займати саме корпоративні інвестиційні фонди, на другому місці залишаться житлово-будівельні кооперативи, третє місце займе договір купівлі-продажу неподільних об'єктів незавершеного будівництва / майбутніх об'єктів нерухомості, інші будуть непопулярними на території країни, але такими ж ефективними для інвестицій, як і раніше.

Серед проблем, котрі сьогодні постають перед галуззю, це те, що основним джерелом інвестицій в Україні у будівництво житла є інвестиції саме фізичних осіб, попри іншу ситуацію в країнах Європи, де основним джерелом інвестицій у будівництво житла є фінансові установи та юридичні особи. Проблема потребує паралельного вирішення на державному рівні для збільшення якісних показників банківського сектору, іпотечного кредитування, контролюваною емісією національної валюти, тощо.

Серед першочергових задач для нормативно-правового регулювання є відсутність достатніх гарантій з боку держави для покриття ризиків інвестування з боку інвестора (фізичних та юридичних осіб), ця тема потребує окремого вивчення та пропозицій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кредит на житло : Іпотека в Україні – Finance.ua. *Finance.ua | Фінанси в Україні*. Курси валют, кредити, депозити, новини України. URL: <https://finance.ua/ua/mortgage?type=primary> (дата звернення: 13.06.2024).
2. Середні ставки по депозитах в банках України на 13 червня 2024 : *Мінфін*. Мінфін – все про фінанси: новини, курси валют, банки. URL: <https://minfin.com.ua/ua/deposits/stats/?currency=usd&investors-group=fiz&rates-type=avg> (дата звернення: 13.06.2024).
3. ЄЦБ зберіг ключові процентні ставки на рекордно високому рівні. *Мінфін* – все про фінанси: новини, курси валют, банки. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2024/04/11/124867270/> (дата звернення: 13.06.2024).
4. Індeksi цін. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 13.06.2024).
5. Найвищі та найнижчі податки у країнах Європи. Профспілка металургів і гірників України. URL: <http://pmguinfo.dp.ua> (дата звернення: 13.06.2024).
6. Іван Топор, старший юрист, адвокат ЮКК «Де-Юре», «Схеми фінансування будівництва», стаття від 20.04.2023 № 16, © ТОВ ІАЦ «ЛІГА», ТОВ «ЛІГА ЗАКОН», 2023
7. Іван Топор, старший юрист, адвокат ЮКК «Де-Юре», «Способи фінансування будівництва за кошти фізичних осіб», стаття від 14.09.2023 №37, © ТОВ ІАЦ «ЛІГА», ТОВ «ЛІГА ЗАКОН», 2023.
8. Про гарантування речових прав на об'єкти нерухомого майна, які будуть споруджені в майбутньому : Закон України від 15.08.2022 р. № 2518-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2518-20#Text> (дата звернення: 13.06.2024).
9. Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю : Закон України від 19.06.2003 р. № 978-IV : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-15#Text> (дата звернення: 13.06.2024).
10. Про кооперацію : Закон України від 10.07.2003 р. № 1087-IV : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15#Text> (дата звернення: 13.06.2024).
11. Про інститути спільного інвестування : Закон України від 05.07.2012 р. № 5080-VI : станом на 27 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text> (дата звернення: 13.06.2024).
12. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI : станом на 1 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 13.06.2024).

REFERENCES:

1. Home loan: Mortgage in Ukraine – Finance.ua. *Finance.ua | Finances in Ukraine* | Exchange rates, loans, deposits, news of Ukraine. URL: <https://finance.ua/ua/mortgage?type=primary> (date of application: 13.06.2024).
2. Average interest rates on deposits in Ukrainian banks as of June 13, 2024: Ministry of Finance. Ministry of Finance – everything about finance: news, exchange rates, banks. URL: <https://minfin.com.ua/ua/deposits/stats/?currency=usd&investors-group=fiz&rates-type=avg> (access date: 13.06.2024).
3. The ECB kept key interest rates at a record high level. Ministry of Finance – everything about finance: news, exchange rates, banks. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2024/04/11/124867270/> (date of application: 13.06.2024).
4. Price indices. State Statistics Service of Ukraine. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (date of application: 13.06.2024).
5. The highest and lowest taxes in European countries. Trade union of metallurgists and miners of Ukraine. URL: <http://pmguinfo.dp.ua> (access date: 13.06.2024).

6. Ivan Topor, senior lawyer, lawyer of the “De-Jure” JCC, “Construction financing schemes”, article dated 04/20/2023 No. 16, © IAC “LIGA” LLC, “LIGA LAW” LLC, 2023

7. Ivan Topor, senior lawyer, lawyer of the “De-Yure” JCC, “Methods of financing construction with the funds of individuals”, article dated September 14, 2023 No. 37. © IAC “LIGA” LLC, “LIGA LAW” LLC, 2023

8. On guaranteeing property rights to real estate objects that will be built in the future: Law of Ukraine dated August 15, 2022 No. 2518-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2518-20#Text> (date of application: 13.06.2024).

9. On financial and credit mechanisms and property management during housing construction and real estate transactions: Law of Ukraine dated June 19, 2003. No. 978-IV: as of January 1. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/978-15#Text> (access date: 06/13/2024).

10. On cooperation: Law of Ukraine dated July 10, 2003 No. 1087-IV: as of January 1 2023 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15#Text> (access date: 06/13/2024)

11. On joint investment institutions: Law of Ukraine dated 07.05.2012 No. 5080-VI: as of April 27 2024 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text> (access date: 06/13/2024).

12. Tax Code of Ukraine: Code of Ukraine dated 02.12.2010 No. 2755-VI: as of April 1 2024 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (access date: 06/13/2024).

UDC 341.4

DOI <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.10>

THE ROLE OF INTERNATIONAL NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN THE FIGHT AGAINST CORRUPTION IN THE PUBLIC SPHERE

Simontseva L. O. – Candidate of Juridical Sciences (Ph.D.),
Associate Professor at the Department of Public Administration,
Law and Humanities at the Kherson State Agrarian and Economic University
ORCID: 0000-0003-2722-4402

The article examines the role of international non-governmental organizations in the fight against corruption in the public sphere. It is noted that the international legal mechanism for overcoming corruption consists of a system of international legal acts, an institutional and instrumental component, mechanisms of the system of monitoring and evaluating the implementation of international anti-corruption obligations, technical and resource support, which contributes to the creation of a global system of effective fight at the international level and of anti-corruption policy, which have a normative, informative and practical direction. It is emphasized that the institutional component of the international mechanism for countering and fighting corruption, including international non-governmental organizations are also included. It was determined that an international non-governmental organization is created on the basis of the implementation of the will of citizens' initiatives, unites non-governmental organizations of different countries and private individuals and legal entities in order to solve the problems of countering and fighting corruption, which either remained outside the attention of states and governments, or cannot be solved without their additional participation. It is highlighted that international non-governmental organizations differ in such main features as: they exert pressure on international governmental organizations, governments and other actors of international relations and act as a kind of counterweight to the state, they are created on the initiative of private individuals, they carry out non-commercial activities, they have the status of a legal entity, they are recognized although by one state or have consultative status with an international governmental organization, receive funding from states, direct their activities to solving social, economic, cultural, educational and other issues. Within the framework of the functioning of the international mechanism for countering and fighting corruption, international non-governmental organizations perform the following tasks: collect, analyze and disseminate information on corruption manifestations, drawing the public's attention to them, offer different approaches to solving problems related to corruption, monitor the activities of governments, especially in the fulfillment of international obligations regarding the prevention of corruption, mobilize public opinion and involve the public in discussing the issue of combating and preventing corruption, lobby for the adoption of important decisions to solve problematic issues. Classification of international non-governmental organizations fighting corruption has been carried out.

Key words: corruption, international non-governmental organizations, opposition and fight against corruption.

Сімонцева Л. О. Роль міжнародних неурядових організацій у боротьбі з корупцією у публічній сфері

У статті здійснено дослідження ролі міжнародних неурядових організацій у боротьбі з корупцією у публічній сфері. Зауважено, що міжнародно-правовий механізм подолання корупції складається із системи міжнародно-правових актів, інституційної та інструментальної складової, механізмів системи моніторингу та оцінки виконання міжнародних антикорупційних зобов'язань, технічно-ресурсного забезпечення, що сприяє створенню глобальної системи ефективної боротьби на міжнародному рівні та антикорупційної політики, які мають нормотворче, інформаційне та практичне спрямування. Підкреслено, що до інституційної складової міжнародного механізму протидії і боротьби з корупцією в т.ч. відносяться і міжнародні неурядові організації. Визначено, що міжнародна неурядова організація створюється на основі реалізації волі громадянських ініціатив об'єднує неурядові організації різних країн та приватних фізичних і юридичних осіб з метою вирішення проблем протидії та боротьби із корупцією, які або залишилися поза увагою держав та урядів, або не можуть бути вирішені без їх додаткової участі. Виокремлено, що

міжнародні неурядові організації відрізняються такими основними ознаками, як: здійснюють тиск на міжнародні урядові організації, уряди та інших акторів міжнародних відносин і виступають як своєрідна протипава державі, створюються за ініціативи приватних осіб, здійснюють некомерційну діяльність, мають статус юридичної особи, визнані хоча би однією державою або мають консультативний статус при міжнародній урядовій організації, отримують фінансування з боку держав, спрямовують свою діяльність на вирішення соціальних, економічних, культурних, освітніх та інших питань. В межах функціонування міжнародного механізму протидії та боротьби з корупцією міжнародні неурядові організації виконують наступні завдання: збирають, аналізують та поширюють інформацію щодо корупційних проявів, привертаючи до них увагу громадськості, пропонують різні підходи до вирішення проблем пов'язаних із корупцією, контролюють діяльність урядів, особливо у виконанні міжнародних зобов'язань щодо запобігання корупції, мобілізують громадську думку та залучають громадськість до обговорення питання протидії та запобігання корупції, лобіюють прийняття важливих рішень для вирішення проблемних питань. Здійснено класифікацію міжнародних неурядових організацій, які борються із корупцією.

Ключові слова: корупція, міжнародні неурядові організації, протидія та боротьба із корупцією.

Statement of the problem. The relevance of the study of the role of international non-governmental organizations in the fight against corruption in the public sphere is determined by a number of reasons. For instance, international non-governmental organizations have gained considerable experience in anti-corruption measures, which allows us to understand which strategies and approaches to combating and counteracting corruption in the public sphere are most effective, and international non-governmental organizations are actively working to increase the transparency and accountability of governments and international governmental organizations, as well as public understanding of the importance of overcoming and combating corruption. It should be noted that international non-governmental organizations facilitate the exchange of experience and best practices between countries, which helps to identify mechanisms that promote effective international cooperation in the fight against corruption, which is especially important in the context of globalization, when corruption schemes often go beyond the borders of one country. International non-governmental organizations cooperate with civil society and support it in the fight against corruption, and a study of their activities allows us to understand how civil society can be involved in the anti-corruption fight. The study of the role of international non-governmental organizations in the fight against corruption contributes to the development of scientific knowledge in this area, helps researchers, policy makers and practitioners to better understand the complex processes and challenges associated with corruption and find new ways to overcome it.

Analysis of recent research and publications. The role of international non-governmental organizations in solving current international problems has been studied by such scholars as: A.V. Voitsikhovsky (international non-governmental organizations in the fight against crime), D. Krotkov (international non-governmental organizations: the nature of their influence on modern international relations), R.Y. Polovinkina (the role of international organizations in the fight against corruption: theoretical aspect), O.Y. Khar (classification of international non-governmental organizations: key functional features), etc. In addition, in our research, we were guided by journalistic articles and official websites of individual international non-governmental organizations.

The purpose of the article is to study the role of international non-governmental organizations in the fight against corruption in the public sphere.

Summary of the main material. Corruption is a problem which has transcended national borders and is of international importance, and therefore requires an effective

international legal mechanism for combating and counteracting corruption, including in the public sphere. Since 1975, a number of international legal acts have been adopted at the international level aimed at overcoming corruption, including: UN General Assembly Resolution 3514 “Measures against corrupt practices of transnational and other corporations, their intermediaries and others involved” (1975), Recommendations of the Eighth UN Congress in Havana (1997)), Recommendations of the UN Secretariat “Practical Methods of Combating Corruption”, Resolution “Corruption in Public Administration”, Resolutions of UN Committees devoted to the issue of combating corruption and bribery (Resolution 1995/14 ECOSOC, 1995; Resolution 51/191, 1996; Resolution 55/61, 2001, etc.). The modern system of anti-corruption international legislation also includes the UN Convention against Corruption (UNCAC, 2003), the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions (1997), the Inter-American Convention against Corruption (IACAC, 1996), the Council of Europe Convention against Corruption (Civil Convention on Corruption and Criminal Convention on Corruption, 1999), the Inter-American Convention on Corruption (1999).), the Inter-American Convention against Corruption (IACAC, 1996), the Group of States against Corruption (GRECO, 1999), the African Union Convention on Preventing and Combating Corruption (2003), the Southern African Development Community (SADC) Protocol against Corruption, the EU Convention on the Protection of Financial Interests, the ADB/OECD Anti-Corruption Action Plan for Asia and the Pacific, etc. These international legal acts have become the basis for the further development of the international mechanism for combating and counteracting corruption and establishing the basis for cooperation of various actors in international relations in the field of anti-corruption policy, which has a rule-making, informational and practical orientation [1].

Along with the system of international intergovernmental universal and regional organizations that focus on combating and counteracting corruption, international non-governmental organizations operate in the international legal field.

As O.Y. Khar notes, “in international law and in the documents of intergovernmental organizations, the term “non-governmental organizations” is most often applied to organizations that are international in nature, which means either territorial coverage of certain activities or membership in this NGO (non-governmental organization – deciphered by us, L.S.) of organizations from different countries of the world” [2, p. 96]. A more extended definition of the concept of “international non-governmental organization” is given by D. Krotkov “as an organizationally structured non-profit association of individuals and legal entities (and in some cases, official representatives of states) of several countries based on the idea of “people’s diplomacy”, an organizationally structured non-profit association of individuals and legal entities (and in some cases, official representatives of states) of several countries to carry out legitimate international activities within their competence for the benefit of humanity” [3, p. 22].

The main features of international non-governmental organizations include the following:

- 1) They exert pressure on international governmental organizations, governments and other actors in international relations and act as a kind of counterweight to the state (a pressure group is “a socio-political association that seeks to satisfy its own interests through influence on the state authorities or political parties, it differs from a party in that it does not directly fight for power, does not participate in the leadership and management of the state” [4]). For example, the Open Society Foundations supports

the fight against corruption by funding various projects and organizations and exerts pressure on governments and international organizations to maintain transparency in their activities and the rule of law;

2) They are created on the initiative of individuals. For example, the Anti-Corruption Foundation was created in Russia by A. Navalny to expose corruption schemes in the work of the Russian government;

3) Carry out non-commercial activities. For example, the International Consortium of Investigative Journalists (ICIJ) coordinates large-scale investigations of corruption schemes and international finance crimes by providing support and resources to journalists involved in corruption investigations;

4) They have the status of a legal entity under national law, since the scope of rights and obligations corresponds to the level of powers of legal entities, and the status of a non-political organization under national and international law, since international non-governmental organizations are not funded by state budgets, their activities are not related to party interests or support for specific political parties. Also, they have the status of charitable or public organizations focused on specific missions and tasks, which allows them to effectively address important global issues without interference from political interests or influences. It should be noted that in international practice, there are often cases when international non-governmental organizations make decisions by lobbying the interests of individual states, however, no such facts were found in relation to international non-governmental organizations in the field of crime prevention in the course of our study, which indicates that such organizations seek to maintain their independence from political influence and objectivity to ensure the effective implementation of their tasks;

5) Recognized by at least one state or having consultative status with an international governmental organization. In particular, the main form of cooperation between international governmental organizations and international non-governmental organizations is consulting, in particular, Article 71 of the UN Charter enshrines the powers of the UN Economic and Social Council to consult with non-governmental organizations [5]. For example, Transparency International has the status of a consultative body to the UN, which allows it to provide expert advice and recommendations to facilitate the development and implementation of anti-corruption measures at the global level;

6) Receive funding from governments. For example, Global Witness, which focuses on exposing corruption related to natural resources, illegal mining and trade, receives funding from the governments of the United Kingdom, the Netherlands and Sweden;

7) Focus their activities on social, economic, cultural, educational and other issues. For example, the International Anti-Corruption Academy (IACA) aims to promote the fight against corruption through training, research, cooperation, support of international standards, development of partnerships, formation of anti-corruption national policies, raising professional standards of specialists in anti-corruption policy, etc.

Within the framework of the international mechanism for countering and combating corruption, international non-governmental organizations perform the following tasks:

1. Collect, analyze and disseminate information on corruption, drawing public attention to it. For example, Transparency International periodically compiles the Corruption Perceptions Index (CPI), which reflects the results of measuring the level of corruption in individual countries. For example, Transparency International conducted a study of corruption enablers in 180 countries in 2021-2023 based on the Bertelsmann Foundation's Transformation Index for 2024 and Democracy Scorecard for 2023, World

Economic Forum's Executive Opinion Survey for 2023, Freedom House's Transition Countries Report for 2022, Global Insight's Country Risk Ranking for 2022, Economist Intelligence Unit's Country Risk Ranking for 2023, etc. Transparency International summarized the data to form the Corruption Perceptions Index–2023, which measures the level of perception of corruption in the public sector by such indicators as bribery, embezzlement of public funds, effectiveness of prosecuting corrupt officials, nepotism in the civil service, availability of a legal mechanism for financial disclosure, bureaucracy, protection of whistleblowers, investigators and journalists, and the level of implementation of the integrity mechanism. In particular, according to the Corruption Perceptions Index–2023, Ukraine received 38 points and ranked 104th among 180 countries [6].

2. Offer different approaches to solving corruption-related problems. For example, the International Chamber of Commerce promotes codes of conduct and anti-corruption programs in international companies, provides recommendations and resources for implementing anti-corruption measures in small and medium-sized businesses.

3. Monitor the activities of governments, especially in fulfilling international obligations to prevent corruption. For example, in 2006, Global Witness reminded in its statement that while conducting research on the gas sector in Ukraine, it found that “little-known private companies played a central role in gas links between Europe and Ukraine, which is a key point for transporting gas from Russia and Central Asia” [7].

4. Mobilize public opinion and engage the public in discussions on combating and preventing corruption. For example, in 2022, Razom We Stand and the Darwin Climax Coalition filed a criminal complaint with the Paris prosecutor against Total Energies for complicity in war crimes in Ukraine based on the publication of the results of an investigation conducted by the British NGO Global Witness and the French newspaper Le Monde.

5. Lobbying for important decisions to address problematic issues. International anti-corruption NGOs use a variety of strategies to lobby for important anti-corruption decisions, including advocacy, campaigns to draw attention to anti-corruption issues and mobilize the public, cooperation with governments and international organizations to provide expert advice and support in implementing important anti-corruption reforms, preparation and publication of research reports and recommendations that indicate the need for specific anti-corruption measures.

International non-governmental organizations that fight corruption operate at the following levels:

- national level (e.g., Transparency International has about one hundred national chapters, in Ukraine it is the Creative Association “TORO” (non-governmental organization, registered in 1999 [8]);
- regional and sub-regional level (for example, the Asian Development Bank supports Asian countries in eliminating corruption through technical assistance, training and development of anti-corruption strategies at the sub-regional level);
- international level (e.g., Anti-Corruption Network for Eastern Europe and Central Asia aims to help strengthen anti-corruption efforts in the countries of these regions) [3, p. 22–23].

The following types of international non-governmental organizations can be conditionally distinguished in the field of combating and countering corruption in the public sphere:

1. Research and analytical international non-governmental organizations. For example, Transparency International develops the Corruption Perceptions Index, Global

Integrity analyzes and evaluates anti-corruption measures in different countries, U4 Anti-Corruption Resource Centre (a permanent center at the Christian Michelsen Institute) provides research results and analytical materials for governments and organizations fighting corruption.

2. International non-governmental organizations for advocacy and education. For example, Global Witness exposes corruption schemes and campaigns for transparency in the extractive industry, Open Society Foundations supports anti-corruption initiatives and projects around the world, International Budget Partnership promotes transparency and accountability in the budget process.

3. International non-governmental technical assistance and consulting organizations. For example, The Basel Institute on Governance provides advice and technical assistance in the field of anti-corruption governance.

4. Networks and coalitions of international non-governmental organizations. For example, Transparency International operates as a global network of national chapters, Open Government Partnership brings together governments and civil society to promote open and accountable governance, Anti-Corruption Transparency International is a network of organizations dealing with transparency and accountability in the public sector, and the International Penal Reform Movement [9].

Conclusions. The international legal mechanism for combating corruption consists of a system of international legal acts, institutional and instrumental components, mechanisms for monitoring and evaluating the implementation of international anti-corruption obligations, technical and resource support, which contributes to the creation of a global system of effective international fight and anti-corruption policy, which have a rule-making, informational and practical orientation. The institutional component of the international mechanism for countering and combating corruption includes international non-governmental organizations. An international non-governmental organization is created on the basis of the will of civil initiatives and brings together non-governmental organizations from different countries and private individuals and legal entities to address the problems of countering and combating corruption that have either been ignored by states and governments or cannot be resolved without their additional participation. International non-governmental organizations are distinguished by the following main features: they exert pressure on international governmental organizations, governments and other actors of international relations and act as a kind of counterweight to the state, are created on the initiative of individuals, carry out non-commercial activities, have the status of a legal entity, are recognized by at least one state or have consultative status with an international governmental organization, receive funding from states, and direct their activities to address social, economic, cultural, educational, and other issues. Within the framework of the international mechanism for countering and combating corruption, international non-governmental organizations perform the following tasks: collect, analyze and disseminate information on corruption, drawing public attention to it, propose different approaches to solving problems related to corruption, monitor the activities of governments, especially in fulfilling international obligations to prevent corruption, mobilize public opinion and engage the public in discussions on countering and preventing corruption, lobby International anti-corruption NGOs operate at the national, regional, sub-regional and international levels and are conventionally classified into research, analytical, advocacy and education NGOs, technical assistance and consulting organizations, networks and coalitions of international NGOs.

BIBLIOGRAPHY:

1. Половинкіна Р.Ю. Роль міжнародних організацій у боротьбі з корупцією: теоретичний аспект. *Право та державне управління*. 2019 р. № 2 (35). Том 1. С. 24–29.
2. Хар О.Ю. Класифікація міжнародних неурядових організацій: ключові функціональні особливості. *Регіональні студії*, 2019. № 18. С. 94–99. URL: <http://www.regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/18/17.pdf> (дата звернення: 17.04.24).
3. Кротков Д. Міжнародні неурядові організації: характер впливу на сучасні міжнародні відносини. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2022. № 3 (14). URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/268/249> (дата звернення: 12.04.24).
4. Група тиску. *Короткий словник політологічних термінів*. <http://politics.ellib.org.ua/encyclopedia-term-301.html> (дата звернення: 12.03.24).
5. Статут ООН від 25.06.1945 р. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf (дата звернення: 14.04.2024).
6. Головні показники в CPI-2023. *Transparency International Ukraine*. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/> (дата звернення: 19.03.24).
7. Global Witness стурбована призначенням Бойка головою Мінпаливенерго України. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1981771.html> (дата звернення: 09.04.24).
8. Антикорупційні громадські організації. URL: <http://akp.prava-lyudyny.org/about-corruption/anticorruption/antikoruptionsijni-gromadski-organizatsiji.html> (дата звернення: 11.02.24).
9. Войціховський А.В. Міжнародні неурядові організації у боротьбі зі злочинністю. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1f7d72a3-7b17-4aa7-83a2-99f7af56c1d1/content> (дата звернення: 11.03.24).

REFERENCES:

1. Polovinkina R.Y. The role of international organizations in the fight against corruption: theoretical aspect. *Law and public administration*. 2019. No. 2 (35) Vol. 1. P. 24–29.
2. Classification of international non-governmental organizations: key functional features. *Regional Studies*. 2019. № 18. P. 94–99. URL: <http://www.regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/18/17.pdf> (accessed 17.04.24).
3. International non-governmental organizations: the nature of their influence on modern international relations. *International Relations, Public Communications and Regional Studies*. 2022. № 3 (14). URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/268/249> (accessed 12.04.24).
4. Pressure Group. *A short glossary of political science terms*. <http://politics.ellib.org.ua/encyclopedia-term-301.html> (accessed on March 12, 2014).
5. UN Charter of 25.06.1945. URL: https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf (accessed on April 14, 2024).
6. Key indicators in CPI-2023. *Transparency International Ukraine*. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/> (accessed on March 19, 2014).
7. Global Witness is concerned about the appointment of Boyko as the head of the Ministry of Fuel and Energy of Ukraine. *Radio Liberty*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1981771.html> (accessed on 09.04.24).
8. Anti-corruption civil society organizations. URL: <http://akp.prava-lyudyny.org/about-corruption/anticorruption/antikoruptionsijni-gromadski-organizatsiji.html> (accessed on February 11, 2014).
9. International non-governmental organizations in the fight against crime. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1f7d72a3-7b17-4aa7-83a2-99f7af56c1d1/content> (accessed on 11.03.24).

UDC 323.2

DOI <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.11>

THE ROLE OF INNOVATION IN PUBLIC MANAGEMENT AND ADMINISTRATION OF UKRAINE

Skibina T. I. – PhD in Economic,

Associate Professor at the Department of Public Administration,

Law and Humanities of the Kherson State Agrarian and Economic University

ORCID: 0000-0001-8298-1460

Scopus-Author ID: 7211480075

The article examines the role of innovations in public management and administration in Ukraine amidst rapid technological development, increasing societal demands, the relevance of combating corruption, and European integration. The main factors determining the need for innovation implementation in the public management and administration sphere are systematized. The relevance of the topic is substantiated based on the current challenges and opportunities facing public management and administration.

The primary types of innovations applied in public management and administration in Ukraine are identified, including e-governance, online monitoring of public services, transparency in public procurement, electronic voting systems, blockchain technology, the development of innovative cities and regions, and mass information and education systems on digital skills. A SWOT analysis was conducted for a detailed examination of each type of innovation, allowing for an assessment of their advantages, risks, opportunities, and threats.

The necessity of ensuring cybersecurity, developing effective public communication, and maintaining robust technical and organizational protection for the successful implementation of innovations is substantiated. The main barriers to the integration of innovations in public management in Ukraine are identified, including technological, financial, organizational, sociocultural, political, and legislative constraints.

Recommendations for the further development of strategies that account for these barriers and opportunities, ensuring the successful implementation of innovations, are formulated. It is determined that the potential of innovations offers numerous advantages for improving efficiency, transparency, and democracy in public administration, hence, a comprehensive approach is necessary to overcome obstacles to the implementation of innovations in public management and administration in Ukraine.

It is concluded that the implementation of innovations in public management in Ukraine is crucial for enhancing the efficiency of state governance and meeting contemporary societal demands. Overcoming existing barriers and developing appropriate strategies will ensure the successful integration of innovations, contributing to the creation of a transparent, efficient, and accountable system of public management and administration.

Key words: innovations, public management and administration, efficiency of public management, analysis of innovation implementation, risks of innovation implementation.

Скібіна Т. І. Роль інновацій у публічному управлінні та адмініструванні України

У статті досліджено роль інновацій у публічному управлінні та адмініструванні України в умовах стрімкого розвитку технологій, зростаючих вимог суспільства, актуальності боротьби з корупцією та європейської інтеграції.

Систематизовано основні фактори, що визначають потребу впровадження інновацій у сфері публічного управління та адміністрування. Обґрунтовано актуальність теми впровадження інновацій на основі сучасних викликів та можливостей, які стоять перед публічним управлінням та адмініструванням.

Визначено основні види інновацій, які застосовуються в публічному управлінні та адмініструванні України, зокрема: електронне урядування, онлайн-моніторинг публічних послуг, прозорість у державних закупівлях, електронна система голосування, використання блокчейн-технологій, розвиток інноваційних міст і регіонів, а також системи масової інформації та освіти з цифрових навичок. Проведено SWOT-аналіз для детального дослідження кожного виду інновацій, що дозволило оцінити їх переваги, ризики, можливості та загрози.

Обґрунтовано необхідність забезпечення кібербезпеки, розвитку ефективної комунікації з громадськістю та стійкого технічного й організаційного захисту для успішного

впровадження інновацій. Визначено основні бар'єри для інтеграції інновацій у публічне управління України, серед яких: технологічні, фінансові, організаційні, соціокультурні, політичні та законодавчі обмеження.

Сформовано рекомендації щодо подальшого розроблення стратегій, які враховуватимуть ці бар'єри та можливість, забезпечуючи успішне впровадження інновацій. Визначено, що потенціал інновацій створює низку переваг для покращення ефективності, прозорості та демократії в публічному управлінні, отже, існує необхідність комплексного підходу до подолання перешкод для впровадження інновацій у публічне управління та адміністрування України.

Визначено, що впровадження інновацій у публічному управлінні України має вирішальне значення для підвищення ефективності державного управління та задоволення сучасних вимог суспільства. Подолання існуючих бар'єрів та розробка відповідних стратегій забезпечать успішну інтеграцію інновацій, що сприятиме створенню прозорої, ефективної та відповідальної системи публічного управління та адміністрування.

Ключові слова: інновації, публічне управління та адміністрування, ефективність публічного управління, аналіз впровадження інновацій, ризики впровадження інновацій.

Statement of the problem. In today's world, where technologies are suddenly changing, citizens' demands for the quality of public services are becoming higher and higher, and the fight against corruption remains relevant, innovations in the field of public management and administration are becoming crucially important. Innovation can become a key tool for ensuring efficiency, transparency and accountability of government bodies to citizens.

The relevance of innovations in public management and administration is driven by several factors impacting modern society and the state. Key factors include:

- rapid technological changes: The current state of constant development of information technologies and the use of artificial intelligence requires continuous updating and adaptation in public administration to effectively utilize the latest tools and resources;
- inefficiency in public administration: the unsatisfactory state of public administration efficiency necessitates ongoing improvements and the adoption of new methods to enhance performance;
- increasing societal demands: modern society demands greater openness, transparency, and accessibility from public bodies, creating a need for modernization and innovation in public administration;
- need to combat corruption: innovations in public administration can enhance control, transparency, and openness, which are vital for anti-corruption efforts;
- European integration and international cooperation: growing interaction between countries and international organizations requires modern and innovative management methods to effectively address common challenges.

The use of innovations in public management and administration is highly relevant, as they meet the needs of modern society and contribute to achieving better results in public administration. The development and implementation of innovations can increase the efficiency, transparency, and accountability of state bodies to citizens, making this topic critical for the further development of society. However, this important topic is currently under-researched, and the level of innovation use in public management and administration remains insufficient.

Formulation of the purpose and main objectives of the article. In the context of modern challenges and opportunities, this scientific work is dedicated to the analysis and evaluation of innovations in public management and administration in Ukraine.

The purpose of this work is to highlight the importance of innovation in public management and administration and to identify key risks and opportunities that must

be considered to achieve success in this area. The results of the analysis can serve as a catalyst for further research and the development of effective management strategies and innovations in the public sector.

Analysis of recent research and publications. Innovations in public administration and governance have become crucial factors in the modernization of state management in Ukraine. They contribute to enhancing the efficiency, transparency, and accountability of public institutions. Consequently, this relevant topic has been extensively studied in academic research.

Numerous studies identify innovations as key elements of public sector modernization. They encompass technological, organizational, and process changes aimed at improving service quality, enhancing the efficiency of management processes, and engaging the public in decision-making processes [1]. In the Ukrainian context, research emphasizes the need to adapt international innovative practices to national conditions [2].

One of the most critical areas of innovation in public administration is the implementation of information technologies. Studies show that the digitalization of public services reduces corruption, increases transparency, and improves the accessibility of administrative services [3]. In Ukraine, special attention is given to e-governance systems such as “ProZorro” and “Diia” [4].

A significant amount of research focuses on organizational innovations, including changes in management structures, processes, and organizational culture. These innovations promote more flexible and adaptive management, which is essential in conditions of constant change and challenges [5]. In Ukraine, a series of reforms aimed at decentralizing power serves as an example of successful organizational innovations [6].

Despite positive results, the implementation of innovations in public administration in Ukraine faces several challenges. These include resistance to change from employees, insufficient funding, and limited resources [7].

However, growing support from international organizations and the reform-minded stance of the government create favorable conditions for further development of innovations [8].

Presentation of the main material. The main types of innovations in public management and administration of Ukraine can be distinguished: electronic governance (e-Government), online monitoring of public services, transparency in public procurement, electronic voting system, use of blockchain technologies, development of innovative cities and regions and mass information and education systems about digital skills (table 1).

For a detailed analysis of each of the innovations, the use of which can be deepened to increase the efficiency of public management and administration, we will use the SWOT-analysis method.

Based on the SWOT analysis of innovations in public management and administration of Ukraine, the following conclusions can be drawn (table 1):

1. Electronic governance and online monitoring of public services can significantly improve the availability, efficiency and transparency of public services, but require attention to cyber security and the development of effective communication with the public [6; 8].

2. Transparency in public procurement is important for fighting corruption and ensuring competition, but requires sustainable technical and organizational protection [9; 10].

3. It is important to develop the electronic voting system and the use of blockchain technologies to increase democracy and voting security, but care must be taken to protect against cyber threats and privacy violations [7; 11].

Table 1
SWOT-analays of the innovations in public management and administration of Ukraine (created by the author [1; 3; 4; 5; 7; 8])

№	The name of the innovation	Description	Strengths	Weak sides	Opportunities	Threats
1	Electronic government (e-Government)	Development of electronic services for citizens and businesses, implementation of digital identification and electronic document management	4 – Improving the access of citizens and businesses to public services through the electronicization of processes; – increasing the efficiency and speed of service provision due to digital identification and electronic document management.	5 – Possibility of cyber-attacks and violation of data confidentiality; – insufficient number of citizens who have access to the Internet or know how to use electronic services.	6 – Reduction of queues and bureaucracy in interaction with state bodies; – increasing trust of citizens in state institutions due to improved access to information.	7 The possibility of technical problems and dependence on digital technologies.
2	Online monitoring of public services	Systems of online monitoring of the quality of service provision in the spheres of health care, education, social protection.	Improving the quality and transparency of service provision in the areas of health care, education, and social protection; – the ability to quickly intervene in the process of providing services to ensure their effectiveness.	Insufficient quality of feedback from users; – requires a large amount of resources and coordination on the part of executive bodies.	Improving the quality and availability of public services; – increasing the level of public trust in management processes.	The possibility of technical problems and contradictions in the data.
3	Transparency in public procurement	Implementation of electronic procurement systems, publication of information about participants and procurement conditions.	Prevention of corruption and bribery in the procurement process; – improvement of competition among suppliers and reduction of prices for goods and services.	Possibility of manipulation in electronic procurement systems; –insufficient competence and unreliability of information about participants and procurement conditions.	Increasing openness and trust in procurement processes; – more efficient use of public funds.	Technological risks and insufficient controllability of procurement processes.
4	Electronic voting system	Development and implementation of an electronic voting system to increase transparency and democracy in elections.	Increasing transparency and democracy in elections through the introduction of electronic voting; – convenience for voters, especially those who are out of state or have limited physical ability.	The possibility of cyber threats to the voting process and saving the results; – problem with confidentiality of votes and the possibility of manipulation in the system.	Increasing voter turnout and openness of election processes; –reduction of costs for organizing and conducting elections.	Insufficient protection against cyber-attacks and the possibility of violating the privacy of voters' personal data.

Table 1 (ending)

1	2	3	4	5	6	7
5	Using of blockchain technologies in public services	Using of blockchain to ensure security and authenticity of documents, transactions and other government processes.	Ensuring security and integrity of documents, transactions and other processes through the use of blockchain; – improvement of public trust in state services and processes.	– Difficulty of implementing and integrating technology into existing systems; – high costs for the development and maintenance of blockchain systems.	– Reducing the chances of fraud, falsification of data and corruption in government processes; – sequential tracking and verification of the chain of events in real time.	– Potential unsuitability of some types of public services for blockchain technologies; – the possibility of technical shortcomings and potential events in the network.
6	Development of “innovative cities” and regions	Creation of specialized innovation ecosystems to accelerate the development and implementation of new technologies at the local level.	– Stimulating and accelerating the development of new technologies at the local level; – creation of specialized innovative ecosystems for business development and investment attraction.	– The need for large expenditures for the creation and support of innovative cities and regions; – the possibility of insufficient interaction between sectors of the economy and management.	– Accelerating economic development and achieving sustainable growth in the region; – increasing the competitiveness and prestige of the area at the scientific and technical level.	– Insufficient availability of resources to ensure regular innovative development; – the possibility of competition between cities for investments and resources.
7	System of mass information and education about digital skills	Programs to raise citizens’ awareness of digital technologies and their impact on modern life	– Increasing citizens’ awareness of digital technologies and their impact on modern life; – raising the level of qualifications and adapting to the digital transformation in society.	– insufficient resources for conducting mass educational campaigns; the possibility of differences in the level of access to information and education between different strata of the population.	– improving digital skills of the population and creating an educated consumer base; – creating conditions for digital inclusion and reducing the digital divide	– Insufficient integration of digital skills into the general educational system; – the possibility of information overload and a decrease in the effectiveness of educational activities.

4. The creation of innovative cities and regions can be a catalyst for the development of new technologies and acceleration of economic growth, but requires significant investment and managerial efficiency [5; 6].

5. It is necessary to actively promote the system of mass information and education about digital skills to ensure digital literacy and inclusion of citizens, but accessibility and uniformity in the provision of information must be taken into account (table 1) [8].

A general requirement for the successful integration of innovations in the public administration of Ukraine is the combination of technological development with a focus on data security, guaranteeing accessibility, and ensuring equality for all segments of the population [10; 11]. Addressing these issues can lead to a more transparent, efficient, and trustworthy system of public administration.

The analysis of innovations in public management and administration of Ukraine identified strengths, opportunities, weaknesses, and threats to the implementation of electronic voting, blockchain technologies, innovative cities and regions, as well as mass information systems and education about digital skills [4; 6; 9; 10]. The study revealed the potential of innovations to improve efficiency, transparency, and democracy in public administration but also highlighted numerous obstacles to their implementation [6; 8].

Taking into account the results of the SWOT analysis, the main barriers to the introduction of innovations in public management and administration of Ukraine can be divided into the following groups: technological, financial, organizational and administrative, sociocultural, political, and legal barriers (table 2).

Table 2

The main barriers to the introduction of innovations in public management and administration of Ukraine (systematized by the author [3; 6; 9; 11])

№	Group of the barrier	Characteristic
1	Technological barriers	– Insufficient protection against cyber-attacks and violations of data confidentiality (electronic voting, blockchain technologies); – the complexity of introducing and integrating new technologies into existing systems (blockchain technologies, innovative cities and regions); – potential technical flaws and possible events in the network (blockchain technologies).
2	Financial barriers	– High costs for the development and support of new technologies (blockchain technologies, innovative cities and regions); – the need for large investments to create innovative cities and regions; – limited resources for mass education campaigns (system of mass information and education about digital skills).
3	Organizational and administrative barriers	– Insufficient interaction between economic sectors and management (innovative cities and regions); – the need for significant changes in organizations and processes for the implementation of innovations; – the possibility of a lack of experience and qualifications of employees to manage innovative projects.
4	Sociocultural barriers	– Low equality of digital literacy and access to technology in some segments of the population (e-government, mass information system); – the possibility of negative reactions or resistance from other groups due to the innovation.
5	Political and legal barriers	– Bureaucratic obstacles and resistance of internal government structures to changes; – changing political priorities and insufficient government support for innovative initiatives; – the possibility of using innovations for political manipulation.

In general, the implementation of innovations in public administration in Ukraine faces a number of complex obstacles that require a comprehensive approach to overcome. Integrating innovations will necessitate addressing issues at different levels – from technical and financial matters to sociocultural and political aspects. Developing strategies that consider these barriers and enablers will contribute to the successful implementation of innovations and improve the efficiency of public administration in the country.

Conclusions. The factors considered in the article, such as the rapid development of technologies, increasing societal demands, the necessity to combat corruption, and European integration, confirm that innovations can be a key tool for improving efficiency, transparency, and democracy in public administration.

The analysis of types of innovations in public administration in Ukraine using the SWOT method showed that each type of innovation has its advantages, risks, opportunities, and threats. However, their successful implementation will require overcoming various barriers such as technological, financial, organizational, sociocultural, political, and legislative constraints.

To successfully implement innovations in Ukraine's public administration, it is necessary to further develop strategies that take these barriers and opportunities into account. The research results indicate the potential of innovations to enhance efficiency, transparency, and democracy in public administration, but they also reveal numerous obstacles to their implementation.

Overall, the conducted analysis of innovations in public administration in Ukraine points to the necessity of a comprehensive approach to overcoming barriers and fostering the successful implementation of innovations in the country's public administration sector.

BIBLIOGRAPHY:

1. Osborne, S. P., & Brown, K. (2011). Innovation, public policy and public services delivery in the UK: Engaging with risk. *Public Administration*, 89 (4), 1335–1350.
2. Кравченко, О. (2019). Адаптація міжнародних практик публічного менеджменту до українського контексту. *Публічна політика та адміністрування*, 18 (1), 45–56.
3. Gajduscsek, G. (2017). Corruption and public administration: Comparative perspectives. *Public Management Review*, 19 (5), 657–674.
4. Гончарук В., Пашковська О. (2020). Цифрова трансформація державного управління в Україні: досягнення та виклики. *Журнал досліджень Східної Європи та Центральної Азії*, 7 (2), 125–137.
5. Borins, S. (2014). The Persistence of Innovation in Government: A Guide for Innovative Public Servants. *Washington, D.C.: Brookings Institution Press*.
6. Tkachuk, V. (2021). Decentralization Reform in Ukraine: Challenges and Opportunities. *Journal of Public Administration and Policy Research*, 13 (3), 78–89.
7. Клімов, І. (2018). Проблеми впровадження інновацій в українському державному управлінні. *Проблеми менеджменту в 21 столітті*, 13 (1), 62–72.
8. Bilan, Y. (2020). International Support for Public Administration Reform in Ukraine: An Analysis of Current Trends. *European Journal of Political Economy*, 56, 103–116.
9. Johnson, M., & Robinson, P. (2019). The role of digital literacy in public administration. *Administrative Review Quarterly*, 11 (4), 210–223.
10. Choi, J., & Chandler, J. (2020). Enhancing public sector transparency through technology. *Government Technology Review*, 8 (2), 100–113.
11. Lewis, J., & Moulton, S. (2018). The impact of blockchain on public sector governance. *Blockchain in Government*, 2 (1), 7–15.

REFERENCES:

1. Osborne, S. P., & Brown, K. (2011). Innovation, public policy and public services delivery in the UK: Engaging with risk. *Public Administration*, 89 (4), 1335–1350.
2. Kravchenko, O. (2019). Adaptaciya mizhnarodnih praktik publicnogo menedzhmentu do ukraïns'kogo kontekstu [Adapting International Practices of Public Management to the Ukrainian Context.] *Public Policy and Administration*, 18 (1), 45–56 [in Ukrainian].
3. Gajduschek, G. (2017). Corruption and public administration: Comparative perspectives. *Public Management Review*, 19 (5), 657–674.
4. Honcharuk, V., & Pashkovska, O. (2020). Cifrova transformaciya derzhavnogo upravlinnya v Ukraïni: dosyagnennya ta vikliki [Digital Transformation of Public Administration in Ukraine: Achievements and Challenges.] *ZHurnal doslidzhen' Skhidnoi Evropi ta Central'noi Azii*, 7 (2), 125–137 [in Ukrainian].
5. Borins, S. (2014). The Persistence of Innovation in Government: A Guide for Innovative Public Servants. *Washington, D.C.: Brookings Institution Press*.
6. Tkachuk, V. (2021). Decentralization Reform in Ukraine: Challenges and Opportunities. *Journal of Public Administration and Policy Research*, 13 (3), 78–89.
7. Klimov, I. (2018). Problemi vprovadzhennya innovacij v ukraïns'komu derzhavnomu upravlinni [Challenges of Innovation Implementation in Ukrainian Public Administration.] *Problemi menedzhmentu v 21 stolitti*, 13 (1), 62–72 [in Ukrainian].
8. Bilan, Y. (2020). International Support for Public Administration Reform in Ukraine: An Analysis of Current Trends. *European Journal of Political Economy*, 56, 103–116.
9. Johnson, M., & Robinson, P. (2019). The role of digital literacy in public administration. *Administrative Review Quarterly*, 11 (4), 210–223.
10. Choi, J., & Chandler, J. (2020). Enhancing public sector transparency through technology. *Government Technology Review*, 8 (2), 100–113.
11. Lewis, J., & Moulton, S. (2018). The impact of blockchain on public sector governance. *Blockchain in Government*, 2 (1), 7–15.

УДК 351.84:35.072.2:342.5(477)
DOI <https://doi.org/10.32782/tnv-pub.2024.3.12>

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ГРОМАДСЬКОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ У КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНОГО ДОБРОБУТУ В ПЕРІОД СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Харечко Д. О. – кандидат наук з державного управління,
доцент, докторант
Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID: 0000-0002-9555-2363

У статті визначено, що у контексті концепції добробуту та громадянського благополуччя розглядається завдання державного соціального забезпечення, в якому благополуччя розуміється переважно як благополуччя громадян з усіма факторами, а особливо через сучасні соціально-економічні перебудови та трансформації. Зміст поняття добробуту та ролі держави полягає у захисті економічного та соціального благополуччя. Акцентовано, що право на благополуччя і гідне життя немає однозначного трактування.

З'ясовано, що у сучасному світі, де соціально-економічні трансформації відбуваються зі швидкістю, що постійно зростає, питання громадського благополуччя набувають особливої актуальності. Держава загального добробуту, або соціальна держава, виступає важливим інструментом у забезпеченні стабільності та справедливості в суспільстві. Ця концепція передбачає, що держава не лише регулює економічні процеси, але й активно втручається у соціальну сферу, забезпечуючи своїм громадянам певний рівень добробуту і захисту.

Обґрунтовано, що громадське благополуччя в концепції державної політики загального добробуту охоплює широкий спектр аспектів, включаючи економічну стабільність, соціальну справедливість, доступ до якісної освіти та охорони здоров'я. Важливим елементом є також забезпечення гідних умов праці та соціального захисту для всіх громадян. У сучасних умовах держави стикаються з необхідністю впровадження інноваційних підходів для підтримки цих цілей, враховуючи швидкі зміни в глобальній економіці та технологічні зрушення, що впливають на ринок праці та соціальні структури.

Доведено, що у найзагальніших рисах державна політика добробуту може бути визначена, як форма суспільної організації нації, в якій громадське благополуччя розуміється переважно як добробут громадян, а держава відіграє ключову роль у захисті соціально-економічного благополуччя як важливого права громадянина та усього суспільства. Зазначене засноване на принципах рівності громадян у праві на гідне життя, справедливому соціальному розподілі багатства та суспільної відповідальності за тих, хто не може на сучасному етапі забезпечити собі гідне життя без допомоги держави.

Ключові слова: державна політика, сучасний період, громадське благополуччя, суспільний добробут, соціально-економічні трансформації.

Kharechko D. O. Implementation of the state policy of public welfare in the context of public welfare in the period of socio-economic transformations

The article defines that in the context of the idea of well-being and public well-being, the task of state social security is considered, in which public well-being is understood primarily as the well-being of citizens with all factors, and especially through modern socio-economic restructuring and transformations. The content of the concept of well-being and the role of the state in protecting economic and social well-being. It is emphasized that the right to well-being and a dignified life does not have an unambiguous interpretation, and in different political doctrines this right acquires different sounds. It has been found that in the modern world, where socio-economic transformations are taking place at an ever-increasing speed, issues of public well-being are gaining particular relevance. The general welfare state, or welfare state, acts as an important tool in ensuring stability and justice in society.

This concept assumes that the state not only regulates economic processes, but also actively intervenes in the social sphere, providing its citizens with a certain level of welfare and protection. It is substantiated that public well-being in the concept of the general welfare state covers a wide range of aspects, including economic stability, social justice, access to quality education and health care. Ensuring decent working conditions and social protection for all citizens is also an important element.

In today's environment, states are faced with the need to implement innovative approaches to support these goals, given the rapid changes in the global economy and technological shifts affecting the labor market and social structures. It is proved that in the most general features, the general welfare state can be defined as a form of social organization of the collective life of the nation, in which public welfare is understood mainly as the welfare of citizens, and the state plays a key role in protecting the social and economic welfare of its citizens as an important right of a citizen and a basic the basis of the well-being of the entire society. It is based on the principles of equality of citizens in the right to a dignified life, fair distribution of wealth and social responsibility for those who cannot provide themselves.

Key words: state policy, modern period, public welfare, public welfare, socio-economic transformations.

Постановка проблеми. Державна політика громадського благополуччя базується на ідеї соціальної комунікації між державою, бізнесом і громадянами. У трактуваннях соціальної держави провідну роль відіграє думка про справедливий розподіл, соціальні гарантії, подолання бідності. Важливе значення набуває концепт соціальної справедливості, що розуміється як розподіл суспільних благ, який здатен підтримувати стабільність, відтворення та сталий розвиток як суспільства в цілому, так і людини, її гідність та соціальне благополуччя. Однією з ключових проблем на сучасному етапі є подолання соціальної нерівності, яка загострюється внаслідок повномасштабної війни з РФ і особливостей правового режиму воєнного стану в Україні.

Сутність громадського благополуччя як центральна гуманістична теза нерозривно пов'язана з реалізацією державної політики і забезпеченням умов, за яких кожна людина може реалізувати свій потенціал. Дохід, безумовно, є важливим компонентом благополуччя, оскільки фінансова стабільність дозволяє людям задовольняти основні потреби та планувати своє майбутнє. Однак, громадянське благополуччя охоплює набагато більше аспектів, воно включає доступ до усіх соціальних благ, які відкривають нові можливості та дозволяють брати активну участь у суспільному житті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасних дослідженнях описується державна соціально-економічна політика не лише найбільш розвинених демократичних держав. Відповідно, існують значні труднощі у визначенні цього поняття, оскільки сьогодні широта застосування ускладнює можливість окреслення аналізу із застосуванням критеріїв, відповідно до яких державну політику можна було б визначити як відповідну країні громадянського добробуту.

У контексті сучасних соціально-економічних трансформацій, таких як глобалізація, цифровізація та зміни на ринку праці, роль країни громадянського добробуту стає ще більш значущою. В умовах нестабільності та невизначеності, зростання нерівності та викликів, пов'язаних з військовою агресією РФ, державі необхідно адаптувати свої механізми підтримки громадян. зазначене включає реформування систем соціального захисту, освіти, охорони здоров'я та інших важливих сфер, з метою забезпечення рівного доступу до ресурсів і можливостей на сучасному етапі для всіх членів українського суспільства.

Мета статті полягає в обґрунтуванні державної політики громадського благополуччя у контексті суспільного добробуту в період соціально-економічних трансформацій.

Виклад основного матеріалу. Держава громадянського добробуту має сприяти більш справедливому розподілу багатств, забезпечуючи підтримку найбільш вразливих верств населення та створюючи умови для соціальної мобільності. Це вимагає не лише фінансових вкладень, але й ефективної політики, спрямованої

на інтеграцію різних соціальних груп, підтримку малозабезпечених та розвиток програм, що стимулюють соціально-економічну активність та інновації.

Благополуччя також означає здатність вести довге і здорове життя, маючи доступ до медичних послуг і здорового способу життя. Важливою складовою благополуччя є можливість впливати на рішення, які приймаються в суспільстві, відчувати свою причетність і вагомість у демократичних процесах. Крім того, життя в соціумі, де кожного поважають і цінують, де панує соціальна справедливість і рівність, є невід'ємною частиною громадянського благополуччя. Тому концепція громадянського благополуччя виходить за межі суто матеріальних показників і включає цілу низку факторів, що сприяють загальному добробуту і гармонійному розвитку особистості в соціальному середовищі.

Сучасні держави стикаються з безліччю викликів, пов'язаних із соціально-економічними трансформаціями, які вимагають адаптації традиційних моделей державної політики [3]. Одним з ключових аспектів є реформування систем соціального захисту, що повинно враховувати нові економічні реалії та потреби населення. У відповідь на збільшення нестабільної зайнятості та зростання частки самозайнятих осіб, держава повинна розробити механізми, що забезпечують соціальну захищеність цих категорій працівників, зокрема шляхом створення універсальних систем соціального страхування.

Успішне функціонування громадянського добробуту також залежить від ефективного управління ресурсами та забезпечення фінансової стабільності. У сучасних умовах багато країн стикаються з проблемою зростання державного боргу та дефіциту бюджету, що вимагає пошуку нових джерел фінансування соціальних програм. Це може включати підвищення ефективності збору податків, боротьбу з ухиленням від сплати податків та корупцією, а також впровадження прогресивного оподаткування, що сприятиме більш справедливому розподілу доходів.

Важливою складовою стратегії добробуту є інвестування в людський капітал, що є особливо важливим сьогодні для України під час військової агресії. Це включає розвиток системи освіти, що має відповідати вимогам сучасного ринку праці, та забезпечення доступу до якісної медичної допомоги. Окрім цього, необхідно створювати умови для безперервного навчання та підвищення кваліфікації, що дозволить громадянам адаптуватися до змін у технологічному середовищі та зберігати конкурентоспроможність на ринку праці та швидкості відновлення економіки та зруйнованих територій.

Значну увагу слід приділити і питанням соціальної інтеграції та боротьбі з бідністю, соціальні програми повинні бути спрямовані не лише на підтримку малозабезпечених верств населення, але й на створення можливостей для їхньої самореалізації та соціальної мобільності. Інновації та цифрові технології відкривають нові можливості для покращення ефективності державних послуг та підвищення рівня громадського благополуччя. Впровадження електронного урядування, цифрових платформ для надання соціальних послуг та інноваційних підходів до охорони здоров'я та освіти можуть значно підвищити доступність та якість зазначених послуг.

Необхідно впроваджувати комплексний підхід, що включає співпрацю між урядом, бізнесом та громадянським суспільством, суспільно-владна взаємодія може сприяти більш ефективному вирішенню соціально-економічних проблем та забезпеченню розвитку суспільства. Державна політика громадського благополуччя на сучасному етапі соціально-економічних трансформацій стикається з численними викликами, серед яких війна в Україні є однією з найгостріших проблем. Війна не

лише спричиняє фізичні руйнування, але й значно впливає на соціально-економічний стан, погіршуючи умови життя усім громадян.

У відповідь на ці виклики, державна політика мусить оперативнo адаптуватися, мобілізуючи ресурси для підтримки Збройних сил України та забезпечення потреб постраждалого від війни населення. Така підтримка сьогодні відіграє важливу роль у державній політиці громадського благополуччя, дозволяючи залучати додаткові ресурси для підтримки військових та цивільного населення [1]. У сучасних умовах соціально-економічних трансформацій та загроз війни, держава повинна активно сприяти розвитку благодійності, створюючи прозорі механізми для збору та розподілу коштів. Це включає надання податкових пільг для благодійників, а також забезпечення відкритості та підзвітності у використанні donatіv.

Зазначена державна політика сприяє не лише підвищенню ефективності обороноздатності країни, але й зміцненню соціальної стабільності, допомагаючи громадянам, які постраждали від війни. На сучасному етапі держава повинна бути орієнтована на підтримку усіх верств населення, що передбачає не лише соціально-економічну допомогу, але й забезпечення психологічної підтримки, доступу до медичних послуг та життєво необхідних ресурсів. Умови війни вимагають від держави розробки комплексних програм підтримки, що включають як короткострокові заходи, так і довгострокові стратегії відновлення. Залучення міжнародної підтримки та співпраця з громадянським суспільством є важливими елементами реалізації державної політики, спрямованої на забезпечення відновлення країни.

Державна політика громадського благополуччя також повинна акцентувати увагу на розвиток людського капіталу, отож інвестиції в освіту, охорону здоров'я та професійне навчання є критично важливими для забезпечення стабільності та процвітання суспільства. Війна значно ускладнює реалізацію цих завдань, але саме в такі моменти особливо важливо підтримувати населення, надаючи їм необхідні ресурси для розвитку та самореалізації. Державна політика, спрямована на підтримку соціальної справедливості та рівних можливостей допомагає зменшити негативні наслідки війни та сприяє соціальній згуртованості.

Безумовно, існує проблема як правова, так і моральна втручання держави у рішення людини щодо розпорядження його власним додатковим доходом. Низка систем соціального забезпечення виникли не в результаті державної діяльності, а в результаті поєднання взаємної відповідальності та співпраці. Ідея прав людини на гідне життя, це право на благополуччя та гідне життя досі не має однозначного трактування, і в різних політичних доктринах це право набуває різного звучання [4]. Проголошення прав людини пов'язане з моральним прогресом, історичними процесами гуманізації та емансипації, що розуміється насамперед як звільнення від залежності соціально-економічного характеру, що формують той чи інший ступінь економічної нерівності.

Держава громадського добробуту підриває соціально-економічне зростання, з економічної точки зору економічний розвиток більш важливий для добробуту, ніж соціально-економічне забезпечення. Зокрема представники світового банку, стверджували, що права власності та ринкова економіка мають важливе значення для зростання і, отже, для захисту бідних, тобто соціальна підтримка ґрунтується на економіці. Однак, сама підтримка є цілою галуззю економіки, функціонування якої сприяє соціально-економічному зростанню.

У соціальному контексті державна політика громадського добробуту заохочує залежність і люди потрапляють у пастку бідності, однак дані про динаміку бідності показують, що бідність та залежність не є довгостроковими, а впливають на

людей на різних етапах життєвого циклу. Там, де бідні люди виключені із мереж соціальної підтримки, бідність стає проблемою, що переходить із покоління до покоління. Зважаючи на це за останні тридцять років у багатьох країнах консенсус щодо того, що держава має в абсолютній формі сприяти соціальному забезпеченню, похитнувся.

На сучасному етапі соціально-економічних трансформацій важливо розглядати громадське благополуччя як комплексний та багатогранний феномен. Держава загального добробуту відіграє ключову роль у забезпеченні цього благополуччя, надаючи підтримку та захист своїм громадянам. Проте для досягнення успіху в цій сфері необхідно враховувати нові виклики та можливості, які постають перед суспільством у зв'язку з глобалізацією, технологічними змінами та економічною нестабільністю, соціальна справедливість та рівність можливостей є важливими складовими громадського благополуччя.

У сучасному світі, де нерівність стає все більш помітною, державна політика добробуту повинна розробляти та впроваджувати політики, що спрямовані на зменшення розриву між багатими та бідними. Зазначене включає підтримку малозабезпечених верств населення, створення умов для соціальної мобільності та забезпечення рівного доступу до ресурсів та можливостей для всіх громадян. Ідея добробуту громадян знаходить своє втілення у необхідності та вдосконаленні державного соціального забезпечення. Особливу роль її реалізації має державна система соціального страхування, проте окреслити з точністю кордону та критерії, відповідно до якими державну політику можна було б визначити як відповідну державі загального добробуту, досить складно.

У країнах із різною організацією публічного управління ідея добробуту визначається особливостями державної соціально-економічної політики. Економічні кризи останніх років ставлять перед необхідністю включення в модернізаційний проект не лише соціально-економічне зростання, а й інші параметри, що мають гуманітарний, екологічний, етичний зміст на сучасному етапі соціально-економічних трансформацій. Соціальна несправедливість, і перш за все бідність, означає не тільки реальні нерівності, але та зникнення перспектив розвитку на сучасному етапі для усього населення.

Державна політика громадського добробуту повинна сприяти активній участі громадян у політичному та соціальному житті, забезпечуючи прозорість державних інститутів [2]. Це сприяє зміцненню демократичних цінностей та формуванню відповідального та активного громадянства. Державна політика громадського благополуччя на сучасному етапі соціально-економічних трансформацій має бути гнучкою та адаптивною, готовою до швидких змін та нових викликів. Вона повинна поєднувати підтримку військових та цивільного населення, розвивати інститути благодійності та залучати міжнародну допомогу. Державна політика громадського добробуту має бути не лише гарантом соціального захисту, але й активним учасником у формуванні сприятливих умов для всебічного розвитку особистості та суспільства в цілому.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Держава громадянського добробуту повинна бути гнучкою та адаптивною, готовою до змін і викликів та загроз на сучасному етапі. Тільки за таких умов можливо забезпечити високий рівень громадського благополуччя, де кожен громадянин має можливість жити гідно, реалізовувати свій потенціал та відчувати себе частиною справедливого та рівноправного суспільства. Держава громадянського добробуту має бути не лише гарантом соціального захисту, але й активним учасником у формуванні сприятливих умов для всебічного розвитку особистості та суспільства в цілому.

Державна політика громадянського благополуччя на сучасному етапі соціально-економічних трансформацій повинна бути комплексною та адаптивною, враховуючи виклики та загрози, які постають перед країною, зокрема в умовах війни. Підтримка збройних сил України та цивільного населення через стимулювання благодійних донатів, інвестування в людський капітал, забезпечення соціальної справедливості та залучення міжнародної допомоги є ключовими напрямками зазначеної політики. Лише за умов суспільно-владної взаємодії між державою, громадянським суспільством та міжнародними партнерами можна досягти високого рівня громадського благополуччя, де кожен громадянин має можливість реалізувати свій потенціал і жити в рівноправному суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Батиргареева В.С. Основні напрями протидії поширенню дезінформації. *Інформація і право*. № 2 (33). 2020. С. 121–131.
2. Бутник О.О., Немирівська О.Я. Особливості публічного управління в умовах світової пандемії. *Право та державне управління*. 2020. № 2. С. 142.
3. Васильєв О. С. Концептуалізація поняття «державна політика»: сучасне розуміння. *Державне будівництво*. 2014. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2014_1_7 (дата звернення: 11.06.2024).
4. Дегтяр О.А. Державне регулювання розвитку соціальної сфери: концептуальні засади та практика : монографія. Харків : С.А.М., 2014. 508 с.

REFERENCES:

1. Batyrgareieva, V.S. (2020). Osnovni napriamy protydii poshyrenniu dezinformatsii (na prykladi pandemii COVID-19) [The main directions of counteracting the spread of misinformation (on the example of the pandemic COVID-19)]. *Informatsiia i pravo – Information and law*, 2 (33), 121–131 [in Ukrainian].
2. Butnyk, O.O. & Nemyrivs'ka, O.Ya. (2020). Osoblyvosti publichnoho upravlinnia v umovakh svitovoi pandemii [Features of public administration in a global pandemic]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia – Law and public administration*, 2, 142 [in Ukrainian].
3. Vasyl'iev, O. S. (2014). Kontseptualizatsiia poniattia "derzhavna polityka": suchasne rozuminnia [Conceptualization of the concept of "public policy": modern understanding]. *Derzhavne budivnytstvo – State building*, 1. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2014_1_7 [in Ukrainian].
4. Diehtiar, O.A. (2014). Derzhavne rehuliuвання rozvytku sotsial'noi sfery: kontseptual'ni zasady ta praktyka [State regulation of social sphere development: conceptual principles and practice]. Kharkiv: S.A.M. [in Ukrainian].

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Арсенович Л. А.	3	Pravotorova O. M.....	56
Васильєв П. О.	17	Родіонов Є. О.....	64
Ivanova N. S.....	25	Серебрій А. Ю.....	71
Nesin Yu. M.	34	Simontseva L. O.....	81
Никоньонук А. В.	41	Skibina T. I.....	88
Novikova M. M.....	51	Харечко Д. О.....	96

ЗМІСТ

Арсенович Л. А. Впровадження механізму реалізації державно-приватного партнерства у сфері захисту критичної інфраструктури.....	3
Васильєв П. О. Впровадження стандартів доброчесності в діяльність органів прокуратури.....	17
Ivanova N. S. Analyzing the Ukrainian's governance of the digital economy: trust, regulation and digital inequality.....	25
Nesin Yu. M. Psychological peculiarities of students – future managers and lawyers while studying foreign languages.....	34
Никоньонко А. В. Публічне управління та адміністрування в сфері будівництва об'єктів спортивного призначення на прикладі країн Сходу.....	41
Novikova M. M. Principles of public administration in the sphere of law-making: concept and content.....	51
Pravotorova O. M. Control and supervision in public administration and their features.....	56
Родіонов Є. О. Механізми соціальної взаємодії влади та громадянського суспільства на етапі повоєнної розбудови публічного управління.....	64
Серебрій А. Ю. Сучасне інвестування у будівництво житла в Україні: організаційно-правові форми та проблеми державного захисту.....	71
Simontseva L. O. The role of international non-governmental organizations in the fight against corruption in the public sphere.....	81
Skibina T. I. The role of innovation in public management and administration of Ukraine.....	88
Харечко Д. О. Реалізація державної політики громадського благополуччя у контексті суспільного добробуту в період соціально-економічних трансформацій.....	96

CONTENTS

Arsenovych L. A. Introducing a way of public-private partnership implementation in critical infrastructure protection.....	3
Vasiliev P. O. Implementation of benevolence standards in the activities of prosecutor authorities.....	17
Ivanova N. S. Analyzing the Ukrainian's governance of the digital economy: trust, regulation and digital inequality.....	25
Nesin Yu. M. Psychological peculiarities of students – future managers and lawyers while studying foreign languages.....	34
Nykononok A. V. Public management and administration in the field of sports facilities construction based on a case study of Eastern countries.....	41
Novikova M. M. Principles of public administration in the sphere of law-making: concept and content.....	51
Pravotorova O. M. Control and supervision in public administration and their features.....	56
Rodionov E. O. Mechanisms of social interaction between government and civil society at the stage of post-war development of public administration.....	64
Serebrii A. Yu. Modern investment in housing construction in Ukraine: organizational and legal forms and problems of state protection.....	71
Simontseva L. O. The role of international non-governmental organizations in the fight against corruption in the public sphere.....	81
Skibina T. I. The role of innovation in public management and administration of Ukraine.....	88
Kharechko D. O. Implementation of the state policy of public welfare in the context of public welfare in the period of socio-economic transformations.....	96

НОТАТКИ

Таврійський науковий вісник

Випуск 3

Публічне управління та адміністрування

Комп'ютерна верстка Семенченко Ю.С.

Підписано до друку 28.06.2024 р.

Формат 70×100/16. Папір офсетний.
Замовлення № 0724/537. Умовн. друк. арк. 8,61.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934-48-28, +38 (097) 723-06-08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.